karkerên hemû welatan û gelên bindest yekbin !

P A L E

Organa **Rêxistina Şoreşvan û Welatparêzên Kurdistan**

KÜRDİSTAN DEVRİMCİ - YURTSEVERLERİ ÖRGÜTÜ ORGANI

sal : 2 hejmar : 3 HAVÎN - 1979 biha : 5.-DM

T Ê D A Y Î - İÇİNDEKİLER

	Rûpel - Sayfa
Xwendevanên Delal	1
Bîranîna Şehîdên Kurdistanê	2
Şoreşa Çardesalî	5
Şehîdkirina Xwîşka Leyla	12
Şoreşa Nûjen ya 26-ê Gulanê	13
Jihevketina "YNK"	16
Bi Beesiyan re Tevkariya	17
Li ser Kurdistana Rojhelat	18
Heval Îsmaîl Şehîd bû	23
Bêjeya Kurdan	24
PALE Merkez Komîtesînin	32
Lenin'in Doğumunun	37
Sikiyönetim	39
1 Mayıs	44
15-16 Haziranın 9. Yıldönümü	47
Eğitim Köşesi	48
Kemal Paşa Yenmek İstiyor	53
Mevsimin Olayları ve Yorumları	56
Pirsnasiya Kocara Pale	85
Weşanên Pale	88

www.arsivakurdi.org

XWENDEVANÊN DELAL

Ev hejmara sisyan ya kovara PALE ye,ku dikeve destên we.Di destpêka weşandina kovarê de me pirs dabû,ku em wê bi rêk û pêkî biweşînin û bighînin destên we.Heta niha jî em li dû vê pirsa xwe çûn û me weşandina kovarê domand.Ji vir û hade jî em ê bidomînin.Hingî ji destên me bên û hingî karîn û şiyanên me bi dest bidin em ê kovarê baştir û têrnaveroktir bikin.Şaşî û kêmasiyên wê kêmtir bikin.

Qasî hidê jî dîsan şaşî û kêmasiyên me,nemaze di warê rastnivîsînî de,dibin.Hin ji wan şaşiyên piçûk,dibe ku mirov bide bin lingên xwe.Lê heçî yên mezin in,lêborînên wan ne hêsan in.Ji wan yên giring ev in.Di hejmara didwan de navê bajarê Şino wek yê Senendec, herweha navê bajarê Eşnoviyê jî wek yê Urmiye hatibûn nivîsîn.Ew şaş in.Rastiya wan weha ne.

Bi farisî "Senendec" e.Lê bi kurdî jê re dibêjin SINE.Kurd ji bajarê Urmiyê her Urmiye dibêjin.Lê belê piştî ku Riza Şah,bavê Mihemed Riza Şah yê gorbegor,Iran xist bin dest û lepên xwe yên xwînavî,navê vî bajarî hat guhartin.Çawa ku navê bajarê "QEHREMANŞEHR" kirin "Kirmanşah",ji ber navê Riza Şah jî Urmiye bû"Rizayiye".Heçî navê ŞINO ye bi kurdî ye.Lê bi farisî jê re "Eşnoviye" dibêjin.Ev bajar cîhekî dîrokî û berbiçav e.Binê PEYMANA SÊSINOR ya bi nav û deng li ser çiyayekî vî bajarî hatibû nivîsîn.Ano li ser sêkuja tixûbên Tirkiye-Iraq û Îranê.Şino li bakura bajarên Mehabad û Xane,li başûra bajarê Urmiyê ye.Sine(Senendec) jî li başûra rojhelata Mehabadê û li bakura bajarê Qehremanşehrê(Kirmanşah) ye.

Em ji xwendevanên xwe hêvî û tika dikin,ku şaşiyên navên erdnîgarî yên ku di hejmara didwan de hatibûn nivîsîn,li gor agehiya jorîn rast bikin.

Hejmara sisyan ya kovara me di demsala ROJÊN KARWANÊN ŞEHÎDÊN KURDISTANÊ de diweşe.Bîranîn û şîna wan şehîdên nemir di dilên me de pêtî û bizotên agirîn in.Ew dilê her kurdekî welatparêz û şoreşvan disoje û dadigire.Wî diavêje qada şerê rizgarîxwaziya netewî û civakî ya gelên Kurdistanê.

Ji bo şad û azadkirina can û ruhên pak yên nemirên Kurdistanê rêzên xwe xurt û têkûz bikin ! Dest bidin hev û xebata şoreşîn pêşve bibin !

- PALE kovara te ye.Wê bixwîne û bide xwendin!
- Jê re kiryar,alîkarvan,hevalbend û hogiran bibîne!
- Jê re xwestekên xwe binivîsin û nûçeyan bighînînê!
- Wê,dengê azadî û rizgarîxwaziya gelên Kurdistanê yê li hember zorkerî û koledariyê nas bikin!
- Wê,li dijî bindestiyê,emperyalîzmê,bêdadî,xwînmêjî û faşîzmê bizanin!
- Xebat û têkoşîna wê,ya xwe bipejirînin!

TU DIKARÎ KOVARÊ JI NAVNÎŞANA JÊRÎN BIXWAZÎ

BOX 273
S-751 05 Uppsala 1
SWEDEN

www.arsivakurdi.org

BÎRANÎNA ŞEHÎDÊN KURDISTANÊ

Di dîroka Kurdistanê de,roj tune,ku keç û lawên Kurdan can û ruhên xwe yên pak gorî welatê xwe nekiribin.Çawan ku her rûpeleke dîroka Kurdistanê bi xwînê ve hatiye nivîsandin,wisan jî her rojeke Kurdan bi qirkirin û vebirînê,bi talan û tajanê ve hatiye xelat kirin.

13-ê meha gulanê ya sala 1974 an,darvekirina şehîda nemir xwîşka LEYLA QASIM û 19-ê meha hizêranê ya sala 1947 an,darvekirina şehîdên nemir MIHEMED MEHMÛD QUTSÎ,ÎZED EVDILEZÎZ,MISTEFA XOŞNAW û XEYRÛLAH EVDILKERÎM ji zorkerî û xwînxwariya mîriyên koledar re meşqeke berbiçav e.

Piştî ku Hîtler yê nazî li Almanya gerandina welêt xist bin destên xwe,faşîzm,dîktatoriya sermayedariyê roj bi roj xurtir bû.Ruhên leşkerî û vegirtinxwaziyê têkûztir bûn.Jêkdûriyên curbecur yên di nav welatên emperyalîst de jî bêtir dixuyan.Çavbirçîtiya naziyan berê faşîstên almanî danber bi vegirtina cîhanê.Ev bûn sebebên ku şerê didwan yê cîhanê dest pêbike.Bi destên naziyan qewmîna şer ve,Hîtler yê faşist dest bi vegirtina welatên li hawîrdorên Almanyayê kir.Berê xwe da keleha sosyalîzmê,welatên Sovyetistanê.Li her cîhî û welatî bi milyonan mirov kuştin.Ji şeş milyonan bêtir Yahûdî di moxên xaza jehrîn de fetisandin û di firinên taybetî de şewitandin.Bi milyonan kesên demokrat,pêşverû û sosyalîst di kampan de civandin û dan ber gulên tif ingan û di sêdareyan de bi dar ve kirin.

Lê naziyên çavsor wilo bawer dikirin,ku dê di daxwaza wergirtina gerandina cîhanê de bi ser bikevin.Lê ev xiyal û xevnerojka wan,bi şer û xebata gelan ya li dijî faşîzmê ve hat pûç kirin.Faşîzm û nijadperestiya Hîtler,bi yekdestî û mildariya gelên cîhanê ve,hat pelixandin.Sermayedarî û emperyalîzm ji vî şerî bi zirar derketin.Li pir welatên Ewropayê û Asyayê mîriyên pêşverû û demokratîk,wek darmêweyên derbiharê,ajdan.Li wan welatan kelehên li dijî faşîzmê û emperyalîzmê hatin ava kirin.Miwazena siyasî,leşkerî û aborî ya cîhanê serobino bû.

Lê di gel hindê jî,hêzên emperyalîst û koledar destên xwe ji Rojhelata Navîn û Asyaya Nêzîk venekişandin.Li welatên Asyaya Nêzîk û Rojhelata Navîn tevgerên azadîxwaz û pêşverû hin bi hin xurtir dibûn.Gelên vê herêmê hêdî hêdî hişyar dibûn.Gelê Kurd jî xwe ji bo rizgariyê pêk dianî.Li Kurdistana Başûr,gundî û cotkarên Kurdan di gel zane û têkoşeran,xwe li dor saziyên kurdperwer û rizgarîxwaz dicivandin.Tevdareka tevgereke çekdar dikirin.Ji ber vê yekê jî,di sala 1943 an de,di bin serektiya MISTEFA BARZANÎ de û bi hevkariya saziya "HÎWA" li herêma Barzanê agirên şoreşê hatin pêxistin.Wê,di demeke pir kurt de,gavên fireh ber bi armancê avêtin.Pêşveçûn û xurtbûna tevgerê,di dilên giralê Bexdê û hevalbendên wî yên emperyalîstên Îngilîz de,xof û tirseke mezin peyda kir.Xwînmêj û koledarên Bexdê û Îngilîstanê di-

www.alsiyakurd.org

zanîbûn,ku dê text û tacên wan ji dest derkevin.Kedxwarî û şêlandina wan ê dawî bêt.Ji lewre jî xwe bi xurtî avêtin ser Kurdistanê.Lê Kurdên aza,jîr û rizgarîxwaz jî,bi serwextî,bi qasî du salan li ber xwe dan.Sîngên xwe ji dijminên erişbaz re kirin senger û mertal.Di dawiyê de,emperyalîst û koledarên Îngilîstanê dîtin,ku li hember şerkar û şoreşgerên Kurdan rawestîna Bexdê dijwar e,dest bi bombe û agirbarandina Kurdistanê kirin.Hêzên Asmanî yên Qiraliyeta Îngilîstanê (RAF), di çend rojan de,Kurdistan wêran û kavil kirin.Gundên Kurdistanê bi erdê re kirin yek.Bi hezaran Kurd kuştin û qir kirin.Mal û samanên Kurdên hejar talan kirin û şewitandin.

Di vê heyamê de,li perçe Kurdistana Rojhelat ,tevgera azadîxwaziyê gihabû gehînekeke girîng.Kurdê Rojhelat xwe li dor saziya"KOMELEY JIYANEWEY KURDISTAN" dicivandin û tevdareka komareke serbixwe dikirin. Kurdên Başûr ji neçariyê dev ji Kurdistana Başûr berdan û xwe gihandin hawara Kurdên Rojhelat.Di 22-ê meha çeleya paşîn ya sala 1946 an de,Komara Serbixwe ya Mehabadê di bin serektiya şehîdê nemir QAZÎ MIHEMED de hat daxuyanî kirin.Daxuyanîkirina Komara Mehabadê text û tacê şahinşahê Îranê û destebirakên wî yên emperyalîstên rojavayî leqand.Ji wê rojê pê ve,çavên wan,her û her di hilweşandin û nehîştina Komara Kurdan de bû.

Kurdên Başûr hemû bûn pêşmergên Mehabadê û Mistefa Barzanî jî bû fermanberê leşkerî yê Komarê.Lê çi heyf û mixa ye,ku di demeke kurt de û li gor nexşeya "Marshall",ev kulîlka nûbişkivî û hêviya gelên Kurdistanê jî bi alîkariya emperyalîstên Amerîkayê û Îngilîstanê ve hat çilmisandin.

Li ser vê yekê,ji pêncsedî bêtir Kurdên Başûr yên mêrxas,biryar dan,ku di gel Barzanî xwe bavêjin bextê Sovyetistanê.Lê hin ji wan jî biryar dan ku vegerin Îraqê,da ku têkevin ber lêborîna gelemper ya sala 1944 an.Di nav van de çar zabit jî hebûn.Ev Mihemed Mehmûd Qutsî, Îzed Evdilezîz,Mistefa Xoşnaw û Xeyrûlah Evdilkerîm bûn.Dema ku ew ji tixûbên Îranê ketin nav Îraqê,mîriya Bexdê ew girtin û zîndan kirin. Ew piştî çend heftan derxistin ber "Dadgeha Leşkerî ya Serbûyerî". Lê Kurdên aza û mêrxas serên xwe ji dijmin re neçemandin.Wan,di dadgehê de ,li hember dadgerê noker bi mêranî li ber xwe dan û dev ji doza rizgarîxwaziyê bernedan.Lê vê dadgehê,bêî ku bala xwe bide pirs û soza lêborîna gelemper ya sala 1944 an,ew bi darvekirinê ve xelat kirin.

Bi vî rengî,navê çend şehîdên din di rûpelên dîroka rizgarîxwaziya Kurdan de hatin nivîsandin.Van şehîdan,ji bilî xebat û navên xwe, ev nameya jêrîn,ku bi destnivîsa gorbehiştê nemir Mihemed Mehmûd Qutsî ye,ji gelên Kurdistanê re hîştin.

Nameya Gorbehiştên Nemir

" Gelî birano !

Biryara darvekirina dewleta zorker û xwînmêj ê piştî çend sae-

www.arsivekurdi.org

tan bête cîh.Bi vî awayî,ruhên me jî dê bighên ruhên şehîdên nemir yên ku xwe pêşkêşî riya rizgarîxwaziya gelê Kurd kiribûn.

Birano !

Li nik dilê me,me di warê serxwegirtî û xebata netewî de tu dirixî nekir.Ji lewre jî em ji vê dongiya ha hîç xem naxwin.Bervajiyê vê em di vê riyê de gelekî serfiraz û serbilind in.Em ji xortên gelê xwe hêvî dikin,ku herdem yekîtî û yekdestiya netewî ya azadî û rizgarîxwaziya gelê xwe ji ber bal û çavên xwe bi dûr nexin.Ji bo vê armanca pîroz têbikoşin û bixebitin.

Ji bin nîrên bindestiyê rizgarbûna gelê Kurd,doz û daxwaza me ya ji dil e.Ne tenê ji bindestiyê rizgarbûna Kurdan,lê belê rizgarbûn û serfiraziya hemê gelên bindest yên cîhanê divê ji xortên Kurdan re bibe armanc û kama bingehîn.

Birano !

Hun divên bi hemû hêz û hebûnên xwe ve,xwe di riya hişyarkirina gel de biêşînin.Da ku em ji nezanî û belengaziyê rizgar bibin.

Em xwe sorgul û nîşana pêşmergên tevgera netewî ya sala 1947 an dizanin.

Zarokên gelê Kurd yên dilsoz û qehreman !

Heke hun naxwazin bêrûmet û pêjmûrde bibin,divên hun,di têkoşîna gelê xwe de ji fidakariyê dirixî nekin.

Birayên me ! Darvekirina me,ne ji tirsonekî û newêriyê û ne jî di warê xebata netewî de dirixîkirinê ye.Lê darvekirina me,wek herkesî di têkoşîna netewî de domdariya me berpêş dike.Ev jî,rûmet û payeya herî mezin e,ku me digihîne dongiyê.

Qewîtiya me ya dawîn ew e,ku hun divên di rê û xebata yekîtî û azadiya netewî de herdem pêşve herin.

Bila bijî Kurdistan !

Mihemed Mehmûd Qutsî Îzed Evdilezîz
Mistefa Xoşnaw Xeyrûlah Evdilkerîm

Şeva 19-ê hizêrana sala 1947 an
Bexda "

Piştî bi du saetan,celadên faşîst û kurdkuj yên Bexdê û Îngilîstanê,şehîdên Başûr yeko yeko bi dar ve kirin.Qirçeqirça sêdare û sêpiyên xwînmêjan,gurmîniya dengên Mihemed,Îzed,Mistefa û Xeyrûlah Kurdistan vegirtin.Ewrên reş û tarî careke din li ser Kurdistanê pêl vedan.

" Şeveke tarî,ya heye ya tuneye nîv,
Deşt di xew de,çiya digrîn,ne hilat hîv ! "

Bang û Gotinên Dawîn yên Nemiran li ber Sêdareyên Koledaran

MISTEFA XOŞNAW

Gelî celadino !

Ji begên xwe re bêjin,ku rijandina xwîna me,ne ji tuyî-tuneyî ye. Ev gelê ha yê ku em li dû xwe dihêlin,çawan û çilo standina heyfa xwe

www.arsivakurdi.org

dizane.Bawer nekin,ku ev sêdare û sêpiyên we min ditirsîne.Ev biryara darvekirinê,ya zordaran e,ku min jî dişîne ba şehîdên gelê min yên gorbehişt.Hun nizanin û nikarin têbighên,ku ev xwe gorîkirina ha,ya di riya azadî û serfiraziya gel de,min çiqasî şa dike.Ji min re diyarî û rûmeta bêhempa ew e,ku gelê min bizanibe,ku min xwe pêşkêşî azadî û serbixwebûna wan kir.Ez,piştîxwe di xebata serbixwebûn û azadiya Kurdistanê de gorîkirinê,sê zarokên xwe bi şûn de dihêlim.Pirşeng,Perî û Şirîn...Bê guman,ew ê bizanibin,ku bavê wan xwe di riya serbixwebûn û serbestiya Kurdistanê de gorî kir.Ew ê jî li ser riya bavê xwe herin.

ÎZED EVDILEZÎZ

Ez bawer im,ku gelê Kurd ê bi xwîna min ve,di demeke kurt de, mêweyên dara azadiyê ku bi xwîna xortên aza yên gelê min ve hatiye avdan,bistîne.

Bijî gelê min,welatê min yê azad û serbest !

Bimre karbidestên xwînmêj,zordar û hevalbendên wan !

XEYRÛLAH EVDILKERÎM

Ez ji dêke Ereb û Mûsilî hatim dinê.Min bavê xwe nedît.Min ji bo rizgarî û serbixwebûna welatê xwe,ku Kurdistan e,tevî apên xwe kar kir.Ez bawer im,ku min di vî warî de deynê xwe da û tu dirixî nekir. Ji lewre jî,dê û bavê min,gel û welatê min ê min ji dil hembêz bikin.

Bijî Kurdistana serfiraz û azad !

MIHEMED MEHMÛD QUTSÎ

Şîrê dêke Kurd û dilsoza Kurdistanê ez xistim nav rêzên xebata rizgarîxwazî û serbixwebûna Kurdan.Ji ber vê xebatê jî,ez niha têm bi dar ve kirin.

Gelî celadino !

Bi destên we yên xwînî û hov ve,ji bo gel darvekirina min,ji min re rûmeteke pir mezin e.

Bijî Kurd û Kurdistan !

Hun gelekî kêfxweş û dilşa ne,ku hun niha ji min rizgar dibin. Lê hun ê sibehî bibînin,ku çilo çavên begên we yên bêbav û bêrûmet bên girtin.

Bijî Kurdistan û bila bimre dijminên wê !

ŞOREŞA ÇARDESALÎ

Bi darvekirina van her çar nemiran ve,rewşa Kurdistana Başûr giha gehînekeke nû.Kurdên Başûr,tevî gelên din yên ku li Kurdistanê diman, hemû saziyên xwe gihandibûn hev û Partî Demokratî Kurdistan (PDK) pêk anîbûn.Xebata giran û çetin,bi rêk û pêkî û di bin nîrên dizîtî û binerdîn de,bi salan domand.PDK,bi hêzên pêşverû û sosyalîst re,wek Partiya Komînîstên Îraqê (PKÎ),herçendî li ser pirsa mafê çarenûsî û mafê bi cihê sazbûna Kurdan ji hev pir dûr bûn jî,di pir tiştan de tev-

www.rojavakurdi.org

karî dikirin.Ev jî bû sebebê,ku PKÎ,piştî çend salên din,destûr û peyrewa xwe biguhirîne.PDK,di nav rêzên şêniyên Kurdistan de,nemaze di nav ref û sinifên karker,gundî,cotkar,ronakbîr û refên navîn de têkûz bû.

Tevkariya hêzên pêşverû,sosyalîst,demokrat û dij-emperyalîstan, di 14-ê tîrmeha 1958 an de,dawiya mîriya emperyalîzma Îngilîstanê û nokerê wan Nûrî Seîd anî.Evdilkerîm Qasim bû serekê dewleta nû û di gel hin guhartinên siyasî û aborî pirs û soz da Kurdan,ku mafên wan yên demokratîk û netewî nas bike.Di benda sisyan ya destûra demî de daxuyanî kir,ku "Komara Îraqê ji du neteweyan ,Ereb û Kurd,pêk têt. Divê her du gel jî wekhev bin û wek biran bi hev re bijîn." Ev pirs û sozeke pir qelew bû.Qasim ê piştî çend salên din nîşan bida,ku ev pirs û sozeke derewîn e...

Qasim rê da Barzanî ku ji Sovyetistanê vegere.Barzanî bi xêrhatin û pêşewazîke germ vegerî Îraqê.Hemû hêzên siyasî yên Îraqê xwe gihandine wî û xwastin bikin hevalê xwe û jê re xwedî derkevin.Lê ew bi PDK re ma.Di demeke kurt de,Kurdên kêsperest û berjewendîxwaz xwe dan dora wî.Da ku di nav Partiyê de xwe xurt bikin û bibin xwedî kursî.Van kesan tiştên ku li Sovyetistanê hatibûn serê Barzanî,ku ev hatibûn serê her rûniştvanekî Sovyetistanê,kirin benîştên devên xwe û dest bi îstîsmara wan tiştan kirin.Divê neyê ji bîr kirin,ku Sovyetistan ji şerê didwan yê cîhanê nû derketibû.Bi milyonan şehîd dabû.Bi hezaran gund bi destên faşîstan hatibûn kavil û wêran kirin.Çawan ku li welatên din tengasî û nexweşî hebûn,wisan jî li Sovyetistanê hebûna wan,tiştekî pir normal bû.Yên ku wê çaxê dev diavêtin Stalîn,gilî û gazin jê dikirin,piştî mirina wî gotin,ku "Divyabû ku bavê Sovyetistanê wan tiştan bike.Yan na,Sovyetistan nedima." Niha jî ev rastiya bêtir dixuyê.Bê guman,şaşiyên Stalîn,parêzgerê dewleta sosyalîst,hebûn.Lê divê mirov van şaşiyan li gor mercên dîrokî yên wê çaxê bide ber çavên xwe û li wan li gor zanyariya marksîzm û lenînîzmê hûr bibe.Ev jî,vê gavê ne pêrabûn û karê vê nivîsarê ye.Herweha divê em qenc bizanibin,ku Barzanî ne kesekî marksîst û lenînîst bû.Heke ew marksîst û lenînîst bûya, dê rexnên me li ser wî bi reng û awakî din bibûya.Ew ji binemaleke feodal bû û ruhê kurdperweriyê ve dagirtî bû.Kesek bû ku li gor zanîn û têgihîştine sedsala xwe dixwast ji Kurdan re tiştekî bike.

Lê divê em vê rastiyê qenc bizanibin,ku beyama feodal û bûrjûvaziyan,ku serektiya tevgerên rizgarîxwaziyê bikin,ji mêj ve dawî hatiye.Berjewendiya ref û sinifî , ramanên siyasî yên feodal û bûrjûvaziyan ji berjewendî û ramanên ref û sinifên karker û kedkaran pir dûr e. Ew wek reş û spî ji hev dûr û li hember hev in.Di sedsala me de,feodal û bûrjûvazî êdî hew şiyan û hêzên rizgarîxwaziyê ne.Berjewendiya wan ya civakî û aborî,herdem bi ya hevalbendên wan re ye.Ew bi hêsanî dev ji wan giregiran bernadin û xwe nakin goriyên refên kedkaran.Ji xwe,

nav li ser e.Axa,beg,şêx,serekeşîr,pîr û mîr.Ano kesên xwedî ço,zor û zordariyê.

Pirsa serektiya feodal û bûrjûvazî ya tevgera rizgarîxwaziya Kurdistana Başûr,bi mercên dîrokî,aborî,civakî û siyasî ve girêdayîne. Bêî ku em bala xwe bidin van mercên bingehîn,jihevderxistina vê pirsê ne rastbîn û durist e.Pirsa serektî,rêzan û siyaseta Barzanî jî,bi van tiştan ve girêdayiye.

Me li jor got,ku piştî Barzanî ji Sovyetistanê vegerî,kesên kêsperest û berjewendîxwaz xwe li dor wî kom kirin.Dest bi îstîsmarkirina serpêhatiyên wî kirin.Gelo ev kesên han ji çi rivdê bûn û çi kes bûn? Çi dixwastin û armanca wan çi bû? Ev Îbrahîm Ehmed,Celal Talabanî, Elî Eskerî,Emer Debabe û hevalên wan bûn.Peyayên Îbrahîm û Celal,ji sekreterê Partiyê,ku Hemze Evdile bû,ne razî bûn.Ji ber ku Hemze berê endamekî PKÎ bû û kesekî marksîst bû.Rê nedida kesên wek Îbrahîm û Celal,ku bîr û baweriyên li dijî marksîzmê û lenînîzmê di nav endamên Partiyê de bela bikin.Partiyê bikin partiyeke lîberal bûrjûva.Ji lewre jî,van,li her cîhî li dijî Hemze propogande dikirin.Şev û roj ji Barzanî re digotin,ku " Ez benî ev kesê ha dixwaze me bike komînîst û me bifroşe.Partî ji dest çû û giha PKÎ..." Rojekê ji rojan,wan peyayên xwe kom kirin û bi ço û tifingan ve êriş birin ser baregeha Partiyê li Bexdê.Hemze,bi zora ço û tifingan ji baregehê derxistin der. Bi dû re,wan ew hem ji sekreteriyê û hem jî ji Partiyê avêtin.Barzanî ji vê ne razî bû.Lê mixabin,ku dengê xwe jî ji vê bûyerê re dernexist. Tenê got,ku "Madem ku hevalên Partiyê wisan dixwazin,bila bi xwastina wan be..."

Piştî Hemze Evdile,kursî ji Îbrahîm Ehmed axa re vala bû û ew bû sekreterê Partiyê.Piştî ku vê rivdê,di nav rêzên Partiyê de,ji xwe re cîh girtin,vêca dest bi şûştina mêjiyên endamên Partiyê kirin.Digotin, ku "Ev benda ha,ku dibêje em Partiyeke li ser riya marksîzmê û lenînîzmê ne,şaş e.Em ne komînîst in.Divê ew bête guhartin.Di kongreya Partiyê de ev bend jî hat guhartin.Kêf,kêfa Îbrahîm û Celal bû.Herçendî Partî êdî mala bavê wan bû jî,lê dîsan li devê riyê pîj û kelemek hebû.Ew jî Barzanî bû.Herçiqasî Barzanî nedixwast,ku bibe serekê Partiyê jî,wan ew dîsan bi zorê kiribûn serek.Jê re digotin,ku "Ez benî, eger cenabê te nebe,dê Kurdistan ji dest here.Xelk me nas nake,te nas dike.Heke tu nebî em hîç in.Sovyetistan ê bi me re nede û nestîne.Ji her neteweke re serekek hewce ye.Netewe,bêî serek nabin.Divê tu rê bi me nîşan bidî..." Ji xwe,wan ji berê da digotin Barzanî û hew.Ev digotin,da ku kursiyên xwe winda nekin.Ji ber ku Barzanî,hem li ba Kurdan û hem jî li ba hêzên siyasî yên Îraqê û cîhanê xwedî rûmeteke bêhempa bû.Serê xwe ji kesî re nediçemand.Xwe li ba dijminan kêm nedikir.Bi aştî çareseriya pirsa azadixwaziya Kurdan bêperwa doz dikir. Biratiya Kurd û Ereban ji dil dixwast.Ji dil dostê hêzên pêşverû bû.

Ji dil dixwast,ku belengaz û gundiyên Kurdan,wek mirovan bijîn.Zor û zorkerî li wan nebe.Ji vî alî ve,Barzanî mirovekî pir demokrat û mirovperwer bû.Hinde gotar û pirtûkên,ku li ser tevgera rizgarîxwaziya Kurdên Başûr hatine nivîsandin,li ser vê yekê pesnên Barzanî vedidin.

Barzanî ku ji ahenga şoreşa çiriya pêşîn ya Lenînê mezin vegerî, ku vexwandiyê resmî yê Sovyetistanê bû,di warê mafên netewî yên Kurdan de,danezanek da Qasim.Lê Qasim bala xwe hîç neda vê danezanê.Rewşa Îraqê ne xweş dixuya.Barzanî ji Bexdê derket û vegeriya gundê xwe. Qasim jê tirsiya û di 8-ê meha îlonê ya sala 1961 an de balafirên bombeavêj şandin ser Zaxo,Akrê,Barzan,Amêdî û Dihokê.Di 11-ê îlonê de,ji neçariyê,Barzanî tevî bi qasî 180 kesên şerevan derket serê çiyê.Herçendî bi xurtî li dijî şer bû jî,lê tu çare nemabû.Di wan rojan de, Celal û Îbrahîm axa Partî ji şer dûr hîştin.Dema ku dîtin Partî namîne û kursî ji dest diçin,di 19-ê îlonê de,belavokek çap kirin û tevî şer bûn.Lê mixabin,ku Partiyê hem ji navê xwe û hem jî ji rûmeta xwe pir tişt winda kir.Ji wê rojê bi vir de,li Kurdistanê,du hêz peyda bûbûn.Hêza leşkerî,ku Barzanî bû û hêza siyasî,ku ew jî Îbrahîm û Celal axa bûn.Bi a me,ev bû sebebê herî mezin,ku hêza leşkerî herdem,heta bi ketina şoreşê jî,bi xurtî li ser lingan bimîne.Ev bû sebebê bi xurtî neşikandina hêzên feodal û derebegan.Evbû sebebê ji aliyê siyasî ve qels û pûçbûna şoreşê.

Di destpêkê de hemû hêzên pêşverû,heta PKÎ jî,li dijî şoreşê bûn. Lê dema ku Beesiyên faşîst Qasim dan ber guleyên tifingan û ji deh hezaran bêtir demokrat,pêşverû û sosyalîst kuştin,şoreş bû parêzgerê van hêmenan.Hembêza xwe ji wan re vekir û ew hewandin.Di vî warî de,divê em kirinên Celal ,Îbrahîm û Emer axa jî bêjin.Endamên PKÎ yên ku ji ber qirkirinê baz didan û xwe digihandin şoreşê,îcar bi destên van axakokên xwînrêj dihatin kuştin.Îro her endamekî PKÎ,wek navê xwe,navên ji hefteyî bêtir hevalên xwe yên ku bi destê Celal û yên yazdeh kesên ku bi destên Emer hatine kuştin,dizanin.Ev kuştina,heta ku agehê Barzanî bû domand.Lê bi dû re,Barzanî ev da sekinandinê û PKÎ agehdar kir,ku divê endamên wan xwe bighînin baregeha wî ne ya Celal û Îbrahîm.Barzanî bi dirêjahiya salan endamên PKÎ li ba xwe hewandin û ew ji xwe re kirin şîretkarên siyasî yên taybetî.Ev bû sebebê,ku rûmeta Barzanî û tevgera Kurdan li ba PKÎ,Sovyetistan,welatên sosyalîst, şoreşên azadîxwaz û tevgerên pêşverû yên cîhanê,bilintir bibe.Navê Barzanî,êdî bûbû "Melayê Sor".Ew ji guleyên êrişbazên nijadperest û paşverû re bûbû armanc.

Dema ku Barzanî bêî ku ji Partiyê bipirse,bi mîriya Bexdê re lihevhatina rawestandina şerîfya 10-ê sibata 1964 an daxuyanî kir,dubendîke xurt kete navbera Barzanî û rivda Polît Bîroya Partiyê.Bê guman, şaşiya Barzanî bû sebebê vê dubendiyê.Li ser vê,rivda Celal û Îbrahîm li herêma Mawatê kongreyek girêdan û ban tenê hevbîrên xwe kirin.Wan

di vê kongreyê de,Barzanî ji Partiyê "avêtin" û gotin,ku ew "Xayîn û xiniz" e.Li ser vê bûyerê,li Ranyayê kongreya şeşemîn ya PDK hat girêdan.Di vê kongreyê de,doz ji kesên li Mawatê hat kirin,ku vegerin nav rêzên Partiyê û Partiyê xurt bikin.Lê Celal û Îbrahîm guhê xwe nedan vê bang û gaziyê.Pêlweşa "Dengê Kurdistanê" li dijî pêşmergan û Barzanî bi kar anîn.Digotin,ku "Barzanî Kurdistan bi sêv û porteqalan firot..."

Dubendî her roj xurtir dibû.Kuştin û neyarî zêdetir dibû.Piştî êrişên pêşmergan,Îbrahîm û Celal axa,tevî bi qasî 1000 kesî,xwe avêtin hembêza Şahê xwe yê Îranê.Pêlweş,çekên giran û sivik,bêtêl,kaxez û arşîva herî dizî û perê şoreşê jî tev xwe birin.Ew hemû dan Şahê xwe.Şah û emperyalîstên Îngilîstanê ew hewandin.Li Tehran û Hemedanê cîh dan wan û "jîneke xweş" pêşkêşî wan kirin.Pêlweşek jî dan,da ku li dijî şoreşê bi kar bînin.Devên xezîneyên çek û pere jî vekirin,da ku ew pê şerê "Melayê Sor" bikin.Piraniya kesên xapandî,ku bi wan re ketibûn vê xiyanetê,zû hişyar bûn,dev ji wan berdan û vegerîn nav rêzên şoreşê.Şoreşê bi Tehranê da zanîn,ku heke êrişên caşên Celaliyan bidomîne dê heta Tehranê bide dû wan.Şah û şîretkarên wî emperyalîstên Îngilîstanê nexşeke nû danîn.Ji Celal û hevalên wî re gotin,"vegerin Kurdistanê û di nav şoreşê de şerê Barzanî bikin.Em ê jî alîkariya we ya pere,çek û her tiştî bikin".

Gelo Şah ji bo çi ev tişt dikirin? Berî her tiştî Şah dixwast,ku şoreşê bêhêz bike,da ku jê re nebe tehlûke û piveke mezin.A didwan, dixwast Barzanî neçar bike,ku bi Îranê re bide û bistîne.A sisyan jî, bi dan û standina Barzanî ve destên xwe têxe nav şoreşê û wê bi alîkariya ku bike ve,bi xwe ve girêbide.A çaran jî,daxwazên xwe bi Bexdê bide pejirandin û emperyalîzma cîhanî li herêmê bi hêztir û têkûztir bike.Wisan ku bikaribe şahinşahtiya xwe li Îranê bidomîne û bi alîkariya emperyalîzmê ve tevgerên rizgarîxwaziyê yên Filistîn,Dofar û Oman û Kurdistanê vemirîne.A rastî,ew,di sala 1975 an de giha van armancên xwe.Lê hewasa wî di gewriya wî de ma.Gelên Îranê text û taca wî bi şoreşa sibata 1979 an ve helweşand.

Şah,Celal û hevalên wî vegerandin şoreşê.Celal digot,ku "Li me biborin...Me şaşî kir..." Barzanî jî,wek sala 1970-î ew hewand û lê borî.Lê belê mana wan li Kurdistanê ne dirêj bû.Celal û hevalên wî, vê carê berê xwe dan Bexdê.Bi dû re,di gel mîriya faşîst,dest bi kuştina Kurdan kirin.Caşên şêst û şeşan,ev tişt bi navê "Pêşverûtî û sosyalîzmê" dikirin.Digotin,ku " Çawan ku Mao bi Çan Kay Şek re li hember dijminên xwe hevalbendî û tevkarî kir,em jî bi mîriya Beesî re li hember Melayiyan tevkariyê dikin.Me ku Melayî ji Kurdistanê qewirandin, vêca em ê li hember mîriya Beesî şer bikin..."'Xwedê bihêle !..' Çi aqil û çi aqilmendî!.. Yên ku di wextê xwe de sekreterê Partiyê,ku marksîst bû,ji Partiyê avêtin û ji destûra Partiyê benda marksîzm û

www.asiwakurd.org

lenînîzmê derxistin û endamên PKÎ kuştin niha bûne "pêşverû û sosyalîst".Kurd dibêjin,ku " Av di golan de genî dibe." Ev jî mêjîgeniyên me ne,ku di hembêza Şahê Îranê,emperyalîstên Îngilîstanê û Beesiyan de genî bûne.

Dema ku caşên şêst û şeşan xwe gihandine Bexdê,xencereke tûj di kezeba Kurdan de hat hingavtin.Şoreşa Kurdan pê pir êşiya.Şoreş ji zane û ronakbîran bêpar ma.Kesên ku destên wan qelemê bigre û bikaribe pê du rêzikan binivîse,nemabûn.Gelên Kurdistanê ji xwende û ronakbîrên xwe sar bûn û ji wan nefret kirin.Ji ber tunebûna têkoşer û xebatkarên zane û siyasetzan,rûçikên çepkarî û pêşverûyîtiya şoreşê, roj bi roj,qels û lawaz dibûn.Hêviya gelên Kurdistanê bi Barzanî ve hat girêdan.Cîh û hêza wî xurtir bûn.Hem caşan û hem jî mîriya Beesî, hêzên derebeg û feodalan têkûztir dikirin.Her wê çaxê û niha jî,caş û kesên rastnebîn dibêjin,ku "Mela Barzanî serê xwende û ronakbîran jê dikir.Nedixwast ku kesekî zane li Kurdistanê bimîne.Ji qelsbûna xwe û feodalan ditirsî..." Ev,ji binî ve ne rast e.Pir baş tê zanîn,ku Dr. Mehmûd Osman ji kesên ku piştî xiyaneta Îbrahîm,Celal û rivda wan hatibû Kurdistanê ye.Şoreşê,di rojê de hembêza xwe jê re vekir.Wek hin kesên din,ew jî giha dereceke bilind.Wisan ku bi dû Barzanî re ew hebû.Çima "Mela Barzanî" cîh da wî û dê çima neda kesên din? Divê bête gotin,ku "Lingên derewan pir kurt e."

Nabe ku em ji bîr bikin,ku bi xiyaneta caşên şêst û şeşan ve, li Kurdistanê,li hember Barzanî tu dijberî nema.Barzanî jî her tişt li gor dîtin û zanebûna xwe dikirin.Em divê vê rastiyê qenc nas bikin. Sebebên ketina şoreşê divê di mercên dîrokî,civakî û aborî yên civata Kurdan de û di pêkhatina serektiya şoreşê de bên dîtin.Rewş û miwazena siyasî ya herêma Rojhelata Navîn,tevî çarperçebûna welatê xwe û pêkhatinên mîriyên koledar bidin ber çavên xwe û bi awakî baledar û rastbîn li vê pirsê hûr bibin.Divê em ne wek ronakbîrên bîzansiyan bin.Em,ku baweriya xwe nemaze bi rêzana marksîzmê û lenînîzmê tînin, divê em berî her tiştî şijûna di çavên xwe de bibînin.Mercên muceret, bi awakî muceret bidin ber çavên xwe û wan ji hev derxin.Yan na,em êhîn çendî çend salên din di bin koledariya Tirk,Ereb û Ecem û emperyalîzma Amerîkayê de bimînin.Rojnameya PRAVDA,zimanê resmî yê Partiya Komînîst ya Sovyetistanê,ev rastiya hîn di 18-ê meha tebaxê ya sala 1964 an de eşkere kiribû.Ji lewre jî,ji Îbrahîm,Celal û hevalên wan û herweha ji hemû Kurdan dixwast,ku ji riya nijdevaniyê vegerin û bi xurtî pişta şoreşê bigrin û li dû biryarên kongreya şeşemîn ya PDK-ê herin.

Lê bê guman,di 11-ê avdara 1970-î de serketina şoreşê,di dîroka Kurdan de,gehînekeke girîng e.Kurd,di serê xwe yê otonomîxwaziyê de bi ser ketin.Pişta Beesî û caşên 66 an şikandin.Li ba welatên sosyalîst,şoreşên rizgarîxwaz,tevgerên pêşverû yên cîhanê û herweha yên

Îraqê bûn xwedî rûmet.Lê çi heye,ku ji sala 1970-î pê ve,serektiya şoreşê bû "serxweşê" serketinê.Serketina şoreşê ava spî xistibû çavên wan.Li caşên şêst û şeşan,axa,beg,şêx û serekeşîrên caş borîn.Rê dan wan ku vegerin herêma rizgarkirî.Piraniya wan bûn karbidest û wek hîç tiştek neqewimiye,ew dîsan axa,şêx,beg û serekeşîr man.PDK û Barzanî, di warê guhartina rewşa aborî,civakî û siyasî de tu karekî berbiçav nekirin.Bi ser de jî rê dan,ku dewlemend hîn dewlementir û belengaz jî hîn belengaztir û tengezartir bibin.Li hember doz û daxwazên demokratîk,pêşverû û guhartinên civakî,aborî û siyasî yên bingehîn bêdeng man.Pir caran şerê van doz û xwestekan jî kirin.Bi vî awayî,naveroka demokratîk ya şoreşê,roj bi roj,winda û qels dibû.

Bê guman,salên 1972 û 1973 an,salên guhirîna rê û rêça şoreşê ne. Dan û standina bi Îranê re,ku 11-ê avdara 1970-î hatibû birîn,careke din dest pêkir.Dema ku serekê emperyalîzma Amerikayê Nixon bi serdan hate Îranê,Şah bû berdevk û bervedêrê Kurdan û ji Nixon xwast,ku Amerîka alîkariya Kurdan bike.Ma ne malxirabî û rûreşî ye,ku Şahê Îranê bibe berdevk û bervedêrê Kurdan? Dr. Mehmûd Osman axa yê ku îro destên xwe ji her tiştî dişo û vedikişîne,tevî Îdrisê kurê Barzanî, çû paytextê emperyalîzma cîhanî yê Amerîkayê.Bi hêmenên pîs û kirêt re rûniştin û nexşên "rizgarkirina"(!) Kurdan danîn...Serektiya şoreşê,li ser lihevhatina dostanî ya Sovyetistan û Îraqê û hin tiştên din, dev ji dost û destebirakên xwe yên rastîn berdan û xwe gihandine dijminên Kurdan.Bi a wan,ev "taktîk" bû.Lê belê ev "taktîka" wan jî bi dû re bû siyaseta bingehîn ya tevgera rizgarîxwaziya Kurdan.Li ber çavan e,ku ev li gor daxwaza dilên Beesiyên faşîst bû.Wan dizanîbûn,ku ji aliyê leşkerî ve şikandina Kurdan ne gengaz e.Tenê bi siyasetê ve, bi wan re serederî dibû.Ji lewre jî,ji Beesiyan re dostaniya welatên sosyalîst û hêzên pêşverû yekemîn merc bû.Wan ev bi jîrekî û çalakî pêk anîn.Endamên PKÎ bi destên Kurdan dan kuştin û PKÎ ji Kurdan dûr xist.Bi a Kurdên me ev "aqilmendî" bû.Lê di rastiyê de,ev daxwaza dilê dijminên koledar bû.Serektiya şoreşê,ku êdî ketibû destên feodal û bûrjûvaziyan,bi soz û pirsên emperyalîzma Amerîkayê û Şahê Îranê ve gihabû mirada dilê xwe.

Serektiya şoreşê êdî ne ya berê bû.Caş û baş tevde gihabûn hev. Caşan dixwastin ku şoreş bikeve,da ku heyf û toleya xwe derînin.Ji xwe,di destên kesên baş de jî tiştek nemabû.Bêî desthilat û hêz bûn. Qêrîn û hawara wan tu feyde nedikirin.

Lê qenc têt zanîn,ku di vî warî de,ano di derheqa siyaseta beramber şoreşê de,tawana hêzên pêşverûyên Îraqê û Sovyetistanê jî pir e. Bi a me,piştgirtina mîriyeke faşîst,wek Beesiyan,ne ji xêr û bêra refên kedkarên Kurd û Ereb bû.Niha qenc dixuyê,ku Beesiyên faşîst çi tînin serên tevkarên xwe yên PKÎ,ku heyamekê tenê bi nav hevparê mîriyê bû.Beesiyên dest bi xwîn,bi sedan hevalên PKÎ bi dar ve kirin û bi he-

www.arsivekurd.org

zaran kesên wan jî zîndan kirin.

Hîn di destpêkê de,şerê sala 1974 an,ji Kurdan re,lêdaneke siyasî û bêderman bû.Kurd,êdî ji cîhana pêşverû bi dûr ketibûn.Beesiyan, dostên xwe bi her awayî qayîl kiribûn.Şoreş,êdî bi temamî ketibû bin çavdêriya emperyalîzmê û Şahê Îranê.Hewildan û xebata hêmenên pak û paqij,pêşverû û sosyalîst,da ku riya şoreşê rast bikin û wê ji hêmenên qirêj û kirêt vemalînin,nediçû serî.Kesên ku serê kaniyê girtibûn,bi çavên dijminan li wan dinhêrîn.Lê dîsan jî,wan li gor karîn û şiyana xwe tiştine berbiçav kirin.Lê çi feyde,ew di behrê de dilopin bûn.

ŞEHÎDKIRINA XWÎŞKA LEYLA QASIM

" Şêr şêr e,çi jin e çi mêr e "

Şer bi germî didomand.Li pir ciyan hêzên dijminan dihatin pelaxtin.Beesiyên xwînxwar,di warê sotin û wêrankirina gund û bajarên Kurdistanê de,bi gavên fireh ber bi pêş ve diçûn.24-ê meha nîsanê bajarê Qeladizê hat bombebaran kirin.Kevir li ser keviran nema.Di xwendegeha Qeladizê de,ji 125 xwendekaran bêtir,keç û lawên Kurdistanê hatin şehîd kirin.Qeladize,di navbera çend saetan de,hat kavil kirin.

Beesiyên koledar,ne tenê li Kurdistanê,lê herweha li bajarên mezin yên Îraqê jî Kurd qir dikirin.Li zanîngeha Bexdê pir xwendekarên Kurd hatin girtin.Beesiyan bi her awayî nîşan didan,ku çawan dijminên xwendina Kurdan in.

Di nav van xwendekarên girtî yên Kurd de,keçeke Kurdan jî hebû. Keçeke nûgihayî,welatparêz û şoreşvan.Ji malbateke kurdperwer û pêşverû bû.Dê û bavê wê ew şandibûn xwendinê,da ku ew ji keç û jinên Kurdistanê re bibe meşqeke berbiçav.Da ku ew têbigihê û ji bo serbestî û rizgarîxwaziya gelê xwe bixebite û jinên Kurdistanê ji belengazî û zordestiya bêdadî rizgar bike.Lê çi heyf,ku Beesiyan nehîşt,ku hem ev malbat û hem jî ev keça dilsoz bighên kama dilên xwe.

Xwîşka Leyla bi destên koledaran hatibû girtin û zîndan kirin. Piştî demeke kurt ew derxistin ber "dadgehekê" û ew dan ber lêpirsînê. Xwîşka hêja,wek hemû şehîdên riya rizgarîxwaziya gelê Kurd,serê xwe ji dijminân koledar û kedxwar re neçemand.Heta nefesa xwe ya dawîn jî, mirin neda bîra xwe û li hember beesiyên mêrkuj,wek şêran rawesta.Roja 13-ê meha gulana 1974 an,destên bi xwîn,ew ji zîndanê deranîn û birin ber sêdareya koledaran.Ew,di dîroka Îraqê de yekemîn girtiya siyasî bû,ku bi eşkere dihat bi dar ve kirin.

Îro,gava ku her Kurdekî rizgarîxwaz xwîşka Leyla Qasim dide bîra xwe,bîr û baweriya xwe ya şoreşgeriyê nûjen dike û bêî tirs xwe diavêje qada şerî.Bê perwa êrişê dibe ser binik û baregehên koledaran û xwe wek wê gorî riya xebata serbixwebûna Kurdistanê û bi serfirazî jîna refên jêrdest û hejarên gelên Kurdistanê dike.

Ala serbestiyê,ya ku xwîşka nazdar û nazenîn hildabû ser milên

www.arsivakurdi.org

xwe,niha li ser milên bi milyonan keç û xortên Kurdan pêl vedide.Hemûyan,bi aza û jîrekî,berên xwe dane ber bi armancê.Da ku ruh û canê pak yê şehîda Kurdan şad bikin.Bîranîna xwîşka Leyla ya nemir,ji me re nîşana serbestî û rizgariyê ye.

BILA GORBEHIŞT BE !

ŞOREŞA NÛJEN YA 26-ê GULANÊ

Şerê sala 1974 an,bi qasî salekê dom kir.Di dirêjahiya vê yek salê de,Kurd pir hatin êşandin.Şerê vê carê,ne wek şerê berê bû.Şerê çiyayî û nijdevanî êdî bûbû şerê eniyê.Şerê eniyê jî,zêdetir çekên nûjen û giran,pere,cebirxane û pêşmerge divê.Di wê demê de,çûn û mezaxtina şoreşê ya mehî digiha 25 milyon Markên Almanyayê.Lê ji serektiyê re,ev, ne tu xem bû.Amerîkayê û Îranê devên "xezîneyan" ji wan re vekiribûn. Ji lewre jî pişta wan qewîn(!) bû.

Bajar û gundên dihatin bombebaran û wêran kirin,kes lê nediman. Şênî jê derdiketin û dihatin herêmên rizgarkirî.Serektiyê jî ew dişandin Îranê û li wê cîwar dikirin.Beesiyan jî ev dizanîbû û lewre zora xwe zêdetir didan wêrankirina gund û bajaran.Tenê li herêmên rizgarkirî ji nîv milyonî bêtir û bi qasî vê jî li Îranê kesên mihacir û derketî hebûn.Di nav karbidestên şoreşê de diz,sîxur,sextekar,talanker, bazirganên şerî,kesên pîs û kirêt li hev kom bûbûn.Êdî ser û berê şoreşê ne xuya bû.Kurmên darê,dar dirizandin.

Şer her roj girantir dibû.Lê pêşmergan mêrxasiyên nedîtî dikirin. Di dîroka şoreşên Kurdan de,cara yekemîn bû,ku ji sedî nodî bêtir şêniyên Kurdistanê xwe li dora şoreşa xwe kom dikirin.Di dîroka şoreşa Kurdistana Başûr de jî,cara yekemîn bû,pêşmergan yekser li hember leşkerên Îraqê şer dikirin.Di şer û salên bihurî de,Kurdan li hemberî Kurdan şer dikirin.

Îraqê,li alîkî şer didomand û li alîkî jî xebata siyasî û dîplomatîk dikir.Ji vê xebatê re,wan,ji mêj ve rewşeke bêrdar û kesine hevalbend peyda kiribûn.Di şerê qirkirina Filistîniyan de,bi destên qiral Huseyîn yê Urdinê,alîkariya qiralê Urdinê kiribûn.Ew jî ji wê rojê pê ve bûbû dostek ji dostên Beesiyan.Wî dixwast ku hevalbendê xwe, Şahê Îranê,bi Îraqê ve li hev bîne.Ji bo navbêndariyê jî razîbûna xwe dabû xuya kirin.Îraqê jî bi riya balyozê xwe yê li Romayê,bi dizî,bi Amerîkayê re da û stand.Daxwaza bi hev re rûniştinê kir.

Dîplomatên Îraq û Îranê, car caran bi eşkere,li vir û li wir, hevdu didîtin û civînên resmî dikirin.Bi hev re,gotûbêjên lihevhatinê li dar dixistin.Serektiya şoreşê,li ser van dan û standinên Îraq û Îranê digot,ku " Malavano,li kû Îraq û Îran dikarin bigihên hev.Ev nakeve serên zarokan.jî...Şah soz daye,heke lihevhatinek bibe,dê pirsa kurdî jî bi riyeke aştî û dadperwerî pê re bête helkirinê..."

Lê heçî Îraq bû,bi dudilî bû.Heta bi cîhekê ne ewle bû,ku Îran ê

bi wan re rûne.Tiştên ku Îranê dixwastin giran bûn.Lê belê domandina şerî jî,ne ji berjewendiya Îraqê re bû.Leşkeran êdî hew dixwastin,ku şer dombike.Gelên Îraqê jî êdî hew dixwastin,ku zarokên wan bên kuştin.Xezîneya dewletê jî ber bi valabûnê diçû.Demekê xwastin,ku bi Kurdan re rûnin û li hev bên.Serekê Misrê Enwer Sadat kirin navbêndar.Gava ku Kurd çûn ba û jê xwastin,ku hay û ageha Şah jî vê pêngavê nebe, wî li wan vegeran û got; " Ez û Şah,em destebirakên hev in.Lê dîsan jî ev babet tiştekî din e.Kurd ê herdem di bîra min de bin..." Lê belê, hem Şah û hem jî Amerîka ji vê yekê agehdar bûn.Berî civîna OPEC-ê li Cezayîrê,Kissinger şevekê ji Beyrûtê bi çû Bexdê.Beesî qayîl kirin. Piştî çend rojên din,Şah û Sedam bi hev re rûniştin û binê lihevhatina 6-ê avdara 1975 an li Cezayîrê nivîsandin.

Li gor bendên vê lihevhatinê,Îranê deriyên xwe ji şoreşê re girtin û alîkariya xwe jê birî.Herêma rojhelata Şat-ul-Ereb û Şiwan ji Îraqê standin.Îraqê jî alîkariya xwe ji şoreşa Dofar û Omanê re rawestand û dev ji doza Xozistanê berda.Di gel Îranê binê çend lihevhatinên "parastinî" nivîsandin.Xwe avêt hembêza emperyalîzma Amerîkayê û Şahê Îranê.Dengên dijberên Şahê Îranê,wek Ayetulah Xumeynî û kesên din,dan birîn.

Li ser lihevhatina 6-ê avdarê,serektiya şoreşê jî dev ji şer û çiyayên Kurdistanê berdan û xwe spartin Îranê.Bi sed hezaran Kurd,tevî mal,zar û zêçên xwe derbeder bûn.Mîriya Bexdê dest bi vala û çolkirina Kurdistanê kir.Kurd ajotin başûra Îraqê û Ereb di şûna wan de cîwar kirin.Bi sedan Kurdên têkoşer û şoreşger girtin û bi dar ve kirin.Heta vê gavê jî,di karên bi vî rengî de domdar in.

PDK ji hev ket.Piraniya kesên berpirsiyar û xwedî desthilat,ku şoreş tûşî vê ketinê û tarûmarbûnê kiribûn,destên xwe ji her tiştî şûştin.Bi a wan be,di şoreşê de ji wan "paqijtir û pêşverûtir" kes tunebûne.Hemû tawan ya Barzanî bûye...

Lê di demeke kurt de,kes û hêmenên paqij,pêşverû û nûgihayî li hev kom bûn.Bi şev û rojan xwe êşandin û xwe avêtin qada kefteleftê. Piştî gotûbêjên dûr û dirêj,jihevderxistinên hûr û kûr,ji PDK re serektiyek pêk anîn.Vê serektiyê,Serektiya Demî(Qiyada Miweqet),dest bi xebatê kir.Rexneyên rast û durist li xwe û li şoreşa çardesalî girtin. Siyaseteke nû,rast û dûrbîn dan ber xwe.Baweriya xwe bi sosyalîzma zanistî,refên karker,gundî û kedkarên Kurdistanê,bi hêzên pêşverû, demokrat û sosyalîst yên Îraqê,bi dostaniya welatên sosyalîst,şoreşên welat û gelên bindest û tevgerên kedkar û pêşverûyên cîhana sermayedar anîn.Ji van dîtin û baweriyên siyasî yên bingehîn derketin rê û berên xwe dan meydana xebatê.Piştî ketina şoreşê bi salekê dest bi xebata çekdarî kirin.Agirê şoreşa 26-ê gulana 1976 an dadan û hêviyên gelên Kurdistanê geş kirin.Ev şoreşa heta niha jî dom dike.Her

www.arsivakurdi.org

roj xurtir dibe û êrişên girantir dibe ser binik û baregehên dijminên koledar û faşîst.

Bê guman,dema ku em pişta PDK-Serektiya Demî digirin,çend mercên bingehîn didin hişên xwe.Em nabêjin,ku serektî serektîke sedî sed durist e û kes û hêmenên ku di serektiyê de hene,hemû pak û paqij in.Em dizanin,ku kesine paşverû û nepaqij jî tê de hene.Lê dîsan em dizanin, ku hêmenên pêşverû û şoreşger jî tê de pir in.Ew,her roj,xwe ji hêmenên kirêt û paşverû paqij dikin.Baweriya xwe,bi xurtî,bi rê û siyaseta sosyalîzma zanistiyê tînin û dev ji wê bernadin.

Heta ku tevgera wan li dijî koledariyê,emperyalîzmê,feodalîzmê, siyonîzmê û kevneperestiya herêmî be, rê bide sosyalîst û pêşverûyan, da ku xwe bi rê bixin, dev ji mafê çarenûsî yê netewa Kurd bernedin, em ê bi xurtî pişta tevgera wan bigirin.Lê roja ku me dît,ew van mercên han pêk naynîn,berî her kesî em ê şerê wan bikin.

Heçî di warê serektiyê de ye,divê qenc bête zanîn,ku em ne kor û ne jî lal û bêziman in.Em dev û çavên xwe ji her tişt û karên wan yên siyasî û leşkerî re nagirin.Em,li ba wan,rexneyên herî tûj û giran li wan digirin.Lê vê jî bi ruhekî biratî,zanistî û şoreşgerî dikin.Çewtî û şaşiyên wan didin ber çavên wan û ji wan rast û duristkirina wan şaşiyan dixwazin.Dema ku em bi vî karî ve radibin,pêrabûn û serxwegirtiyên xwe yên şoreşgerî û welatparêziyê pêk tînin.Rexne li hev girtin - xurtkirina rêzên xebatê û ruhê biratiyê - û dîsan rexne li hev girtin. Ev bingehên baweriya me ne û ji bingehên ramana marksîzm û lenînîzmê ne.Çawan ku me heta niha kiriye,em ê ji vir û ha de jî,li ser van mercên siyasî yên bingehîn pişta PDK-Serektiya Demî û nemaze ya hêmenên pêşverû,marksîst û lenînîst yên di serektiyê de bigirin.Em ê dev ji şerê li dijî hêmenên paşverû,bîr û baweriyên kevneperest bernedin.

Şoreşa 26-ê gulanê,hêviya serketina gelên Kurdistanê ye.Ala azadî û rizgarîxwaziya netewa Kurd e,ku bi eşkere ji dijminên koledar û kedxwar re dibêje; YAN KURDISTAN YAN JÎ NEMAN !..

Hêzên pêşverû,demokrat,sosyalîst yên cîhanê û yên Kurdan ! Dost, destebirak û birayên xwe yên rizgarîxwaz û şoreşger tenê nehêlin ! Pişta wan bigirin û alîkariya wan bikin !..

PALE kovara te ye,
wê bixwîne û bide xwendin !

www.arsivekurdi.org

JIHEVKETINA "YEKÎTIY NÎŞTÎMANIY KURDISTAN"

Di vê demsala bihurî de,bûyera herî helez û girîng ya Kurdistana Başûr,ji "Yekîtiy Nîştîmaniy Kurdistan"(YNK) veqetîna hin sazî û hêmenan e."Tevgera Sosyalîst ya Kurdistanê" û Dr.Mehmûd Osman(PDK- Komîteya Amadekirinê) -(KA)- ji YNK-ê cihê bûn.Van di 20-ê avdarê de belavokeke çar rûpelî bela kirin û sebebên ji YNK-ê veqetîna xwe,di heyşt deqan de,kom kirin.Ji van deqan yên herî girîng,bi kurtebirî,ev in.

" Celal dixwaze bibe serek.Ew siyaseta xwe ya şêst û şeşan pêşverû dibîne.Niha jî her wek sala şêst û şeşan li dor xwe mirovan kom dike.Nemaze mirovên xwe yên berê.Celal bi Şahê Îranê re dida û distand. Niha jî bi hêzên pir pîs û kirêt re dan û standinên wî hene.Van dan û standina jî,tenê ew dike û ji wî pê ve kesekî din nizane.Pere û çek ji kû tên û çiqas in,kesek pê nizane.Wan tenê li hevalên xwe,nemaze yên berê,bela dike.Dixwaze,ku şer dîsan bibe şerê salên 1966 - 1970 yî. Ew destên xwe dixe nav kar û barên siyasî yên Kurdistana Tirkiyê,Sûriyê û Îranê.Di nav wan de pirbendiyê li dar dixe.Li Kurdistana Îranê şer derxist,da ku serektiya Kurdên Îranê bike.Rê nade hêzên siyasî yên ku hevparên YNK-ê ne,wek TSK û KA,da ku xebata xwe xurtir bikin û pêşvetir bibin.Ji aliyê siyasî de,herdem ne xwediyê bîr û baweriyekê ye. Rojekê dibêje;ez marksîst im,rojeke din jî;ez ne marksîst im.Carina dibêje;şoreş şoreşeke îraqî ye,carina jî;şoreş şoreşeke kurdistanî ye. Dibêje,ku ez li dijî feodal û derebegan im.Lê,bi xwe, bi derebegên herî pîs re dide û distîne.Carina dibêje;Sovyet emperyalîst e,carina jî; Sovyet dost e.Dibêje,ku ez li dijî Beesiyên Îraqê me.Lê,dîsan bi xwe, bi wan re rûdine û bi wan re dide û distîne.Ji Celal veqetîna me ve, kes bi YNK-ê re nemaye.Tenê "Komela Marksîst û Lenînîstan" pê re ye, ku ew jî maoîst in û kesên Celal in..." û hp.

Ev belavok belge û wesîqeke dîrokî ye.Ji ber ku rû û rûçikên Celal û yên "YNK"-a wî,bi destên hevalbend û mildarên ku bi dirêjahiya çend salan pê re kar kirine,tên eşkere kirin.Ev jî dide xuya kirin,ku tiştên ku me di derheqa Celal û "YNK"-a wî de digotin,hemû sedî sed rast in.

Piştî ku rû û rûçikên Celal axa û yên "YNK"-ê,bi destên hevalbendên wan,hatin eşkere kirin,Celal axa û kesên pê re,dîn û har bûn.Ji lewre,di naverasta hizêranê de,nijdeyek ji kesên xwe yên çekdar şandin ser kesên TSK-ê û KA.Şerekî giran qewimî û ji herdu aliyan 22 kes hatin kuştin û çend kes jî hatin birîndar kirin.

Ev şerê kurdkujiyê yê Celal,ne şerê pêşîn û ne jî yê dawîn e.Par biharê jî hezar kesên xwe şandibû ser pêşmergên PDK-Serektiya Demî.Ji bilî vî şerî,di naverasta meha avdara îsal de jî,dîsan,çarsed kesên xwe yên çekdar şand ser pêşmergên Partiyê.Vê carê jî ji wan kesan re gotibû,ku "Em ê êrişê bibin ser ordîgeheke îranî,da ku ji xwe re çek û cebirxane bînin..." Şer,li herêma Mêrîwanê ya Kurdistana Rojhelat

qewimî.Piraniya kesên çekdar yên ku Celal axa şandibûn ser pêşmergan, ji Kurdên Rojhelat bûn.Celal axa,di vî şerê kurdkujî de jî,ket ber xwîna ji sedî bêtir Kurdan.Piştî vî şerî pir kesan,yên ku Celal axa ew bi awakî necamêrî xapandibûn,dev ji vî kesê xwefirotî berdan.

Bi van bûyeran ve jî qenc dixuyê,ku Celal axa kesekî bi kirê girtî û peyayê dijminên koledar e.Kesekî xwefirotî û noker e.Xwe ji zû de pêşkêşî xwînmêj û xwînrêjan kiriye.Rûreşî û caştiya wî,di bin gotin û durişmên pêşverû û netewî de,nayên veşartin.Ji serê wî doza kurdkujî, rikdarî û eşîrtiyê,zû bi zû û bi hêsanî,dernakeve.Ew bi êgir ve dilîze. Lê ji bîr dike,ku ew ê bi xwe di wî agirî de bişewite.

BI BEESIYAN RE TEVKARIYA LEŞKERÎ YA MÎRIYA ECEVÎT

Niha,lihevhatina Îraq û Tirkiyê,ku dema serdana Ecevît ya resmî di destpêka meha çeleya pêşîn ya sala 1978 an de li Bexdê binî batibû nivîsandin,fêkiyên xwe dide.Li gor vê lihevhatinê,herdu mîriyên koledar pirs û peyman didan hev,ku bi hev re şerê Kurdên azadîxwaz yên Başûr bikin.Ecevît,li hember alîkariya diravî û petrolê ya Beesiyan û ji ber awirên xwe yên nijadperestî û şovenîstiyê,binê vê lihevhatinê bi kurdkujên Bexdê ve nivîsandibû.

Piştî vê lihevhatinê,serkarê MIT-ê,ji 29-ê avdarê heta 3-ê nîsanê bi serdaneke resmî çû Îraqê.Bi dû wî re serleşkerê Tirkiyê,Evren,bi serdaneke resmî çû Îraqê û di vegera xwe de jî li çend ciyên Kurdistanê tetbîqatên leşkerî li dar xistin.

Mîriya Tirkiyê,nemaze piştî ketin û nemana dîktatoriya Şahê gorbegor û tevgirêdana CENTO ya qereqola emperyalîzmê,geşbûna tevgera azadîxwaziya Kurdên Rojhelat,ketiye nav paxav û tirseke bêderman.Ji lewre jî hejmara bajarên ku têkevin bin gerandina awarte,li Kurdistanê,zêdetir kirin.Tibabeke mezin ji leşkerên xwe li herêmên Uluderê,Cîzrê û Şemdînê kom kirin.Ji bo pir bi lez û hêsanî guhaztina komando û leşkeran jî 18 helîkopter şandin bajarê Çolemergê û li wê cîwar kirin.

Di 19-ê gulanê de,hêzên leşkerî yên Îraqê bi top û helîkopteran ve,li gundê Darî yê qeza Mêrgesorê û bajarê Hewlêrê,êriş anîn ser hêzên pêşmergan.Di vî şerî de,leşkerên Tirkiyê jî alîkariya êrişbazan kir.Herweha di 25-ê gulanê de,hêzên Îraqê dîsan êrişeke xurt anîn ser herêmên Zaxo û Amêdiyê.Şereke giran li çiyayê Aso û hawirdorên gundên bi destên Beesiyan şewitî yên Nezor,Haror û Belimbêrê qewimî.Leşkerên Tirkiyê jî bi helîkopteran ve êriş birin ber pêşmergan.Lê gava ku ketin ber gulebaranên Doşkan,yên balafirşikên,li ber xwe nedan û vegerîn Çolemergê.Di navbera 27 û 29-ê gulanê de serê êrişbazên Beesiyan hat şikandin.Li Batûfa û Sêwara Demî du helîkopter hatin xistin. Ji leşkerên Îraqê bi qasî sed kesî hatin kuştin.

Pêşmergên qehreman di vî şerî de jî serbilindiya xwe diyar kirin. Nîşan dan,ku hîç hêzek nikare li hember rizgarîxwaziya Kurdan raweste.

LI SER KURDISTANA ROJHELAT

Bi hilweşîna rejîma Şahê noker ve,emperyalîzma cîhanî ya Amerîkayê keleha xwe ya herî girîng li Rojhelata Navîn winda kir.Şoreşa Sibatê ya gelên Îranê dawiya dîktatoriyeke herî destbixwîn û zorker anî.Gelên Îranê di şerên xwe yên ji bo azadî,serbixwebûn û demokrasiyê de pêngaveke fireh,girîng û berbiçav avêtin.

Bê guman,di warê hilweşandina vê rejîma faşîst û xwînxwar de behra xebat û xwe gorîkirina gelê Kurd ne kêm e.Gelê Kurd,bi dirêjahiya dîroka xwe,li dijî dijminên koledar û vegirker şer kiriye û hebûnên xwe yên netewî parastiye.Gehîneka ku niha gihayê,ji dongiya vê xebat û têkoşînê ye.Ji dongiya xwîna pêncî hezar Kurdên canfida û leheng e.

Hîn di sala 1921 an de serekeşîrê Şikakan Îsmaîlê Simko li hember bavê Şahê gorbegor,Riza Şah,dest hilandibû.Li herêma Şikakan,Kurdistaneke serbixwe daxuyanî kiribû.Mîrîtiya Simko bi dirêjahiya neh salan domand.Riza Şah,di 1930-î de, Simko xist fex û telekê û ew da kuştin û dawiya mîrîtiya wî anî.

Lê divê em bêjin,ku Simko jî pir çewtî û şaşî kirin.Ji van şaşiyan ya herî mezin kuştina keşe û mezinê Asûriyan Marşimûn bû.Marşimûn ji ber zorkeriya emperyalîstên Îngilîstanê,ji Îraqê baz da.Di Çolemergê re xwe gihande Simko û xwe avête ber bextê wî.Simko armanca Marşimûn tênegihîşt û ew,tevî hevalên wî,bi nezanî û nedûrbînî,kuşt. Ev bû sebebê neyariya Asûriyan û qelsbûna rewşa Simko.Vê bûyerê dilên emperyalîstên Îngilîstanê û koledarên Ereb,Ecem û Tirkan şa kir. Ji bilî vê,Simko xwe pir caran nêzîkî Mistefa Kemal dikir û heta dixwast,ku hevalbendiya wî bike.Şoreşa Simko,şoreşeke gelekî herêmî bû. Nedikarîbû bibe şoreşeke kurdistanî.

Piştî kuştina Simko,şoreş ket û Kurdên Şikakî bi destên Riza Şah hatin qir kirin.Cafer Sultan,ku êdî hew dikarîbû li hember zorkeriya Riza Şah raweste,di sala 1931 an de ser hilanî.Heta sala 1932 an bi mêranî li ber xwe da.Lê bi dû re,ew jî hat şikandin û hevalên wî hatin qir kirin.Herweha liberxwedanên êl û eşîrên Swîsnî û Menguran jî hatin vemirandin.Serekê êla Swîsnî,Koy-Xan Omer Paşa û hin serekeşîrên din,wek Emîr Eshed,Elî Hecî Êlxanî û Qerenî Axayê Mameş jî hatin girtin û kuştin.

Zordarî û xwînrêjiya rejîma Riza Şah her roj zêdetir dibû.Wî jî wek hevreyê xwe Mistefa Kemal ziman,kinc û çanda kurdî qedexe kirin.

Di salên 1930-1937 an de,di nav Kurdan de saziyeke piçûk hebû. Ji ronakbîr,feqe û melên Kurdan pêk dihat.Dan û standinên wan bi şoreşa Araratê,saziya Xoybûnê û Kurdên Başûr re hebûn.Di nav têkoşerên vê saziyê de,ji bilî Qazî Mihemed çend Kurdên Başûr jî,ku di dema şer de ji Silêmaniyê bazdabûn,hebûn.Ev jî Şêx Ehmedê Sirîlawa,Qazî Kake Hemey Bokan,Mela Mehmûd Sadiq yê Qizilcî,Mela Ehmedê Fewzî û hp.bûn.

Di bihara 1941 an de,Leşkerê Sor yê Sovyetistanê ket bakura Îranê û hêzên Îngilîstanê jî ketin başûra Îranê û ew herêm û hindam vegirtin.Leşkerên Sor yên Sovyetistanê şêniyên Kurdistanê,bi belavokên kurdî ve,ji rewşa cîhanê û ya Îranê agehdar dikirin.Alîkariya pêkanîna xebat û hişyarbûna siyasî ya Kurdan dikirin.Leşkerên Şahê Îranê yên ku li Azerbeycan û Kurdistanê bûn,ji tirsan çekên xwe pir bi erzanî difrotin û bazdidan û xwe digihandin Tehranê.Ji ber vê yekê,di demeke kurt de,rûniştvanên Azerbeycan û Kurdistanê bûn xwedî çek.

Di sala 1942 an de,ronakbîr û zaneyên Kurdên Rojhelat li bajarê Mehabadê gihan hev û hîmên saziya " KOMELEY JIYANEWEY KURDISTAN " (KJK) avêtin.Vê saziyê,di demeke kurt de,xwe di nav rêzên Kurdan de hûnand û dest bi xebata hişyarkirina Kurdan kir.Lê bê guman,roja 25-ê çiriya pêşîn ya sala 1945 an rûpeleke nû di dîroka Kurdan de vedike. Wê rojê PARTÎ DEMOKRATÎ KURDISTAN (PDK) ya Îranê hat saz kirin.Bi hemû dengan ve,Qazî Mihemed bû serekê Partiyê.Di Partiyê de,ji bilî gundî û cotkaran hêmenên ronakbîr,mele,feqî,feodal û derebeg jî hebûn.Qazî yê nemir jî ji malbateke mezin û feodal bû.Lê bi xwe mirovekî pêşverû û pir demokrat bû.Wî bala xwe pir dida belengaz û hejaran.Rola feodal û derebegan,mele û feqiyan ne tenê di civata Kurdan de,lê belê hîn di KJK û "Hikûmeta Milî" ya Îranê de jî gelekî mezin bû.

PDK-ê program û berarmanceke siyasî pêk anî.Doz û daxwaza gelên Kurdistanê berpêşî dost û neyaran kir.Lê mixabin,ku vê program û berarmancê,ji xwestekên gundiyên bêerd re tu çare nedidît.Pirsa erdbelakirinê û duristkirina rewşa civakî û aborî ya gundiyên Kurdistanê neketibû ber programa PDK-ê.Lê dîsan jî hemû ref û sinifên kedkar û hêjaran xwe li dor ala PDK-ê dicivandin.

Dema ku di 22-ê çeleya paşîn ya 1946 an de Komara Serbixwe ya Mehabadê hat daxuyanî kirin,kelekela dilên Kurdên Rojhelat gihabû dereca herî bilind.Hemû Kurdên azadîxwaz li dora Komarê civiyan.Li Kurdistanê,di demeke pir kurt de,pêşveçûnên berbiçav û hêja bûn.Cotkar, gundî,xwendekar û jinên Kurdistanê xwe bi rê dixistin û jîna demokratîk,azad û bextewar diçêjiyan.Ziman,çand,bêje,huner û folklora kurdî bi hemû hebûn û dewlemendiyên xwe ve geş dibûr û giranbihatiyên rûçikên xwe berpêşî cîhanê dikirin.Bi xurtî şerê nezanî,nexwendin û nenivîsandinê dihate kirin.

Lê pirsên pir giran û dijwar jî li ber riya Komarê bûn.Başûra Kurdistanê ne di bin gerandina Komarê de bû.Hêzên Îngilîstanê ew herêm vegirtibûn û serektiya Komarê jî nedixwast bi şer wan herêman rizgar bike.Xwe nedida ber şerê Îngilîstanê û bawer dikir,ku şer ê bibe şerê Sovyetistan û Îngilîstanê.Li bakura Kurdistanê jî pirsa tixûbên Kurdistanê hîn nehatibûn hel kirin.Serektiyê nedixwast,ku hîn di dest-

www.arsivakurd.org

pêkê de Komara Demokratîk ya Azerbeycanê ji xwe sar bike.Azerbeycanê û heta demekê Sovyetistanê jî,dixwast,ku Kurdistan têkeve bin per û basikên Azerbeycanê.Lê bi dû re,bi biratî li hev hatibûn û biryar dabûn,ku pirsa tixûbên xwe bi awakî biratî û demokratîk hel bikin.

Li alîkî pirsa êl û eşîrtî,feodal û began hebû.Wê çaxê,ruhên eşîrtî û derebegtiyê,di civata Kurdan de, pir xurt bûn.Ji bo nehîştina vê,divyabû guhartineke xurt bête kirin.Lê ew jî,di demeke kurt de, ne gengaz bû.Heta demekê,ji ber yekîtiya hundirî ya Komarê,divyabû ev pirs bên bi şûn de xistin.Li alîkî din jî,pirsa Kurdên dereke wek Kurdên Başûr hebû.Şahê nû,ku bavê wî bi destên Îngilîstan û Amerîkayê ji text hatibû daxistin û ji Îranê jî hatibû bi derxistin,ji serektiya Komarê re digot,ku " Madem ku hun dibêjin em Kurdên Îranê ne, Kurdên Îraqê di nav we de çi dikin? Wan ji nav xwe derbixin,em ê jî li hev bên..." Lê serektiya Komarê bi mêrxasî li ber xwe da û ev yeka ha hîç bi carekê qebûl nekir.

Bi kurtebir,Komara Mehabadê di çavên dijminan de pîj û kelemeke tûj bû.Bi Sovyetistanê re hevalbend bû û li dijî faşîzmê û emperyalîzmê keleheke xurt bû.Ji lewre,emperyalîzmê,ji bo nehîştina vê sorgulê nexşeyên malkambaxiyê danîn.Emperyalîstên Îngilîstan û Amerîkayê gihan hev û li gor "Nexşeya Marshall" û "Doktirîna Truman" hem Komara Azerbeycanê û hem jî ya Mehabadê tarûmar kirin.

Di roja 31-ê avdara 1947 an de,lehengê gelê Kurd û Serkomar QAZÎ MIHEMED(1901),SEDRÎ QAZÎ(1908) - Nînerê Komara Mehabadê yê "Meclîsa Şûreya Milî ya Îranê" û kurapê Qazî û Wezîrê Liberxwedanê yê Kurdistanê HEME HUSÊN-XAN SEYFÎ QAZÎ hatin bi dar ve kirin.Bi darvekirina van şehîdên nemir ve jî serê gelê Kurd dîsan nehat şikandin. Gelê Kurd,di têkoşîna xwe ya ji bo wergirtina mafên demokratîk û netewî de,her domdar bû.

Di sala 1952 an de,li Îranê,helbijartinek bû.Gava ku nînerekî PDK-ê xwe ji bo helbijartinê ji Mehabadê dêrand û ji sedî nodî bêtirê dengan wergirt,Şah ji dongiya helbijartinê razî nebû.Di şûna wî de meleyek kir veşandiyê Mehabadê.Di dema şoreşa Dr.Mosadeq de,Kurdan bi xurtî pişta wî girtin.Çeple ji xwemalîkirina petrolê û dawîanîna talana "Anglo-Iranian Oil Company" re lê dan.Di referandûma(helbijartina ji gel pirsînê) 3-ê tebaxa sala 1953 an de jî,ku di derheqa kêmkirina desthilatên Şah de bû,ji sedî nod û nehî bêtirê Kurdan li dijî Şah dengên xwe dan.

Vê referandûmê pir tişt eşkere dikirin.Berî her tiştî pir xweş dixuya,ku ne tenê gelê Kurd lê belê hemû gelên Îranê li dijî Şah in. Lê emperyalîstên cîhanê dixwastin,ku bi zora çoyên xwe careke din Şahê xwe vegerînin ser "textê teyrê tawûs" .Ji ber vê yekê,di 19-ê tebaxa 1953 an de,Amerîkayê yekser bi destên CIA-yê vîlikeke leşkerî li

dar xist.Dawiya mîriya Dr. Mosadeq anî û Dr. Mosadeq jî kuşt.Şah,ku bazdabû û çûbû Romayê,paytextê Îtalyayê,vegerand.Di vê heyamê de,bi hezaran kesên pêşverû,demokrat û sosyalîst hatin girtin û kuştin. Pir kesan ji neçariyê dev ji Îranê berdan û bûn derketî.

Di sala 1956 an de,Kurdên eşîra Ciwanroj,ku li herêma navbera Qehremanşehr û Kurdistana Başûr cîwar in,li hember Şah rawestîn.Şer, di demeke kurt de,xurt bû.Wisan ku her roj bi dehan leşker û cendirmên Şah dihatin kuştin û dîl kirin.Şah nedikarîbû li hember vî şerî li ber xwe bide.Şah,tank û balafirên bombeavêj şandin ser Kurdan.Gund û warên Kurdan da ber gulebaranê.Leşkerên Nûrî Seîd,nokerê emperyalîzma Îngilîstanê,alîkarî dan Şahê Îranê û bi hev re tevgera Kurdên Ciwanroj vemirandin.

Piştî bi çend salan vemirandina vê tevgerê,bagera girtin û di zîndanan de kuştina Kurdan dest pêkir.PDK,piştî hilweşandina Komarê pir lawaz bûbû û qasî hindê jî gelekî dihate êşandin.Mercên xebata binerdîn pir çetin û dijwar bûn.Bi dû şikandina tevgera sala 1963 an re,ku bi destên Ayetulah Xumeynî û hevalên wî hatibû li dar xistin, xebata hêzên demokratîk û pêşverû hîn dijwartir bûbû.

Di zivistana sala 1967 an de,di nav PDK-ê de dubendî peyda bû. Çend xortên nûgihayî,wek Mela Aware,Îsmaîl Şerîfzade,Evdile(Faîq) Muînî û hp.,dest bi şerekî çekdar kirin.PDK-ê bi xurtî li dijî vî şerî bû.Bi a PDK ; Şoreşek li Kurdistana Başûr hebû.Dubendî ketibû nav rêzên şoreşê û Celal jî gihabû Bexdê û şerê şoreşê dikir.Rivda Celal û mîriya Bexdê dixwastin,ku şer li eniyeke din jî dest pêbike.Da ku şoreş,bi wê lawaziya xwe ve,li hember hem Îraqê û hem jî Îranê şer bike û zûtir pûç bibe.Jî xwe dan û standinek di nav Muînî û Celal û Bexdê de jî pêk hatibû.Wan pirs û soza çek û pere jî dabûn Muînî.Li alîkî din jî,PDK li Kurdistanê(rojhelat) pir lawaz bû.Gel ji aliyê siyasî ve ne hişyar bû.Pêngava pêşîn,pêngava xurtkirina Partiyê û xebata rêxistinî bû.Bêî rêxistineke siyasî û xurt,şoreşeke çekdar şaş e. Ji lewre jî,PDK-ê,di demeke weha de destpêkirina tevgereke çekdar li Kurdistana Rojhelat rast nedidît.Lê Muînî û hevalên wî ev sebebên han rast nedidîtin.Ji PDK-ê re digotin,ku "Hun bûne peyayê Meleyê Barzanî. Riya we ne riyeke durist e..." A rastî,Muînî û hevalên wî pir di bin tesîra bîr û baweriyên Guevarîst de mabûn.Digotin,ku "Hêza leşkerî, hêza bingehîn ya tevgera rizgarîxwaziya welatekî bindes e.Hêza siyasî ji hêza leşkerî dizê..." Lê,bê guman,ev pir şaş bû.Serpêhatiyên tevgerên rizgarîxwaziya Kurdan û herweha yên gelên cîhanê vê yekê pir xweş berpêşî me dikin.Dongiya tevgera Guevera jî li ber çavan e.

Muînî û hevalên wî,guh nedan PDK-ê.Çûn û li ser tixûbên "Îran û Îraqê" dest bi şer kirin.Şer,ji salekê bêtir dirêj kir û li herêmên Bane,Bokan û Serdestê bela bû.Pir hevalên hêja hatin şehîd kirin.Lê

www.rasiyekurd.org

wan jî êdî hew dikarîbû li ber xwe bidan.Pir caran,dema ku di şer de dişkiyan,baz didan û dihatin şoreşê.Ji lewre,ji şoreşê re jî dijwarîke mezin peyda bûbû.Di dawiyê de,hêzên wan şikestin.Muînî,dema ku derbazî şoreşê bû û di rê de,bi destê peyayekî SAVAK-ê hat şehîd kirin.Bavê nemirî,ji Mehabadê çû şoreşê û laşê kurê xwe xwast.Barzanî jî laşî Muînî sparte bavê wî.Wî laş derbazî Îranê kir û li wê,karbidestên Îranê laşê Muînî yê nemir jê standin û ew,bajar bi bajar,gerandin.Da ku çavên şêniyên Kurdistanê bitirsînin.

Bê guman,Kurdên Rojhelat bi destên şoreşê pir caran hatin êşandin. Ev jî,qelsiya ruhê kurdistanî ya şoreşê bû.Ji ber bawerîpêkirina alîkariya Şah bû.Ji bawerîpênekirina hêzên kedkar,gundî û cotkarên Kurdistanê bû.

PDK-ê,di hizêrana 1971 an de,konferansa xwe ya sisyan pêk anî.Di vê konferansê de hemû hêzên Kurdên Rojhelat gihan hev û bûn yek.Cara pêşîn pirsa erdbelakirinê kirin program û berarmanca siyasî ya Partiyê.Lê bi dû re,hin kes û hêmenên berbiçav,ji ber dan û standina PDK-ê ya bi mîriya Beesiyên Îraqê re,xwe ji Partiyê vekişandin.

Piştî şoreşa sibatê ya gelên Îranê,kêsa bi serbestî karkirina PDK-ê peyda bû.Piştî 33 salan,cara pêşîn bû,ku Partî bi eşkere dest bi kar kir.Herçendî,niha Kurdistan ne bi temamî di bin çavdêriya wê de ye jî,lê dîsan hêz û hebûna wê nayê înkar kirin.Partî bi hêzên demokratîk û pêşverû re dan û standina xwe xurtir dike.Li Kurdistanê jî bala xwe qenc dide xebata xwe ya bi rêk û pêk.Di nav ref û sinifên kedkar,gundî û cotkaran de xwe dihûne.Xwe dike berdevkê berjewendiya vanrefên jêrdest û hejar.Li hember mîriya Tehranê jî,doza otonomîxwaziya Kurdên Rojhelat,bêperwa dide nasîn.

Bê guman,barê PDK-ê,vê gavê pir giran e.Li Kurdistanê derebegî û eşîrtî pir xurt e.Di heyama Şahê xwînrêj de kêsa PDK-ê tunebû,ku pirsên sazî û rêxistiniyê hel bike.Ji Partiyê re hîmekî qenc û qewîn dayne.Lê niha ev kês heye.Li Kurdistanê,ji bilî yek û du ciyan,baregehên leşkerî yên Îranê nemane.Kurd hemû çekdar in.Lê tunebûna çavdêriyeke xurt,dibe sebebên peydabûna ajawexwaziyê.Tibabeke mezin pêşmerge heye, ku ev jî garantî û temînata hebûna Kurdan e.Ji bilî bajarên Makû,Xoy, Ûrmiye,Miyanduab,Şapûr,Nexede û Qehremanşehrê,li bajarên din Komîteyên Şoreşê pêk hatine.Gerandina bajêr di bin destên van komîteyan de ne.

Li Kurdistanê oldarî jî xurt e.Du serwerên oldar hene.Şêx Îzedîn Huseynî yê Mehabadê û Ehmedê Miftîzade yê Sinê(Senendecê).Herdu jî dixwazin,ku ji lawaziya Partiyê qezenc bikin.Lê Partî di vî warî de jî qenc hişyar e.Herweha divê em bidin bîra xwe,ku eşîrtî û axatî pir xurt e.Her serekeşîr û axayek xwe serdarekî Kurd dibîne.

Bûyerên Sine û Nexedê nîşan didin,ku hêzên paşverû yên hevalbendên Şah,her li dû teşqele duristkirinê ne.Di van herdu bûyeran de jî destên

hêzên koledar yên derve jî hebûn.Qenc eşkere bû,ku destên Îraqê di şerê Sine û yên Tirkiyê jî Nexedê de hebûn.Lê PDK,bi hişyarî û zanîn li hember van destdirêjiyan rawestiya.Rê neda,ku malkambaxiyên hîn mezintir biqewimin.

Mîriya Ayetulahan ji otonomîxwaziya Kurdan re dilxwaz naxuyên.Dixwazin ku Kurdan bi pirs û sozên derew û vala ve,wek Evdilkerîm Qasim, heta ku qenc cîyên xwe bigirin,bixapînin.Lê li ber çavan e,ku bi riyeke aştî û dadperwerî helkirina doza otonomiyê,ne tenê ji bo Kurdan lê ji bo hemû gelên Îranê wek Ereb,Azerî,Turkmen,Belûçî û hp., ji xêr û bêra Îraneke serbixwe,pêşverû û demokratîk re ye.Divê bête zanîn,ku van gelên han,hinde xwîn ji bo Ayetulahan nerijandin.Lê ji bo mîriyeke demokratîk,ku mafên wan yên netewî jî bên nas kirin.

Wek me li jor jî got,barê PDK-ê pir giran e.Rojên çetin û dijwar li pêşiya wê ne.Divê hemû hêzên pêşverû,demokrat û sosyalîst yên cîhanê û Kurdan pişta xebata PDK-ê bigirin.Xurtbûna PDK-ê û hêzên pêşverû, demokrat û sosyalîst yên Îranê garantiya herî mezin ya pêkanîna Îraneke serbixwe,azad û demokratîk e.

HEVAL ÎSMAÎL ŞEHÎD BÛ

Heval Îsmaîl Qadir,kurdekî şoreşger û ji bajarê Mehabadê bû.Xortekî dilsoz û dilxwazê rizgarîxwaziya Kurdistanê bû.Bavê wî,bavekî kurdperwer û şoreşvan,ji sala 1968 an heta roja serketina şoreşa sibatê,di zîndana Şahê faşîst de bû.

Îsmaîl,xwendina xwe ya bilind li Tirkiyê qedand.Bi xwendina xwe re xebata xwe ya şoreşîn jî didomand.Hem li ba şoreşgerên Îranê û hem jî yên Tirkiyê qenc dihate nas kirin.Xebata wî ya di nav Kurdên Tirkiyê de jî pir hêja û berbiçav bû.Marksîst û lenînîstekî têgihîştî û ronakbîr bû.Hergav şerê kesên rêşaş dikir.Riya rast û durist bi wan nîşan dida.

Di pêkanîna rêxistina me de jî,keda dest û ronahiya çavên wî bêhempa ye.Di kongreya hîmavêtina PALE de hazir bû û em ji bîr û baweriyên xwe bêpar nekirin.Pir caran çûbû şoreşa Başûr û hatibû.Ji Pêşmergan re xizmetên hêja kiribû?Lê Îran şev û roj ji bîra wî nediçû.Her li benda rojekê bû,ku Şah nemîne da ku bikaribe vegere.Li Kurdistanê û di nav hejarên Kurdan de xebata siyasî bike.Îsmaîl vegerî û dest bi xebatê jî kir.Nûçeyên ku ji Ûrmiyê ji me re şandin,diyar dikirin,ku ji şabûnê firîna heval Îsmaîl re,per û basik kêm bûn.Lê sed mixabin,ku ne şabûna wî û ne jî ya me pir domand.Heval Îsmaîl,di şerê Nexedê de,bi guleke dijminên malwêran ve hat şehîd kirin.Belê,hevalê nemir koç kir.Wî di qada şerî de xwe gorî welatê xwe kir.Di riya serbilindî û rûmetê de,can û ruhê wî yê pak jî giha yên şehîdên Kurdistanê.

Heval Îsmaîl,bi riya xebata xwe ya şoreşgerî û welatparêziyê ve, herdem di nav me de ye.Soz û peyman didin,ku ala xebata heval Îsmaîl her û her pêl vede.

BILA GORBEHIŞT BE !..

www.arsivakurdi.org

ZEMBÎLFIROŞ

Çawan ku Kurd yek ji neteweyên herî kevn û binecîhên Rojhelata Navîn e,wisan jî bêjeya vî gelî yek ji bêjeyên herî kevn û dewlemend e.Herçendî ev bêjeya dewlemend bi hezaran sal nehatiye nivîsandin jî,lê dîsan,bi piranî xweserî û serbixwebûna xwe parastiye.Dewsa ku ev dewlemendî li ser kaxez û keviran bête nitirandin,ketiye dev û ser zimanên Kurdan û heta îro hebûna xwe domandiye.Ano bêjeya Kurdan heta îro bi devkî û zargotinî ji nifşan derbazî nifşan bûye.Ji lewre jî,pir caran di naverokên her çîrok,çîrçîrok,serpêhatî,mamik,stran û lawje û hp. de tevlihevî,pirs û pirsiyarên gelekî mezin hene.Bi serfirazî ji bin wan babetan derketin jî ne karekî hêsan û gengaz e.

Bi a me,dema ku li ser tiştekî bêjeyî ya Kurdan nivîsîn hewce be,divê mirov bala xwe bide lêhûrbûn û lêkolîna wê babetê.Ne ku mirov li dû tiştên hêsan û bêserêş be.Ji vir û wir tiştan derbixe,şaş û ne şaş, wek hatiye nivîsandin lê mêze bike û binivîse.Di ser vê yekê de jî,navê wan "Çanda Kurdî" yan "Edebiyat û Folklora Kurdî" dayne.Karên bi vî awayî ne tu karên zanistî û rastîn in.Lê belê divê em bala xwe bidin zelalkirin û ronahîkirina tevlihevî û pirsên curbecur yên naverokên babetan.Bi awakî zanistî wan ji hev derbixin û li wan hûr bibin.Em ê bi vê riyê bêjeya xwe bikin bêjeyeke nivîsandî,dewlemendtir, rast û duristir.

Me di hejmara didwan ya kovara xwe de çîroka XANÊ DIMDIMÊ nivîsandibû.Lê ew çîrok bêî şilovekirin û zelalkirina pirsên civakî û û dîrokî hatibû weşandin.Sebebê yekemîn tunebûna cîh bû.A didwan jî,me dil heye,ku em wê wek pirtûkekê tevî zelal û ronahîkirina pirsên bi her texlîtî biweşînin

Di vê hejmarê de em dixwazin ku li ser çîroka ZEMBÎLFIROŞ rawestin.Bê guman ev çîroka jî bi pirsên civakî,dîrokî,bêjeyî û zimanasî û hp. ve tijî ye.Em ê vê gavê hin ji wan pirsan ronahî bikin. lê hin ji wan jî dê bimîne.Ji ber ku di warê wan pirsan de hîç belge û dokûmant,afirandinên rêber û agahiyên temam û rastîn tune.Heke rojek ji rojan hin tiştên nû bên peydakirinê dê ev pirs jî zelal bibin.

Çîroka Zembîlfiroş çîrokeke bi nav û deng e.Hemû çîrokbêj û dengbêj wê dizanin û distirên.Bedew û ciwanbûn,dilgirî û melûliya çîrokê bala piraniya rojhelatnas,kurdnas û kurdîzanan rakişandiye.Cara pêşîn Dr. WETZSTEIN,balyozê Almanyayê li Şamê,ev çîroka ha ji mamostê xwe bihîstiye.Mamostê wî Kurd bû ê ew hînî kurdî dikir.Dr. Wetzstein ji devê wî û bi alîkariya wî vê çîrokê dinivîse.Paşê jî wê werdigerîne almanî û di kovareke zanyarî de bela dike(1).Bi dû re kurdnas,kurdîzan

(1)- WETZSTEIN, in Delitsch Job,rûpel 368,Leipzig-1864,(Job^2,rûpel 398)

www.arsivakurdi.org

û rojhelatnasê pir navdar ALBERT SOCIN di gel hevalê xwe EUGEN PRYM, ji devokên Botan û Tûr Abdînê,hin çîrok û stranên kurdî kom dikin.Wan werdigerînin zimanê almanî,tevî ferhengeke piçûk û şilovekirinên pir helez û berbiçav wek pirtûkekê li Sant Petersbourgê(Lenîngrada îro) diweşînin.Di vê pirtûkê de çîroka Zembîlfiroş jî heye(2).Lê ew çîrok bi du texlîtan e.Texlîta pêşîn ji devê çîrokbêjekî ye.A didwan jî ji destnivîsekê ye.Dema ku A.Socin vedigere Ewropayê,mamostê wî Dr.Wetzstein jê re destnivîsa ku wî peyda kiribû dişîne.Ew wê bi ya xwe ve dide ber hev.Pir cîhên wan li hev digrin.Lê pir cîh jî ji hev dûr in. Lê dîsan jî ew jê pir bêr û feydê dibîne.

Lê bê guman,sala 1967 an di warê çîroka Zembîlfiroş de saleke pir girîng e.Wê salê mamosteyê bi nav û bang GÎW MUKRIYANÎ bi navê "Çîrokî Zembîlfiroş" pirtûkokekê,bi tîpên erebî,bi kurmancî û soranî çap kir(3).Vê pirtûkê bi çapa xwe re pir tişt ronahî kirin.Lê mixabin ku pir pirsên dijwar û tarî ji bi xwe re anîn.Pirtûk bi xwe ji du paran pêk têt.Para pêşîn bi zaravayê soranê û ya didwan jî bi zaravayê kurmancî ye.Para zaravayê soranî ji aliyê mamoste MELA EHMED KURÊ HECIYÊ MELA MEWLÛDÊ ŞINOYÎ û ya kurmancî jî aliyê hunermendê hêja MIRAD-XANÊ BEYAZÎDÎ ve hatiye nivîsandin.Lê sed heyf û mixabin ku di derheqa Mela Ehmed de tu tişt nehatiye gotin.Em nizanin,ku ev hozanê xwedî huner kî ye û çi kes e?Herweha em nizanin,ku wî ev çîrok ji ku wergirtiye?Tiştê ku xuya ye ew e,ku wî ji ya kurmancî wernegerandiye.Ji ber ku pir ciyên wan li hev nayên.Lê belê em ji rêzikên dawîn yên helbesta wî derdixin,ku dema wî ev helbest nivîsandiye 53 salî bûye.Ew di dawiya helbesta xwe de weha dibêje;

"Ya Reb her ê tu yî xefarî qedîr — Ruhmim pê bikey katibim feqîr
Gunahim zor e wek pelkî daran — Ruhmî tu zor e herwekû baran
Me'lûm e bonim be hesabî ebced — Pênca û sê me bew Xuday semed"

Herçendî ew dibêje,ku ez ê bi hesabê ebced bidim xuyakirin jî,lê dîsan tenê ji temenê xwe kad dike û dibêje ez 53 salî me.Li gor hesabê ebced tu tiştekî rast,ku mirov bawer pê bike dernakeve.Wisan diyar e,ku dema wî ev çîrok bi helbest nivîsandiye û dawî aniye,temenê wî gihaye 53 salan.Gelo wî kînga ev xebata giranbiha dawî aniye û gelo ew hîn dijî yan na?Aya tu afirandinên wî yên din hene yan na? Em ji van tiştan bê ageh in.Di pirtûka mamosteyê bi nav û deng ELADÎN SUCADÎ de jî navê vî hozanî tune(4).Herweha mamoste Gîw Mukriyanî jî di derheqa wî de tu tiştekî nabêje.Tenê di pêşgotina pirtûkê de dibê-

(2)- EUGEN PRYM und ALBERT SOCIN, Kurdische Sammlungen - Erzählungen und Lieder im Dialekte des Tûr Abdîn und Bohtan,Zweite Abteilung, a-Die Texte, rûpel 128-147, b-Übersetzung, rûpel 165-175, St: Petersbourg-1890

(3)- MIRAD-XANE BEYAZÎDÎ, Çîrokî Zembîlfiroş, Çapî Yekemîn, Çapxaney Hewlêr, Salî 2579-î kurdî 1967-î zayînî

(4)- ELADÎN SUCADÎ, Mêjûy Edebî Kurdî, Mêjû,Edeb,Zanyarî, Bexdad-1952

www.arsivakurdi.org

je,ku "min para soranî ji Mela Ehmedê kurê Mela Mewlûdê Şînoyî wergirtiye... " Hêviya me ew e,ku rojek ji rojan perda tarî ya li ser vî hozanê hêja rabe û em di derheqa wî,jîn û afirandinên wî de zanebûn û agehiyên xwe pêşve bibin.

Çîroka Zembîlfiroş ya ku em dixwazin biweşînin,bi destê hunermendê navdar Mirad-Xanê Beyazîdî hatiye nivîsandin.Mirad-Xan hozanekî Kurd e û di sedsalên 17 û 18 an de jiyaye.Lê sed mixabin ku zanebûna me di warê vî hozanî de jî pir û pir kêm e.Gorbehiştê mezin û zaneyê Kurdan CELADET BEDIRXAN yê bi nav û deng,di gotareke xwe de weha dinivîse; "... Di heqê Mirad-Xan de em tu tiştî nizanin.Li gora navê wî divêt ew jî ji mîrekên Kurdistanê be."(5)

Heke Mirad-Xanê Beyazîdî,wek mîr Celadet Bedirxan yê dîlovan,mîrek ji mîrên Kurdistanê be,gelo li kûderê mîr bû? Mîriya wî çend salan domand? Kîjan bajarên Kurdistanê û kîjan êl û eşîretên Kurdan di bin fermanberiya wî de bûn? Ev hemû ji me re ne xuyan in.Lê belê wek ji paşnava wî diyar dibe û wek kurdnas û kurdîzanê mezin ALEXANDRE JABA dibêje ku ew ji Beyazîdê ye.Beyazîd bajarekî pir kevnare ye.Ew îro qeza bajarê Araratê ye.Li nêzîkî tixûbên Sovyetistanê û Îranê ye. Ji sedsala 17 an bi vir de merkeza zanyarî,xwendin,bajarvanî,hunermendî , çandî û bazirganî ye.Pêxemberê ola me ya netewî,nemir û gorbehiştê mezin EHMEDÊ XANÎ piştî ku ji herêma Çolemergê koç kir û hat Beyazîdê,giranbihabûna vî bajarî ji her aliyan ve zêdetir bû.Ehmedê Xanî, li wê, di xwendegehekê de dersên kurdî didan zarokên Kurdan.Li ber destên wî pir zane û hozanên hêja mezin bûn.Ehmedê Xanî,bi xebata xwe ve nîşana pêxembertiya ola me ya netewî wergirtiye.Em bawer in,ku mirov rêzikên MELA CAMÎ yên ku wî di derheqa MEWLANA CELALEDÎNÊ RÛMÎ û afirandina wî "Mesnewî" de gotine,dikare ji Ehmedê Xanî re jî bêje.

" Men çi gûyem wesfî an alîcenab
Nîst pêxamber,velî dared kîtab "

Kurdiya van rêzikên farisî ;

Ez di warê salixdana wî kesî mezin de çi bêjim
Ew ne pêxember e,lê belê pirtûka wî heye

Wek me li jor jî got,bi hatina Xanî re,bajarê Beyazîdê mîna kulîlkekê bişkivî.Ji her aliyan ve pêşve çû.Bi sedan gerokên ewropî yên ku Beyazîd dîtine,bi dûr û dirêjahî,ji bedewbûna wê kad dikin.Piraniya wan nikarin ji bedewbûna wê re,di zimanên xwe de,gotinan peyda bikin.

Mirad-Xanê Beyazîdî yek ji xêr û bêrên Beyazîdê ye.Kurdnas û kurdîzanê navdar A. Jaba,di derheqa Mirad-Xan de,weha dibêje;

" Şaîrê heştê Mirad-Xan e,ku di tarîxa hezar û sed û pênciyî de (1737) li Beyazîdê peyda bûye.Ewî jî miqdarek xezeliyat û eşa'ran bi zimanê kurmancî gotiye û di hezar û

(5)- HEREKOL AZÎZAN, Klasîkên me an şahir û edîbên me ên kevin, Hawar, Sal 9, Hejmar 33, rûpel 11, Şam - 1941

www.ersivakurd.org

sed û nehwêd û nehê de(1784) merhûm bûye.Di Beyazîdê de medfûn e û paşî wî ji Kurmancan êdî şaîr peyda ne bûne, heta niha."(6)

Lê bê guman Mirad-Xan,wek A. Jaba dinivîse,ne hozanê dawîn yên Kurdan e.Bi van gotinan ve ew dixwaze tiştekî din bide ber çavên me.Wek têt zanîn,dawiya sedsala 18 an û destpêka sedsala 19 an,heyama cara didwan perçekirine Kurdistanê ye.Osmaniyan mîrîtiyên Kurdistanê bi zora şûr û tifingan helweşandibûn.Qaşqayiyan jî,ku ew jî eşîrek ji eşîrên Tirkan bûn,li Îranê dewleta KERÎM-XANÊ ZEND yê Kurd tarûmar kiribûn.Hem Osmaniyan û hem jî Qaşqayiyan dest bi nexşeyên nehîştina Kurdan û hebûnên wan yên netewî kiribûn.Xwendegeh û medreseyên kurdî hêdî hêdî dihatin girtin û nediman.Ev jî dibûn sebebên ku zane û hozan di nav Kurdan de kêm bibin.Jaba,zaneyê Rûs,vê pirsê bi van dîtin û baweriyên xwe yên rast û dûrbîn ve berpêşî me dike.

" Berê zaf medaris di wîlayetêd Kurdistanê de hebûn û şehreta uluman jî gelek hebûn.Di nava bajêr,qeza,qesebe û gundên ehlê Îslamê Kurdistanê de elbete filabid medreseyek û du û sê û belkû êdî zêde hebûn û bila derece û diqet û îhtîmam ji kenarêd walî û ehliyan derheq emrêd medaris û ilman hebûn.Li nik mezin û piçûkêd Kurdistanê qedir û rifeta ilm û ilman hebû.Melayêd qewî zûfinûn di Cizîr,Amêdî,Soran,Sêrt û etrafan de zaf bûn.Telebeyêd Kurdistanê heta Bexda,Besra û Mûsilê diçûn û digeriyan û tehsîla uluman dikirin.Nubted'ayêd Ekradan ji îptîda de Hice û Qur'anê dixwînin.Paşê Mewlûda Kurmancî paşê Nûbihar û Pendên Etarî paşê jî Şerîetê,Îcaz û Mehr û Enwerî dixwînin.Îcarê Îbareta Tesrîfî û Ziruf û Terkîba Mela Yûnisê Erqetînî dixwînin,ku ev her sê bi zimanê kurmancî ne.Paşê Serfa Se'îdînî û Se'adulah Koçek û ji Mentiqê Hesam Katî û Qewlê Ehmed û Şerhên Şemiyê xulase bi tertîb diwanzdeh uluman dixwînin,munteha û mezûn dibin ew.Elî Teremaxî û Mela Yûnis Erqetînî(Helqetînî) jî di gundêd xwe de medfûn in.Lakîn niha êdî medrese û ulma û xwendinên di Kurdistanê de qewî kêm bûye,nadir peyda dibe.Elbete e'lametê axirî ye ku ilm û ulma niqsan dibin..."(7)

Em vegerin ser jînenîgariya Mirad-Xan.Wek dixuyê,Mirad-Xanê Beyazîdî di navbera 1737 û 1784 an de jiyaye.Li gor tiştên vê gavê di destên me de hene,yek ji afirandinên wî çîroka Zembîlfiroş e.Ji rêzikên dawîn yên çîroka Zembîlfiroş diyar dibe,ku wî ev çîrok di sala 1190 ya koçî(Hicrî),ku beramberî sala 1776 ya zayînî(Mîladî) ye,dawî

(6)- ALEXANDRE JABA, Recueil de Notices et Récits Kourdes - "Cami'ê Risaleyan û Hikayetan bi Zimanê Kurmancî" ,rûpel 16, St: Petersbourg-1860

(7)- ALEXANDRE JABA, Her dîsan di pirtûka jorîn de, rûpel 18-19

aniye.Ew rêzik jî ev in:

"Sed û nehwêd sal boriye Paşî sala hicrî ye
Mirad-Xan dibêt serhatiye Bi şiîr,bi gotineke xoş"

Gelo hozanê dilovan Mirad-Xan ji bilî vê helbestê tu tiştên din nivîsandine yan na? Vê gavê zelalkirina vê pirsê jî pir dijwar e.Em li pir cîh û deran geriyan,lê me di vî warî de tiştek nedît.Heye ku li ba hin kesan tiştine helez peyda bibin.Lê çi heyf ku em pê nizanin.Heke rojek ji rojan Kurdistan rizgar bibe û Kurd jî azadî û jîna bextewar biçêjin,bê guman,dê perda tarî jî ji ser çand û bêjeya Kurdan bête hilanîn.Xezîna boş û mişe dê têkeve destên Kurdan.

Ji bilî Mirad-Xanê Beyazîdî du hozanên Kurd yên din jî hene,ku Beyazîdî ne.Ew jî Îsmaîlê Beyazîdî (1654 - 1709) û Mela Mehmûdê Beyazîdî (1797 - ?) ne.Gelo ev pismamê hev in û ji malbatekê ne? Bi a me ne dûr e.Lê em vê jî qenc nizanin.Tiştê ku heye,devokê hersê Beyazîdiyan jî pir nêzîkî hev in. Hersêk jî di sedsalên 17 û 18 an de jiyane.Heye ku ew hersê jî ji malbatekê bin.Lê nemaze ji devokê Mirad-Xan xuya dibe,ku ew kurmanciya herêma navbera Amêdî û Dihokê dipeyîve. Dibe,ku malbata wî,di wextê xwe de ji wir koç kiribe.

Heçî destnivîsa Mirad-Xan e, li ba Şêx Beşîr kurê Şêx Mihemedê Tahir bûye.Şêx Beşîr wê destnivîsê ji mamoste Gîw Mukriyanî re dişîne,da ku ew jî wê biweşîne.Şêx Beşîr,di nameya xwe de,ya ku ji Gîw Mukriyanî re dişîne, van agehiyên helez rêz dike.

" Ev serhatiya,bi navê Zembîlfiroş,ku navê wî Emîr SEÎD kurê HESEN Paşayê Diyarbekirê bû,hunerê Kurd Mirad-Xanê Beyazîdî bi helbest,bi terzeke ciwan daniye.Li sala 1190-ê koçî(1776) gotiye.Min ji devê derwêşan ve,ji perkê kaxezan kom kiriye û pêşkêşî seydayê mezin Gîw Mukriyanî dikim û hêvî dikim,ku ew ji rexê xwe ve xeletiyêd wê çêkit û çap û belav biket.Çunku eve jî diyariyek e ji bapîrêd me,ji me re bi yadgarî ve maye."

Ji van rêzikan derdikeve,ku destnivîsa Mirad-xan li ba bapîrên mezin yên Şêx Beşîr bûye.Lê ew destnivîs hem kêm bûye û hem jî hin rêzên wê winda bûne.Şêx Beşîr kêmasiyên wê ji devên derwêşan û ji pelên destnivîsa ku li ba hebûye temam dike.Ji xwe,ji helbestê jî derdikeve,ku hin tişt pê ve hatine zêde kirin.Wezna helbestê pir caran tevlihev dibe.Lê me di vî warî de tu tiştek rast nekir.Ew çawan hatibe nivîsandin me jî wisan guharte tîpên latînî.Lê belê li çend ciyan dixuya,ku şaşiyên çapxanê hene.Me ew rast kirin.Sebebê şaşiyan jî ev e,ku yên ku di çapxanê de xebitîne û ev helbest li çapê xistine,Kurdên Soran bûne.Wan rêzimana kurmancî baş nedizanîbûne û ji lewre jî hin gotin û girdek li gor rêzimana zaravayê soranî rêz kirine.Wek li şûna "li" - "le" , "i" - "î" , "v" - "w" , "ê" - "î" , "dixwim" - "dixom" û hp. nivîsandine.Me tenê ev tişt rast kirin û wekî din me destên xwe nedanê.Ji bo qenc têgihîştina naveroka helbestê,em ê hin gotinan li jêra rûpelan şilovekin.

Bi a me,ji hemûyan heleztir dîroka Zembîlfiroş e.Wek ji rêzikên Şêx Beşîr derdikevin,ku navê Zembîlfiroş yê rastîn Seîd e. Seîd,bi xwe Emîr e û kurê Hesen Paşayê Diyarbekirê(Amed) ye.Gelo ev Emîr Seîd û ev Hesen Paşa kî ne? Em ê bala xwe bidin van pirsan jî. Lê berî her tiştî,hewce ye,ku em piçekî li ser çîroka Zembîlfiroş,ya ku îro ji aliyê çîrokbêj,dengbêj û stranbêjan ve tên gotin,rawestin.

Em dikarin bêjin,ku piştî ku Kurdan ola Îslamê qebûl kirin û bûn Misilman,naverokên çîrok û çîrçîrokan jî pê re hatin guhartin.Ji ber ol û ayînê,pir tiştên olperestiya Îslamê jî kete nava têdayiyên bêjeya Kurdan.Nemaze naverokên wan pir di bin tesîra felsefa mîstîsîzmê de man.Ji lewre,pir caran qehremanên çîrok û çîrçîrokan dibin pêxember,ewliya,ferîşte û milyaket û hp.Heta pir caran binemalên qehremanan dighên Ereban û êla Qureyşiyan.Ji vî alî de,meşqa dawîn ya çîroka Zembîlfiroş di pirtûka mamostên hêja Ordîxanê Celîl û Celîlê Celîl de hene.Wan,ji devên çîrokbêjan du texlît ji vê çîrokê kom kirine û di pirtûka xwe de weşandine.(8) Her du texlît jî,di bin tesîra olperestiyê de,gelekî hatine guhartin.

Heçî derwêş in,naverokên çîrokan zêdetir diguhirin.Ji ber ku her derwêşek bi terîqetekê(rêçika oldariyê) ve hatiye girêdan.Dema ku ew çîrokekê dibêjin,bala xwe pir didin belakirina nav,pêrabûn û serxwegirtiyên terîqeta xwe.Li çîrokan zêde dikin û bi wan ve tiştên nerast girêdidin.Bi a wan be,ew bi vî awayî çîrokê xweştir dikin.Lê xuyaye,ku ev ne awakî qenc e.Tevlihev û alozkirina naveroka bêjeyê ye.Ji vê re,ano ji nehîştina vê tevlihevî û aloziyê re tenê dermanek heye.Ew jî nivîsandina bêjeya bi devkî û zargotinî ye.

Tesîra olperestiyê di helbesta Mirad-Xan de jî heye.Lê wî qehremanên çîrokê ne kirine Ereb û Qureyşî yan jî ewliya û enbiya.

Em vegerin ser dîroka Zembîlfiroş.Wek me li jor jî berpêş kir,navê Zembîlfiroş yê rastîn Emîr Seîd bûye.Emîr Seîd,kurê Hesen Paşayê Diyarbekirê ye.Eger em bala xwe bidin naverokên hin çîrok û stranên kurdî,di wan de,navê Hesen Paşayê Diyarbekirê pir derbaz dibe.Ew Hesen Paşa jî,bê guman,Hesen Paşayê Merwanî ye.

Dema ku em bala xwe didin dîroka Kurdan,nemaze ya ji sedsalên 9 an heta bi 14 an,em çend dewletên mezin û navdar yên Kurdan dibînin.Ji van yên herî girîng ev in; Dewleta Hasnawiyan(Hesenoyan), ku li gor mamoste NEBEZ di navbera salên 950 - 1095 an de,lê li gor kurdnas û rojhelatnasê hêja MINORSKY 959 - 1095, hebûna xwe domandiye.Çêkroxê vê dewleta kurdî Hesenê Berzîkanî yê Şarezorê ye.Paytextê Hesenoyan Dînawer,li bakura Qehremanşehrê, bû.Herêmên ji Nîhawendê heta bi Şarezorê di bin destên Hesenoyan de bûn.Dewleta Şedadiyan,ku

(8)- ORDÎXANÊ CELÎL û CELÎLÊ CELÎL, Zargotina Kurda, Para 1., rûpel 189-197, Moskva-1978

www.kurdiyar.org

li gor Nebez di navbera salên 951 - 1164 an de(9),lê li gor Minorsky 951 -1198(10),mîriya xwe domandiye.Herêmên Gence û Aniyê,li bakura Azerbeycanê û başûra rojhelat ya Qafqasyayê,di bin destên Şedadiyan de bûn.Dewleta Fedlawiyan,ku di navbera salên 1148 - 1423 an de mîrîtî kiriye.Dewleta Merwaniyan,ku di navbera salên 990 - 1096 an de hebûna xwe domandiye.Çêkroxê dewleta Merwaniyan,Ebû Elî Hesen yê Merwanî ye. Paytextê dewletê Amed(Diyarbekir) bû.Ji herêmên hawirdorên Amedê heta bi Wanê,Cizîra Botan û Mûsilê di bin destên Merwaniyan de bûn.

Hem li ser nav û hem jî li ser sala avakirina dewleta Merwaniyan du bîr û bawerî hene.A yekemîn,ku dibêjin dewleta Dostikiyan e û di sala 984 an de hîmên wê hatine avêtin.Ji ber navê çêkroxê wê,ku Ebû Evdile Huseyînê Baz yê kurê Dostik e,jê re dibêjin dewleta Dostiyan.Rast e,ku Bazê Dostik di sala 984 an de dawiya mîriya Hemdaniyan (11) aniye û Miyafarqîn ji xwe re kiriye paytext.Wî,di demeke kurt de Amed,Nûsêbîn û Cizîra Botan vegirtin û tixûbên mîriya xwe firehtir kirin.Lê di sala 990-î de,li Tûr Abidînê û di şerê hember Hemdaniyan de birîndar bû û hat kuştinê.A didwan jî,ku dibêjin dewleta Merwaniyan. Merwanê kurê Kek ji Xarpêtê bû û zavê Bazê Dostik bû.Bi xwîşka Baz re zewicî bû.Ji xwîşka Baz çar kurên wî hebûn.Baz ku hat kuştin,kurê Merwan yê herî mezin,Emîr Ebû Elî Hesen,derbazî şûna xalê xwe bû.(12)

Heke em bala xwe bidin toreya mîrektiyê,em ê bibînin ku mîrekî ji bav derbazî kur dibe.Heke kurê mîrekî tunebe,bira yan jî biraziyê wî derbazî şûna mîr dibe.Kurê Bazê Dostik tunebû.Herweha birayê wî jî tunebû.Lê ji xwîşka wî zarokên mêr hebûn.Ji lewre jî kurê xwîşka wî derbazî şûna xalê xwe dibe.Ji wî pê ve êdî malbata Merwan

---

(9)- JEMAL NEBEZ, Kurdistan und Seine Revolution, München-1972

(10)- V. MINORSKY, Studies in Caucasian History,Cambridge Oriental Series Nr. 6, London-1953

(11)- Hemdanî,dewleteke erebî ye.Di nav salên 885 - 991 an de li herêmên Mûsil,Diyarbekir û Helebê mîrîtî kiriye.Çêkroxê dewleta Hemdaniyan Hemdanê kurê Hemdûn bû.Xelîfeyên Fatimî yên Misrê,di sala 991 an de,dawiya dewleta Hemdaniyan anîn.

(12)- Ji bo egehiyên hûr û kûrtir,hun dikarin li van afirandinên jêrîn binhêrin.

- IBN al-AZRAḲ al-FÀRIKI, Ta'ríkh Mayyáfarikín,B.M.Ms.Or.5803
- ʿIZZ ad-DÍN IBN SHADDÁD al-ḤALABÍ, Al-Áʿlák al-Khaṭíra, Bodleian MS. Marsh 333, Edited by W. Sarasin,Ph.D.
- AMEDROZ, Journal of the Royal Asiatic Society of Great Britain and Ireland, sal 1903, rûpel 123-154
- S. LANE-POOLE, The Mohammadan Dynasties,Constable-Westminster -1893
- İBN'ÜL-EZRAK,Mervanî Kürtleri Tarihi, Türkçesi: M.E.Bozarslan Koral Yayınları, İstanbul-1975
- İSLAM ANSİKLOPEDİSİ, 68. Cüz, rûpel 1095-1096, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul-1968

www.arsivakurdi.org

dibe karbidestên dewletê.Ji ber vê yekê,divê navê vê dewletê,dewleta Merwaniyan be ne ku ya Dostikiyan.Ji xwe piraniya pisporên dîroknas jî ji vê dewletê re dewleta Merwaniyan dibêjin.

Mîrekên dewleta Merwaniyan,wek tabloya jêrîn e.

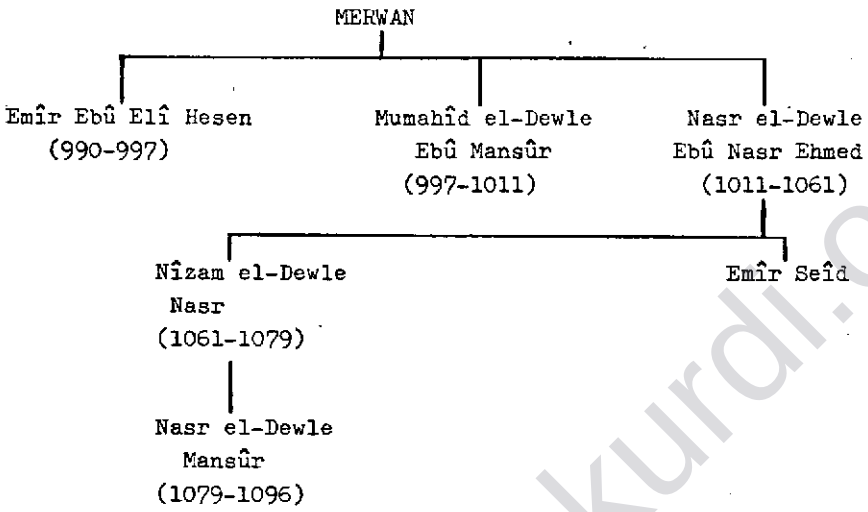

Wek me li jor jî got,Hesen,çêkroxê dewleta Merwaniyan e. Emîr Hesen bi xwe nezewicî bû.Lê rojekê xwezgînî şand Helebê û keça Emîr Şerîf yê Hemdanî xwast.Piştî çend rojên din,ku bûk ji Helebê diguhaztin Amedê,berî ku daweta Emîr Hesen bibe,birayê wî ew da kuştin û bi xwe jî bû mîrek.Bi a me,agehiya Şêx Beşîr şaş e.Emîr Seîd ne kurê Hesen Paşa ye.Lê biraziyê wî ye.Ano,kurê Ebû Nasr Ehmed e.Heye ku ev şaşiya çapê be jî.

Dibe ku bête pirsîn,ku gelo li Diyarbekirê ji bilî vî Hesen Paşayî paşayekî din peyda nebûye? Li gor zanîn û lêhûrbûnên me,li Diyarbekirê paşayekî din,bi navê Hesen Paşa,nebûye karbidestê dewleteke kurdî.Ji xwe bûyerên ku di Zembîlfiroş de derbaz dibin,pir nêzîkî serpêhatî û jînenîgariya Emîr Seîd in.Lê mixabin,ku ji ber kêmasiya agehiyên dîrokî,yan yên Şêx Beşîr yan jî yên Mirad-Xanê Beyazîdî,serpêhatî û jînenîgariya Emîr Seîd gelekî hatine guhartin.Sebebên vê guhartinê jî pir in.Lê belê,bi a me,sebebê herî girîng sebebên dîrokî,civakî û siyasî ne.Çawan ku bêjeya kurdî nebûye bêjeyeke nivîsandî,wisan jî dîroka Kurdan ji nivîsandinê bêpar maye.Kurdan li ser paşerojên xwe afirandinên dîrokî nenivîsandine.Tiştin hatibin nivîsandin jî,ji binî ve winda bûne.Ev jî malwêraniya herî mezin e.

Dûmahîk heye

www.arsivakurdi.org

PALE - MERKEZ KOMİTESİNİN 2. GENEL KONGREYE SUNDUĞU SİYASİ RAPOR

Yoldaşlar!

Ülkemizdeki sömürge statüyü parçalayarak kurtuluş uğruna verdiğimiz mücadele,uluslararası durumdan,ve dünyanın bugünkü gelişmesinin genel tarihi sürecinden ayrılamaz. Biz şuna kesinlikle inanıyoruz,ki çağımızın ekonomik,siyasi ve toplumsal yapısı doğru bir şekilde tahlil edilmedikçe,ilke sorunlarını kavramadıkça ve marksizm-leninizmi eylem klavuzu yapmadıkça,önümüzdeki sarp ve zorlu engelleri aşmada bir adım bile ileriye atamayız.

Günümüz ortamında,çelişmelerin hızla keskinleştiği ve çatışmalarla dolu karmakarışık bir yapının gözüktüğü uluslararası durum genel olarak dünyanın dört bir yanını ve insan toplumunu bütünüyle sarmış bir durumdadır.Emperyalizmin saldırgan ve yayılmacı faaliyetleri, uluslararası tekeller ve onların vahşi sömürüleri,her türden gericilik,sömürgecilik ve hegemonyaları karşısında,dünya işçi sınıfı ve bilimsel sosyalizmle donatılmış sömürge halkların yenilmez devrimcileri, bağımsızlık,demokrasi ve sosyalizm için mücadele veren halklar dimdik durmaktadır.Dünya,halkların devrim ve ulusal kurtuluş davasının yalnızca bir emel ve geleceğe ait bir olanak değil,çözülmek için ele alınmış bir sorun olduğu safhada bulunmaktadır.

Son yıllarda bütün kapitalist ülkelerdeki işçilerin mücadelelerinin hızla yükseldiği bir safhadayız.Ekonomik sömürüye ve siyasi baskıya karşı işçiler,emekçi yığınlar kanları pahasına elde ettikleri demokratik haklarını elde tutmak ve yenilerini almak uğruna,daha iyi bir hayat için cesaretle mücadele veriyorlar.Kapitalist dünyadaki emekçilerin grevleri,protestoları,gösterileri burjuva yönetimlerini temelden sarsarak onlara ağır darbeler indiriyor.

Gün geçtikçe sömürge halkların kurtuluş savaşları muhteva ve yoğunluk bakımından daha yüksek bir seviyeye doğru çıkıyor.Bilimsel sosyalizmi kendilerine ışık edinen Asya,Afrika ve Latin Amerika halkları,başta Amerika emperyalizmi olmak üzere tüm emperyalistlere karşı geniş bir cephede mücadele etmektedirler.Bu kıtaların halkları sömürgeciliği yıkıp ortadan kaldırmak için bıkmadan ve tükenmeden çok yönlü bir mücadele içine girmiş bulunuyorlar.Düne kadar köle olan Afrika halkları başta Portekiz sömürgeciliği olmak üzere tüm sömürgeci yöntemleri alaşağı ederek sosyal ilerleme yolunda hızla ilerliyorlar.Faşizmin ve ırkçılığın son bekçileri olan Rodezya ve Güney Afrika cumhuriyetlerine karşı verilen mücadeleler hızla gelişmektedir.Zimbabwe halkının,ulusal kurtuluş ve bağımsızlık uğruna verdiği mücadele günden güne gelişerek şanlı bir safhada bulunuyor.Yaklaşık çeyrek asırdan buyana Etopya(Habeşistan) ilhakçılığına karşı yılmadan ve de usanmadan savaşan yiğit Eritre halkı,sömürge halkların şanlı zaferle-

rine yeni zaferler kazandırmaktadır.

ABD emperyalizmine karşı Vietnam,Kamboçya ve Laos'un dünya çapındaki tarihi zaferi,emperyalizmin tüm modern araç gereçlerine ve üstün güçlerine rağmen onlara büyük bir darbe indirmiştir.Biz bundan şu sonucu çıkarıyoruz: Eğer bir halk bağımsızlık ve sosyal ilerleme uğruna savaşmayı ve her türlü fedakârlığı yapmaya kararlı ise,yenemeyeceği hiç bir güç yoktur.Biz,bağımsızlığın ve özgürlüğün savaşla kazanıldığını ve de silahla savunulduğunu keza bunun halkın ulusal kurtuluş savaşı stratejisinin zaferini teminat altına alan bir mücadele olduğunu bu halkların pratiğinde gördük.

İlerici ve demokratik güçlerin faşizme ve gericiliğe karşı mücadeleleri büyük boyutlara ulaşmaktadır.İran'daki faşist Şah diktatörlüğünün yıkılması,Bolivya,Brezilya,Nikaragua,Tayland ve Malezya yurtseverlerinin mücadeleleri,Şili,Arjantin ve Endonezya halklarının faşist diktatör rejimlere karşı direnişleri gerici güçlere ve onların ağababaları emperyalizme ağır darbeler indirmektedir.Bugün sosyalist yolda ilerleyen ülkeler,halkların devrim ve kurtuluş mücadelelerine sağlam bir destek olmuşlardır.

Tüm dünya gericiliğinin temsilcisi ve emperyalizmin jandarmalığını yapan ABD emperyalizminin saldırgan ve yayılmacı emellerine dünya sahne olmuş ve olmaktadır.II. Dünya savaşından sonra,sosyalizme ve başta sömürge ülkelerin halkları olmak üzere tüm halklara karşı canice bir siyaset izlemiştir ve hâlâ bu faaliyetlerini yürütmektedir.Kore'de,Vietnam'da,Kamboçya'da vahşi saldırılar düzenleyen,Orta-Doğu'da siyonizmin yaşaması için savaş çıkartan,Filistin halkının tüm haklarını yok sayarak bu halkı darma dağın eden,Şili ve Arjantin'de faşist darbeleri örgütleyen ABD emperyalizmidir.

Geçtiğimiz günlerde,Filistin halkının tüm ulusal demokratik hakları hiçe sayılarak siyonizmi meşrulaştıran İsrail-Mısır-ABD antlaşması,emperyalist sahtekarlığın yayılmacılığını pekiştiren bir oyundan başka bir şey değildir.Tüm zorlukları canı ve kanı pahasına göğüsleyen savaşçı kardeş Filistin halkının,dün olduğu gibi tüm emperyalist, siyonist oyunları ve Arap gericiliğini altedeceğine inanıyor,onları haklı davasında destekliyor ve mücadelelerini selamlıyoruz.

Dofar-Uman,Bask,Sahra,İrlanda halkının sömürgeciliğe karşı yükselttikleri savaşlarını destekler,haklı mücadelelerini selamlarız.

Yoldaşlar!

Bir tarafta kapitalist ülkelerdeki proleteryanın mücadelesi,diğer tarafta sömürge halkların bağımsızlık ve özgürlük uğruna savaş bayraklarını açmaları ve sosyalist yolda ilerleyen ülkelerin hızla gelişmesi sonucu kapitalist ülkeler çok ciddi bir buhran içindedirler. Özellikle emperyalist ülkelerin yüksek dereceye varan askeri harcama-

ları,yabancı ülkelerdeki üslerin bakım masrafları ve sürekli silahlanma,ulusal gelirin üretici olmayan amaçlarla tüketilmesi bu buhranı kaçınılmaz kılmıştır.Bu buhran,gerek sanayileşmiş ülkelerin kendi aralarındaki,gerekse bunlarla esas hammadde üreticisi gelişmekte olan ülkeler arasındaki sınırsız rekabetle daha da keskinleşmektedir.Bilimin ve tekniğin ilerlemesi kapitalistler arası ekonomik gelişme düzeyini etkilemekte ve birinin diğerini sıçramalı olarak geçmesini zorunlu kılmaktadır.

Kapitalist dünyanın içinde bulunduğu bugünkü buhran bize şunu gösteriyor:

Sosyal bir sistem olarak kapitalizm çelişkilerinden ve hastalıklarından asla kurtulamayacağını,içte sosyal bir dengeyi korurken aynı zamanda aşırı kârların elde edilmesinin mümkün olmadığını bir kere daha doğrulamıştır.Marks ve Lenin'in dediği gibi;hayat bize ekonomik buhranların kapitalizmin yol arkadaşı olduğunu,özel mülkiyet ve kapitalist sömürü var oldukça ekonomik buhranın da kaçınılmaz olduğunu gösterir.

Ama tüm bunlara rağmen,emperyalistler kendi karekterlerinin gereği olarak bütün kıtalara kollarını yaymışlar ve yardım,köleliği meşrulaştıran krediler,anlaşmalar,paktlar,askeri üsler ile durumlarını sağlama alma çabası içine girmişlerdir.Emperyalistler,günümüzde yayılmacı ve hegemonyacı siyasetlerini yürütebilmek için halkların üzerinde esas silahları ve baskı araçları olan bir sürü askeri,siyasi, ekonomik ve kültürel kurumlar yaratmışlardır.Halkları aldatmak ve kendilerini şirin göstermek için bir dizi teori ve tezleri ileri atarak sosyalizmi hedeflemektedirler.Amaçları devrimleri boğmak ve köleleştirici sistemlerini sürdürmektir.Biz şuna kesinlikle inanıyoruz ki, başında ABD emperyalizminin bulunduğu emperyalist siyaseti teşhir etmek ve saldırgan planlarını açığa çıkarmak için tutarlı,sağlam ve sürekli bir mücadele halkların kurtuluşunda esas şarttır.

Halkların düşmanı olan emperyalizm,sömürgeci dönemde oluşturulan tüm uluslararası biçimleri olduğu gibi korumak istemektedir.Bu biçimleri ve oluşumları kökten yok edecek olan her türlü hareketleri amansız bir şekilde,kanla,barutla ve ateşle bastırmak arzusu içindedir.

Gericiliğin ve sömürgeciliğin yaşaması için her türlü çabayı sarf ederek ülkeler parçalanmış,yerli sömürgeci ülkeler oluşturulmuştur. Bu parçalanmaya uğrayan ülkelerden birisi de Orta-Doğu'nun kalbinde bulunan ülkemiz Kürdistan'dır.Tarihi gelişim sürecinde bölünerek sömürge statüsüne getirilen ve dört devletin tepeden tırnağa silahlı ordularının işgaline maruz kalmış Kürdistan,âdeta uluslararası bir hapishane durumundadır.

Halkımızın dört parçada yürüttüğü gerek silahlı ve gerekse siyasi

www.arsivekurdi.org

anti-sömürgeci ulusal halk kurtuluş savaşı yeni yeni boyutlar kazanmıştır.Tarihinden aldığı derslerle mücadelesini sömürgeciliğe,emperyalizme,feodalizme ve her türlü yerli gericiliğe yönelten halkımızın savaş azmini hiç bir gücün durduramayacağı inancını tüm benliğimize sindirmiş bir durumda azimle mücadele içerisindeyiz.Bu mücadele kuzeyde,güneyde,doğu ve batıda yani ülkemizin dört bir yanında alevlenmiş bir durumdadır.

Kuzey Kürdistan'da sömürgeci Türk burjuva devleti halkımız üzerindeki sömürü mekanizmasının daha uzun yaşamasını sağlamak için amansız bir baskı sürdürmektedir.Daha geçen günlerde Maraş'ta gerçekleştirilen katliam ve ayrıca Kürdistan'ın çeşitli yerlerinde yapılan askeri tatbikatlar,onların korkularının sonucu yapılan hareketlerdir. Mücadelemizin geliştiğinin kanıtıdır.Türk ordusunun son günlerde ülkemiz içlerine yaptığı yığınaklar ve alarm durumunda olması,Kürdistan ulusal devrimci güçlerinin gelişen hareketinin marksist-leninist bir muhtevayla oluşması,onlar için tehlike çanlarının çaldığının ispatıdır.Özellikle ülkemizin hemen hemen tümünde devam eden sıkıyönetim halkımızın gelişen devrimci hareketini direk hedeflemekten başka bir şey değildir.İçine girdikleri ekonomik bunalımın faturasını yine halkımıza ödetme çabasındadırlar.Sömürgeciler,içine girdikleri bataklıktan kurtulmak için,halkımızın omuzlarına basarak kurtulmak sevdası içindedirler.Sömürgecilerin tüm bu taktiklerine karşı,Kürdistan halkının yurtsever-devrimcileri ! Sosyalistler ! Tek bir yürek ve tek bir yumruk gibi omuz omuza mücadele etmenin zamanı gelmiştir.

Üç yıldan beri Irak-Kürdistan'ında devam eden silahlı hareket, Irak Baas faşistlerine büyük darbeler indirerek ilerliyor.Irak'taki kardeşlerimizin önündeki engeller başta Irak faşist sömürgecileri olmak üzere,her türden yerli gericilik ve emperyalizmdir.Biz inanıyoruz ki,onlar tüm bunların üstesinden geleceklerdir.Kahraman pêşmergeleri haklı savaşlarından dolayı destekler,tüm gücümüzle onları selamlarız. Burada önemli bir noktayı belirtmeden edemeyeceğiz.Kısa adı "KYB", yani "Kürdistan Yurtseverleri Birliği" adı altında mücadele ettiklerini söyleyen ve başında Cahş ünvanı ile Celal Talabani ve İbrahim Ahmet kliğinin bulunduğu grup,silahlı hareket için büyük bir tehlike olmuşlardır.Onlar sömürgecilerin yanında kahraman pêşmergelere arkadan saldırmaktan başka bugüne kadar birşey yapmamışlardır.1978 yazındaki Hakkari olayları hâlâ belleğimizdedir.Biz "KYB" adlı örgütün yurtsever tabanından bu çabalarından vazgeçmelerini ve başlarındaki kliğin zaman geçirilmeden tecrit edilmelerini istiyor ve doğruyu kavramalarının gerekliliğini onlara bir defa daha duyuruyoruz.

Geçici Komite önderliğinde hareket eden pêşmergelerin başarılarına yenilerini katmalarını dilerken,hareketleri içerisindeki gericile-

rin dağıtılmasını ve çalışma alanlarının toptan daraltılmasını istemekten kendimizi alamıyoruz.Çünkü biz,emperyalizmi,sömürgeciliği ve onların uşakları yerli gericiliği hedeflemeyen bir hareketin başarıya ulaşma şansının olmadığına inanıyoruz.Onun için,Güneydeki tüm yurtsever,demokrat ve sosyalistlerin günümüz şartlarında en önemli engeli teşkil eden birlik sorununu halledip,ortak bir cephede sömürgeci güçlere karşı mücadele vermeleri gereklidir.

Bunun yanında İran'da faşist Şah diktatörlüğünü dağıtan başta İran halkı olmak üzere Kürt,Azeri,Beluci,Arap,Türkmen ve diğer halkların verdiği mücadele,Orta-Doğu'daki emperyalist hesapları alt üst ederek,İran'da yeni gelişmelere ve yeni değişikliklere yolaçmıştır. Halkımız yeni yönetime haklı isteklerini iletmiş ve zaman zaman silahlı direnişe geçmiştir.

Suriye Kürdistan'ında yaşayan kardeşlerimizin Baas sömürgeciliğine karşı verdikleri mücadele geniş boyutlara varmıştır.Yıllardan beri halkımız üzerine uygulanan "Arap Kemeri",vatandaşlık haklarının gaspı ve ayrıca Kürdistan'ın ulusal özelliklerinin özümlenmesi vb. ırkçı-şöven planlar halkımızın sömürgeciliğe karşı kinini artırmaktadır.Şam hükümetinin güttüğü bu ırkçı ve asimilasyoncu politikaya karşı yürüttükleri kavgaya her gün yeni dostlar kazanmaktadırlar.

Halkımızın dört parçada ulusal ve sosyal kurtuluş için verdiği mücadeleyi kısa da olsa gözler önüne sermeye çalıştık.Şu an önümüzdeki meselelerin en önemlilerinden birisi olan kurtuluş mücadelesini nasıl gördüğümüzün üzerinde durmak istiyoruz.

Bağımsızlık,birlik ve sosyalizm için halkımızı sömürgeciliğe ve her türlü baskıya karşı birleştirmek üzere,herşeyden önce ayırıcı çizgiyi çizmek,başdüşmanların kimler olduğunu,kimlerle birleşmemiz gerektiğini açığa çıkarmadıkça mücadelemizin başarı şansı düşünülemez. Hareketimizin sömürgeciliği,emperyalizmi ve feodalizmi hedeflemenin ve işçi-köylü ittifakının zorunlu olduğunun bilincindedir.Önümüzdeki sorunların birisi de Kürdistan'da sınıf bilincine dayalı proleterya partisinin inşası sorunudur.Proleterya sınıfına dayalı bir örgütlenme yapısı egemen olmadıkça ve işçi-köylü ittifakı gerçekleştirilmedikçe kesin zafer olanaksızdır.Bunu gerçekleştirmeye yardımcı olmak ve bu yönde hareket etmek örgütümüzün görevi olduğu gibi tüm sosyalistlerin, yurtseverlerin ve demokratların da görevi olduğunu bir kere daha vurgulayalım.Ulusal kurtuluşun yanı sıra sosyal kurtuluş gerçekleştirilmedikçe,ülkenin kurtuluşundan bahsedilemez.Şayet kurtuluş,bayrağı direğe çekip ulusal marşı söylemekse,biz bunu asla kabul etmiyoruz.Biz, bir Kürdistan olsun da nasıl olursa olsun diyenlere karşı amansız bir mücadele vermeli,onları önce ikna,sonra eğer yine diretirlerse hareketten tecrit etmek zorunluluğunun bilincinde olmalıyız.Hareketimiz

www.arsiwakurdi.org

özünde sınıfsal bir harekettir.Ulusal harekete önderlik edecek burjuva milliyetçi görüş ile bilimsel sosyalizmi rehber edinen işçi sınıfı arasındaki mücadele sorunudur.Biz,önderlik sorununu biraz önce de belirttiğimiz gibi,proleteryanın fiili önderliği olmasa dahi,ideolojik önderliği olmadan kurtuluşun düşünülemeyeceğini belirtiyor ve mücadelemizi bu yolda yürütmekten bıkmayacağımızı vurguluyoruz.

Yoldaşlar!

Biz hareketimizi sosyalizmden yana herkesle ve halkların özgürlük ve bağımsızlık mücadeleleri ile sımsıkı bağlamak zorundayız.Bu ancak emperyalizme,sömürgeciliğe ve her türlü yerli gericiliğe karşı verilecek kararlı bir mücadeleden geçer.Bu ancak ülkemizin bağımsızlığından geçer.Ülkemizin bağımsızlığı ve beraberindeki ulusal ve sosyal kurtuluşu,dünya proleteryasına ve kurtuluş hareketlerine verebileceğimiz en etkin ve en doğru yardımdır.

Asırlardan beri zincire vurulmuş bir halkın kurtuluş mücadelesinde kaybedeceği zincirlerinden başka hiç bir şeyi yoktur.Tam tersine, kazanacakları koskoca ve yepyeni bir dünya vardır.

★ ★ ★

LENİN'İN DOĞUMUNUN 109. YILDÖNÜMÜ

Dünya'da ilk sosyalist devrimin büyük ustası Lenin'in 109.doğum yıldönümünü daha bilinçli ve onun öğretilerine daha da sıkı sarılarak kutluyoruz.Büyük Ekim Devriminin mimarı Lenin 1870 yılında Simbirisk şehrinde doğdu.Daha öğrencilik dönemindeyken devrimci faliyetlerinden ötürü sürgüne gönderildi.Marksizmi daha üniversite sıralarındayken kavramaya başlayan Lenin,kendisini kısa zamanda devrimcilere pratikleriyle kabul ettirerek hareketin önderi oldu. Büyük usta Lenin marksizmi Rusyanın o günkü koşullarını gözardı etmeden hayata geçirerek,tüm örgütlenmeleri,marksist bilimin doğrultusunda yürütmesini bildi.1895'te St-Petersburg'daki marksist gurubları "işçi sınıfının kurtuluşu için mücadele birliği"nde bir araya getirdi.Ardından hemen hapse atıldı,sonra Sibirya'ya sürgüne gönderildi.

1900 ün başlarında yurt dışına çıkmak zorunda kalan Lenin Rusya'da geniş çapta dağıtılan marksist Iskra(Kıvılcım)gazetesini yurt dışında çıkarmayı başardı.1905 te tekrar Rusya'ya dönen Lenin,1907'

www.arsivakurdi.org

ye kadar Rusya'da ve Finlandiya'da kaldı.Daha sonra tekrar yurt dışına çıkmak zorunda kalan Lenin,ancak 1917 de Rusya'da devrimin tam olgunlaştığı bir dönemde geri döndü.1905 te proleteryanın ve köylülerin devrimci demokratik iktidarını formüle ettiysede hareket başarıya ulaşmadı.1910'a kadar süren gericiliğin kasırgalı döneminde, Lenin,bolşevik örgütlemesini yeniden inşa etti.1. Emperyalist paylaşım savaşı ile birlikte gerek Rusya içinde gereksede dünya proleterya hareketi içinde büyük mücadeleler başladı.

Bu dönemde Rusya'da bolşevik örgütlenmesi en doruk noktasına ulaşmıştı,arkasından 1917 şubatında burjuva demokratik devrim patlak verdi.1917 Nisan'ında büyük bir halk kitlesi tarafından karşılanan Lenin,Rusya'ya dönerek hemen devrimi örgütlemesini fiili olarak üzerine alıp,Rusyanın somut durumunu tahlil edip Nisan tezleriyle yeni devrim aşamasını tespit etti.Bu tespite ,aşama sosyalist devrim aşamasıydı.1917 Ekiminde tarihin ilk sosyalist ülkesi S.S.C.B'ni ilan eden Lenin S.S.C.B'nin ilk hükümet başkanı oldu.Lenin'in Sovyetlerde başardığı devrim,tüm dünya proleteryası ve mazlum halkları tarafından sempati ile karşılanmış,hareketlerinde marksizmi-leninizmi rehber edinmişlerdir.Tüm dünya halkları gibi mazlum Kürt halkı da,Lenin'in Sovyetlerdeki devrimini sempatiyle karşılamış ve de ulusal kurtuluş hareketlerini Lenin'in çizdiği (ulusların kendi kaderini tayın hakkı)doğrultusunda yürütmeye başlamışlardır.Daha o dönemde Şeyh Mahmut Hafid Berzenci Lenin'e yolladığı mektupta,Kürdistan'ın,Sovyetlerin Kürt halkına yapacağı yardımla İngiliz ve Fransız emperyalizmine karşı etkin bir üs yaratacağını vurgulamıştır. Daha önceleri de bir takım Kürt liderleri "İran-Türkiye" Kürdistan'ının kuzey kesimlerindeki bazı aşiret reisleri Lenin'in partisiyle görüşüp,Sovyet yönetimine yardım vaat ederek,Sovyet yönetimiyle beraber yaşamak istediklerini belirtmişlerdir.Bizler tüm bu olguları görerek Lenin'in,parti pratiğinden hareketle kendi ulusal demokratik kurtuluşumuz için,bugün ülkemizde bulunan oportünist,revizyonist ve de çeşitli burjuva,sol ve sağ sapmalara karşı mücadele etmeliyiz.Bizim yolumuz,Lenin'in çizdiği anti-sömürgeci anti-emperyalist, anti-feodal yoldur.Rehberimiz ise marksizm-leninizmdir.

Sömürge Kürdistan devrimcileri,bu ilkeyi bir an olsun gözden uzak tuttuklarından,onarılması çok zor olan yenilgilere düşecek ve Kürdistan'ın yıllardan beri verdiği kutsal mücadeleye ihanet etmiş olacaklardır.

PALE'yi oku ve okut!

www.arsivakurd.org

SIKIYÖNETİM

Ekonomik ve sömürü yaşamını emperyalizmin desteğiyle yürüten sömürgeci burjuvazi,sırtını dayadığı yegane gücün (yani emperyalizmin)ulaşılmaz boyutlara varan buhranından esinlenmiş ve bu buhran bugün Türkiye'de de kendini açıkça göstermiştir,Emperyalizm var oldukça emperyalistler arası çıkar meseleleri ile varolacaktır.Emperyalistlerin kendi çıkarları uğruna birbirleri ile ekonomik dalaşmaları ise,hem emperyalist ülkelerde,hem de emperyalizme bğımlı olan ülkelerde buhranları kaçınılmaz kılmıştır.Bütün bu buhranları yaratan gericiliğin temsilcisi emperyalizm,bütün gücünü üç noktada toplamıştır.Birincisi,yaratılan buhranların faturasını kendi işçi sınıflarından çıkarmak,ikincisi kendilerine ekonomik ve siyasi olarak bağımlı ve sömürge ülkelerdeki ezilen halkları iliğine kadar sömürmek, üçüncüsü ise hızla gelişen sosyalist sisteme karşı cephe almak ve onu yok etmek. Bütün bu çılgınca isteklerini gerçekleştirebilmek için de emperyalistler ve onların uşakları ellerindeki tüm baskı mekanizmalarını çalışma alanına koymuşlardır.İşte bu baskı mekanizmalarının en açıkcası ve en barbarcası olan sıkıyönetim bugün ülkemiz Kürdistan'ın dört bir bucağında kılıcı kanlı bir cellat gibi kol geziyor.

Sıkıyönetimin Kürdistan'da açık bir şekilde uygulanmasının esas nedenlerini incelemeden,sıkıyönetimin Kürdistan'da,her yönü ile sömürge bir ülkede,taşadığı anlamı anlatmayı faydalı ve hatta kaçınılmaz bir görev biliyoruz.Biz önceki yazılarımızda Kürdistan'ın sömürge olduğunu ve sömürgeciliğin bütün vahşetine sahne olan bir ülke olduğunu açıklamış ve mücadelemizin ana hedeflerinin başında anti sömürgeci kurtuluş mücadelesinin geldiğini ve bu hedeften asla taviz vermeyeceğimizi vurgulamıştık.Bu noktadan hareketle sömürgeciliğin başlıca karekterlerini de görerek,her zaman uyanıklık içinde mücadelemizin boyutlarını geliştirdik.Sömürgeciliğin başka karekterlerinden biri de askeri işgaldir.Yani sömürge statüsünde bulunan bir ülke, sömürgeci ülkenin orduları tarafından işgal edilir.Bu Kürdistan'da da böyle olmuştur.Sıkıyönetim uygulanmadan öncede, Kürdistan'da her tepenin başında bir jandarma karakolu,bir askeri birlik görmek mümkündür.Sıkıyönetim (askeri işgal)Kürdistan'da yeni değildir.Kürdistan sömürgeleştirildiği günden bu yana halkımız üzerindeki askeri baskı da varolmuştur.Bugün Kürdistan'daki sıkıyönetim ise,varolan sömürgeci işgal ordularının takviyesinden başka bir şey değildir.Başka bir değimle,Kürdistan'daki daimi sıkıyönetim belirli bir dönem için meşrulaştırılmış ve Kürdistan'daki faşist karekterli Türk işgalci ordusu takviye edelmiştir.

Sıkıyönetimin ülkemizdeki anlamını kısaca anlattıktan sonra, sömürgeci,emperyalizmin uşağı Türk burjuvazisinin Kürdistan'daki

www.arsivakurd.org

sıkıyönetimi meşrulaştırılmasının nedenlerini inceliyelim.Bizce sıkıyönetim uygulamasının nedenlerini üç noktada belirleyebiliriz.

1- Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik ve siyasi buhran.
2- Orta-Doğu'daki son gelişmeler.
3- Türkiye bütününde ve Kürdistan özelinde devrimci hareketin hızla gelişmesi.

Türkiye'nin içinde bulunduğu buhran;

Yazımızın başında da belirttiğimiz gibi emperyalizmin içine düştüğü buhranların önlenmesi imkansız boyutlara ulaşmıştır.Türkiye'nin ekonomisi ise emperyalizme bağımlıdır.Bu nedenden dolayı emperyalizmin genel buhranları kendini başka biçimlerde Türkiye'de göstermiştir. Türkiye bugün gerçekten bütün buhranların son boyutlara vardığı bir ülke konomuna gelmiş ve kendini bu buhranın batağından bir türlü kurtaramamaktadır.Bir yandan İMF (Uluslararası Para Fonu,açıkcası uluslararası finans kapitalin soygun örgütü),çemberi,döviz dar boğazı ve bunu sonucu olarak peş peşe gelen devalüasyonlar (ülke parasının değer kaybetmesi)ve bunların yarattığı fiat artışları,dayanılmaz hayat pahalılığı,başta ezilen Kürdistan halkları olmak üzere bütün emekçi halk yığınlarının yaşamlarını olanaksız bir hale getirmiştir.Sömürgeci Türk burjuvazisi ve işbirlikçileri bütün bu buhranların faturalarını yine sömürüsü altında bulundurduğu Kürt halk kitlelerine ve kendi işçi sınıfına yüklemiştir.Her şeyden önce işçi ücretleren dondurmuş ve işsizliği artırmıştır.

Bütün bu ekonomik buhranlara paralel olarak siyasi buhranlarda gelişti.Zira siyasi buhranların ana kaynağı ekonomik buhranlardır. Bir takım yalan dolanlarla halkı kandırıp iktidar olan CHP,gün geçtikçe etkinliğini yitirip kitlelirin nefretini kazandı.Böylece emekçi halk kitleleri sömürgeci burjuvazinin reformist partilerinin,(ki CHP bunu da başaramamıştır)gerçek sorunlara hiç bir zaman bir çözüm bulamayacağını anlamıştır.CHP iktidarı döneminde,faşistler her tarafa korku salmış ve devrimci yurtseverler üzerinde açık bir teröre girmişler.Bütün bu faşist odaklara karşı hiç bir önlem alınmadığı, kitleler tarafından daha iyi kavranmıştır.Sömürgeci burjuvazi bu buhranlardan kurtulmanın yollarını yine baskı ve terör sistemini geliştirerek aramaktadır.Onlar için önemli olan çey emekçilerin dikkatlerini başka yere çekmiştir.Bu nedenle bir "bölücülük" yaygaraları patlatılmış ve bu patlama burjuva basınının yoğun propagandasıyla geçtiğimiz günlerin temel konusu olmuştur.Böylece kuzey Kürdistan'da sıkıyönetimin şartlarını hazırlamış ve bunu en kısa zamanda gündeme getirmişlerdir

Orta-Doğu'da Son Gelişmeler

Sık sık belirttiğimiz gibi Orta-Doğu jeo-politik ve yeraltı,yer üstü zenginliklerinin bolluğu bakımından çok önemli bir stratejik bölgedir.Durum böyle olunca başta ABD olmak üzere bütün emperyalistlerin bu bölgeye büyük önem vermeleri çok doğaldır.Geçtiğimiz aylarda ABD emperyalizminin karakolo olan İran monarşisinin yıkılması Orta-Doğu'da bir çok değişikliklere neden olmuştur.Bunların başında faşist Şah diktatörlüğünün çöküp,insanlık tarihine kara bir leke olarak geçmesi Filistin halkının kanı pahasına yapılan İsrail-Mısır-ABD anlaşması ve İran daki sömürge ve bağımlı ulusların kurtuluş yolunda verdikleri mücadeleler gelir.İran'daki Kürt halkının monarşinin yıkılışından sonra büyük kitleler halindeki silahlı mücadelesi emperyalizmi korkuttuğu kadar sömürgecileri de oldukça korkutmuştur.Doğu Kürdistan'da (İran)silahlı mücadelenin başlamasıyle birlikte sömürgeci Türk burjuvazisi faşist ordularını kuzey Kürdistan'a yığmıştır.Silahlı mücadelenin kuzey Kürdistan'a kaymasından korkan sömürgeci Türk burjuvazisi bölgede tam kontrolü sağlamak için baskısını açığa çıkarmak zorunda kalmıştır.Bunun diğer önemli bir nedeni ise güney Kürdistan'da başlıyan Mayıs 1976 devriminin korkusu ve CENTO paktının parçalanışıdır.Bilindiği gibi Orta-Doğu'da CENTO'nun kurulma amacı sosyalist ülkeleri çembere almak ve Kürdistan halklarının direniş ve kurtuluş mücadelelerini kırmak için emperyalist ve sömürgeci güçler tarafından hayata geçirilmiştir.

İran'da monarşinin çöküşüyle birlikte pakt parçalanmıştır.Bu paktın parçalanmasından sonra bile,sömürgeci Türk burjuvazisinin yüksek derecedeki faşist subayları Irak sömürgecileriyle her fırsatta buluşup,Kürdistan'da yükselen anti sömürgeci kurtuluş mücadelesinin nasıl bastırılacağı yolunda planlar hazırlamışlardır.İşte bu ve bunun gibi nedenler işbirlikçi Türk burjuvazisinin kuzey Kürdistan'ın hemen her köşesine açık sıkıyönetimi getirmesine neden olmuştur.

Kürdistan'da Devrimci Mücadelenin Gelişmesi

Şüphesiz kuzey Kürdistan'a açık sıkıyönetimin gelmesinin en önemli nedenlerden biridir.Bu noktanın bu denli önemli olması bizi zorunlu olarak kuzey Kürdistan'da gerçek devrimci mücadelenin geçmişine bakmaya zorluyor.Onun için önce mücadele tarihimize kısa bir göz atmak istiyoruz.Bilindiği gibi şimdiye kadar kuzey Kürdistar'da bağımsızlık uğruna verilen mücadeleler feodal önderlerin hakimiyetinde gerçekleşmiştir.Bunun başlıca nedenlerini sıralayacak olursak durumu daha iyi kavramış oluruz.

a) Şimdiye kadar kuzey Kürdistan'da halk kitlelerini mücadeleye iten

www.arsivakurdi.org

gerçek bir marksist-leninist partinin henüz tam olarak oluşmadığı,
b) Sömürgeciliğin genel karekteri olan"sömürge ülkeyi çağ gerisi dönemde tutmak" ilkesi nedeniyle ülkede yarı feodal yapının hakim olması.Yukarda sıraladığımız bu iki önemli noktanın ve bunun yanı sıra diğer bazı sosyo-ekonomik nedenler,feodallerin şimdiye kadar olan Kürt ulusal direniş hareketlerine önderliğinin başlıca ve en önemli nedenleridir.Durum böyle olunca bu hareketlerin sömürgeci burjuvaziler her direniş hareketi döneminde feodaller arası çıkar çelişkilerinden faydalanmış ve hatta onları içerden bölerek karşılıklı kırdırmıştır.Hareketi içerden parçaladıktan sonra son darbeyi de sömürgeci burjuvazinin faşist karekterli orduları vurmuştur.Feodalizmin tipik unsurları olan ağa,ve beyler sınıf karekterlıı dolayisiyle, her zaman sömürgeci burjuvaziyle içli dışlı olmaya ve onlarla Kürt halkının kanı pahasına da olsa anlaşmaya her zaman açıktırlar.Bunun içindir ki feodallerin önderliğinde yapılan direniş hareketleri başarıya ulaşamamıştır ve bundan sonra da ulaşması mümkün değildir.Zira Kürdistan'ın gerçek sahipleri olan Kürdistan halklarının mücadelesi sadece ulusal değil,aynı zaman da sınıfsal içeriklidir.İşte bütün bu tarihi olguları bir an olsun gözden kaçırmayan gerçek marksist-leninistler denilebilir ki,son on seneden beri Kürdistan'da azimli bir mücadeleye girişmişlerdir.

Bütün zorluklara rağmen mücadelelerini adım adım ilerleterek günümüzde çelik disiplinli devrimci bir proleterya partisinin oluşturulması için gerekli çaba içerisindedirler.Marksist-leninistler mücadelelerin sürdürürken halkla kaynaşmış bir yandan sömürgeci burjuvazinin bütün insanlık dışı karekterini ortaya sereken,diğer yandan da harekete şimdiye kadar öncülük etmiş olan feodallerin sınıf karekterlerini ortaya çıkarmışlardır.Böylece onlar Kürt ulusunun temel demokratik milli hakları uğruna verdikleri mücadeleye feodallerin değil ancak ve ancak Kürdistan işçisinin,köylüsünün ve bütün emekçilerinin önderlik edeceklerini vurgulamış ve büyük başarılar elde ederek,feodalizmin temsilcilerini halk kitleleri arasında tecrit etmeyi başarmışlardır.Kürt komprador burjuvazisi devrimcilerin bu başarılarına kayıtsız kalmamış ve kendi sınıf çıkarları doğrultusunda ve devrimci maskesi altında örgütler oluşturmuşlardır.Oluşturulan bu örgütler her fırsatta şöven Türk parti örgütleriyle ilişkilere girişerek kendilerinin esas kimliklerini göstermişlerdir.Fakat bugün marksizm-leninizm biliminin ışığında mücadele eden devrimciler,bu sahte devrimcilerin oprtünist ve reformist maskelerini düşürmüş ve onların kitleler arasında tecrit olmalarını büyük oranda başarmışlardır.Bütün bunların yanında sosyalistler Kürdistan halk kitlelerini marksizm-leninizm bilimiyle donatarak onları gerçek kurtuluşa hazır-

www.arsivekurdi.org

lıyorlar.Onlara ulusal kurtuluşun yanında sınıfsal kurtuluşu da öğreterek,azimli ve disiplinli bir çalışma yapıyorlar.Bütün bu gelişmeler tabiki sömürgeçi burjuvazinin gözünden kaçmıyor.Yükselen mücadeleyi baltalamak,devrimcileri,yurtseverleri,zindanlara tıkmak ve kuzey Kürdistan'ın her köşesine açık terörü yaymak için sıkıyönetimi getirmişlerdir.

SONUÇ

Bugün sömürgeciler,sömürgeciliğin en barbarcasının uygulandığı Kürdistan'da,içinde bulundukları buhranın ağır yükünü halkımızın kanıyla geçiştirmeye çalışıyorlar.Sömürge şartlarında devrimci mücadelenin kendini dayattığı bu ortamda çıkaracağımız bir çok dersler vardır.Bizce "Bütün bunların önemli özelliği saklı olanı açığa çıkarması,biçimsel olarak boş,suni ve önemsiz olan her şeyi ayırması,siyasi çöplüğü silip atması ve gerçekten gelişen sınıf mücadelesinin gerçek nedenlerini ortaya çıkarması" bakımından iyice kavranması şarttır.

Demokratik hiç bir hakkın tanınmadığı sömürge ülke şartlarında sosyalistler her zaman ve her koşul altında ülkenin kurtuluşu ve sosyalizmin inşası uğruna emekçi yığınların örgütlenmesi ve ideolojik mücadelenin yürütülüp yayılması için en küçük legal olanaktan yararlanmayı gözardı etmemekle birlikte,legal çalışmanın kölesi olmamanında bilincinde olmalıdırlar.Zaten bizi oportünistlerden ve küçük burjuva reformistlerden ayıran biri de budur.Sömürgecilerin başlattığı açık terör şartlarında,yüzlerine ilericilik maskesi takarak spekülasyonlar yaratmaya çalışan küçük burjuva reformistlerinin ve oportünistlerin içine düştükleri sefaleti görmemek elde değildir.

Kurtuluş savaşının gerekliliklerini devrimci bir anlamda savunmak,tartışmak değerlendirmek ve hazırlamak amacıyla illegal,marksist-leninist bir parti kurulmaksızın yığınları örgütlemenin ve onları savaşa hazırlamanın olanaksızlığının bilincinden olan devrimci yurtseverler,kanı ve canı pahasına da olsa,kutsal savaşın bayrağını her gün biraz daha yükseklere çıkarıyorlar.Sömürgeci burjuvazinin değişik katmanlarının temsilciliğini üstlenen burjuva partilerinin sömürge statüsünün yaşatılması ve korunması açısından aralarından hiç bir farkın olmadığını bir defa daha vurgulamakta yarar görüyoruz. Devrimci mücadele boyutlarının çok geniş olduğunu ve her yönüyle mücadele edilmesi gereken,gerek sömürgeci konum gerek yerli gericilik ve gerekse uluslararası gericiliğin mücadelemize karşı kayıtsız kalmıyacaklarını bir an olsun dahi unutmamalıyız.Bir yandan onlarla mücadele ederken,diğer yandan da sosyal şövenizmin kuyrukçuluğunu yapan küçük burjuva reformistleri ve oportünistlere karşı kesin ve kararlı bir mücadele verme zorundayız.

www.arsivakurd.org

Kürdistan'da bugün kara bulutlar toplanmıştır.Bu kara bulutları dağıtmak ancak ve ancak ülkemizin bağımsızlığı ve birliğinden geçer. Bağımsızlık ve birliğe kavuşmak için de,gerçek devrimci anlamda,bütün kariyerizm ve burjuva pisliklerinden arınmış olarak kararlı ve disiplinli bir mücadele vermenin zorunluluğunu kavramanın zamanı gelmiş,hatta geçmiştir.

Her şeye rağmen,Kürdistan'daki devrimci gelişme,halkımızın kararlılığı ve yürekliliği biz Kürdistan devrimci-yurtseverlerini günden güne güçlendiriyor ve mücadelemizi yeni boyutlara ulaştırıyor.

Şu iyi bilinsin ki,ne sömürgecilerin açık terörizmi,ne emperyalizmin insanlık dışı ve nede reformist ve oportünistlerin çabaları Kürdistan halklarının bağımsızlık mücadelesini önleyemiyecektir.Tarihin hiç bir döneminde sömürge ve baskıya boyun eğmeyen mazlum Kürt halkının bağımsızlık ve birlik bayrağını dalgalandıracağı günler çok yakındır.

★ ★ ★

1 MAYIS ULUSLARARASI İŞÇİ SINIFININ DAYANIŞMA GÜNÜ

Bütün dünya işçileri ve halklarınca kutlanan 1 Mayıs,çağımızda, dünya işçi sınıfının,sosyalist devrimlerin ve ulusal kurtuluş hareketlerinin birlik ve mücadele günüdür.Revizyonizmin,oportünizmin,sosyal şövenizmin ve gericiliğin kol gezdiği günümüzde,1 Mayıs birlik ve mücadele gününü daha iyi anlayabilmek için,1 Mayısın tarihini ve Kürdistan emekçi sınıf ve tabakalarının tarih süreci içerisindeki mücadelelerini kavramak zorundayız.

İlk işçi sendikaları 1820 yılında tekellerin büyük boyutlara vardığı ve sermayenin yoğunlaştığı bir dönemde Amerika'da kuruldu.Bu dönemde işçiler amansızca sömürülüyor ve 12 saatlik iş günü şartlarında en düşük ücretle çalıştırılıyordu.Sefalet ve sömürünün doruğuna vardığı ve işçilerin sınıf bilincine varıp sınıfsal çıkarları doğrultusunda örgütlenmeye başladıkları bir devre idi bu dönem.Bu sendikalaşma hareketlerinin çok kısa bir zamanda tüm Amerika'yı bir ağ gibi sardığı söylenebilir.Sendikalaşmalar giderek grevleri doğurdu.

Amerika'da ilk grev 1877 yılında demiryollarında başladı ve bunu bir yığın yeni grevler izledi.İşçiler gerçek güçlerini ve kişiliklerini mücadele içerisinde pratikte öğrendiler.O zamana kadar günde 12 saat çalışarak amansızca sömürülen Amerika işçi sınıfı,sınıf bilincine vararak Amerikan tekellerine ve sömürüye karşı birlik ve mücadeleyi oluşturarak kavgaya koyuldular.İşçiler 1880 yılının 1 Mayısında 12 saatlık iş gününü 8 saate indirmek için Chicago'da bir miting düzenleyerek genel grev ilan ettiler.Bunun üzerine Amerikan kapitalistleri

www.arsivakurdi.org

tüm orduyu,polisi,ajan provakatörleri ve lumpenleri işçilerin birlik ve de mücadelesini kırmak için görevlendirdi.Fakat işçiler örgütlü ve kararlı olduklarından,tüm provakasyonlara rağmen,1 Mayıs günü hiç bir olay çıkmadı.

İşçilerin tüm Amerika'daki grev direnişleri büyük bir kararlılıkla devam ediyordu.Bu arada,mitingten sonra,3 Mayıs 1880'de fabrikaya doğru yürüyüşe geçen Mocormik fabrikası işçilerini,kapitalistlerin baskı aracı olan polisler yaylım ateşine tutarak,yüzlerce işçinin canına kıyıp bir bu kadarını da yaraladılar.Böylece işçilerin 8 saatlik çalışma isteklerine sermayedarların verdiği cevap ölüm oldu.Bu kanlı vahşeti protesto etmek isteyen işçiler,grevdeki diğer işçilerle beraber,4 Mayıs günü Haymarbet Alanı'nda bir miting düzenlediler.Miting esnasında alana aniden bombalar yağdıran ajan provakatörler,alanı bir savaş meydanına dönüştürdüler.Alan yüzlerce işçinin ölü ve yaralı cesetleriyle doldu.Birçok işçi liderlerinin yanı sıra,yüzlerce işçi tutuklandı.Daha sonra tutuklulardan dördü idam edildi ve diğerleri de çeşitli cezalarla birlikte işkenceye tabi tutuldular.Fakat tüm bunlara rağmen işçiler grev ve direnişlere olanca gücüyle devam ediyorlardı.İşçilerin bu direnişleri sadece Amerika'da değil ve fakat tüm dünyada yankı uyandırıyordu.Bu şanlı direnişler karşısında daha fazla dayanma gücü bulamayan kapitalistler,işçilerin isteklerini kabul etmek zorunda kaldılar.

1886'da işçi sınıfının birlik-dayanışma ve mücadele günü olarak kabul edilen 1 Mayıs,işçilerin kanıyla elde edilen bir haktır.Sömürgeci Türk burjuvazisinin Türkiye ve Kürdistan'daki işçi sınıfına yutturmaya çalıştığı "Bahar Bayramı" değildir.

Bütün bu tarihi açıklamalardan sonra,ülkemiz Kürdistan'daki işçi ve emekçilerin hareketlerine baktığımızda,gerek geçmişte ve gerekse günümüzde olsun,Kürdistan emekçi sınıf ve tabakalarının her zaman sömürü ve baskıya karşı direndiklerini görürüz.Bu direnişler örgütlü veya örgütsüz olsun ve direnişlerde kalıcı bir başarı elde edilmiş veya edilmemiş olsun önemli değildir.Zira önemli olan Kürdistan emekçi sınıf ve tabakalarının sömürüye(ulusal-sınıfsal) karşı bünyesinde taşımış ve taşımakta olduğu olgudur.

1914 ve sonralarında Alman emperyalistlerinin yaptığı Bağdat Demiryolu inşaası incelendiğinde,Kürt işçilerinin yer yer direnişleri görülür.9 Nisan 1914'te Fransa'nın Şam Konsolosluğu görevlisi Oftavi'nin Doumergu'ye yazdığı mektupta ibret verici şu satırlar görülmektedir.

"Hattın bir lokma ekmek,bir hırka pahasına emekleri sömürülen Kürt işçileri greve girdiler.Ve gösteride bulunmak için köprünün ortasına yığıldılar.Verilen cevap,bir lokomotifi olanca hızıyla üstlerine sürmek oldu.Ezilen birçok Kürt işçisinin kanlı görüntüsü bu hal-

kın zihninden kolay kolay silinmeyecektir."(1)

Vahşice bastırılan Kürt işçilerinin bu şanlı direnişinin,ne Kürdistan emekçi sınıf ve tabakalarının ve ne de dünya proletaryasının zihninden asla silinmeyeceği muhakkaktır.Aksine bu şanlı direniş,Kürdistan halklarının sömürgeciliğe,emperyalizme,feodalizme ve yerli gericiliğe karşı verdiği ulusal kurtuluş mücarelesini daha da sağlam temellere oturtacaktır.

1920 yılında Irak'ta yapılan referandumda,Kürt petrol işçileri, sömürgeciliğe karşı tavır taşıyan boykot hareketine aktif olarak katılmışlardır.Keza 1930 yılında,Kürt petrol işçileri ayni kararlılıkla Irak'ın yarı sömürge ve Kürdistan'ın ise sömürge statüsünü onaylamak anlamına gelen seçimleri boykot etmişlerdir.1927 yılında Adana-Nusaybin demiryolu yapımında çalışan Kürt ve Arap işçilerinin durumu gün geçtikçe kötüleşiyor ve dayanılmaz bir hal alıyordu.İşçiler üzerindeki sömürü ve baskı en son düzeyine varmıştı.Bundan dolayı işçiler 31 maddeyi kapsayan dilekçeyi şirkete sundular.Bir buçuk aylık zamandan sonra dilekçedeki isteklerin red edilmesi üzerine sayıları 850'yi aşan Kürdistanlı işçiler 20 gün süren bir greve girdiler.Grevin üçüncü günü,şirket,grev kırıcıları için bir tren gönderdi.Bunun üzerine işçiler tüm yakınlarıyla birlikte canları pahasına tren yoluna yatıp hattı kapitalistlere kapadılar.Bunun karşısında gözleri dönen Irkçışöven kemalist hükümet,grevci Kürt ve Arap işçilerinin üzerine askeri birlikler göndererek,çoluk-çocuk demeden hepsinin üzerine ateş açtılar.Demiryolunu grevci işçilerin kanlarıyla boyaladılar.22 işçi liderini de tutuklayarak zindanlara attılar.(2)

Ayrıca,Şırnak-Silopi kömür ocaklarında,Bingöl demir ocaklarında, Erzurum-Aşkale linyit ocaklarında,Silvan-Batman kanalının yapımında, Malatya kaysı fabrikasında,Diyarbakır tuğla işlerinde ve son zamanlarda Batman Belediyesi temizlik işlerinde çalışan Kürdistanlı işçilerin kendi sınıfsal çıkarları doğrultusunda yaptıkları şanlı direnişler,sömürgeci Türk burjuvazisine ve onların içimizdeki uzantıları olan yerli ticaret burjuvazisi ve de feodallere ecel terleri döktürmüşlerdir.

Bütün bunlar,bize Kürdistanlı emekçi sınıf ve tabakaların her zaman sömürü ve her türlü baskıya karşı direndiklerini göstermektedir. Bu da onların kendi ulusal ve sınıfsal çıkarları uğruna verdikleri anti-sömürgeci,anti-emperyalist ve anti-feodal mücadelede ne kadar kararlı olduklarını ispatlar.Bununla birlikte,bilimsel sosyalizmin ışığında verdiğimiz Kürdistan ulusal kurtuluş hareketi,kurulacak özgür,bağımsız Kürdistan Kürdistanlı işçi ve köylülerin olacaktır.

---

(1)-Stefanos Yerasimos,Az Gelişmişlik Sürecinde Türkiye, Sayfa 1106,Cilt 2,Gözlem Yayınevi.

(2)-A.Şunurof,Türkiye Proletaryası,Sayfa 63-64.

www.arsivakurdi.org

15-16 Haziranın 9. Yıldönümü

15-16 Haziran Büyük İşçi Direniş'inin 9. yıldönümünü yaşıyoruz. Bundan 9 yıl önce, İstanbul'da 200 bin işçi, gerici iktidarın ve büyük burjuvazinin hazırladığı ve sendikal hakları tamamen elden alan, DİSK ve bir çok demokratik sendikaların kapatılmasına yolaçacak olan yeni sendikalar yasasını protesto amacıyla yollara döküldü. Çeşitli reformist sendika ağalarının işçi sınıfı arasında kurduğu sahte barikatları yıktı ve aralarında Türk-işe bağlı on binlerce işçinin de bulunduğu işçiler, geleceğin kendilerine ait olduğunu ve birlik durumunda gerici hakim sınıfların gücünün kendilerini yenemeyeceğini kavradı.

15-16 Haziran olayları, o sırada büyük ölçüde reformist bir karakter taşıyan bazı "önderlerin" gerçek yüzünü açığa çıkardı. Ayrıca işçi sınıfının mücadelede başarılı olabilmek için her şart altında mücadeleyi en uygun yollarla sürdürebilecek ve halkın içinde örgütlü bulunan bir proleterya partisinin gerekliliğini açığa çıkarttı. Reformist yöneticiler, bu mücadeleyi sürdüremezdiler ve sürdüremediler. Kemal Türkler, daha olayın ikinci günü, şöyle diyordu bir radyo konuşmasında: "Aranızda çeşitli maksatlar güden kişiler, çeşitli kılıklara bürünerek girebilirler. Hatta daha kötüsü gözbebeğimiz şerefli Türk ordusunun bir mensubuna da taş atabilirler. Disk Genel Başkanı olarak sizleri uyarıyorum". Reformist yöneticiler, işçi sınıfına kurşun sıkmakta teredüt etmeyen ordu hakkında böyle düşünüyorlardı. Ancak, hakim sınıfların doğrudan bir baskı aracı olan ordu, bizzat 15-16 Haziranda hangi safta yeraldığını ortaya koymuştu. 15-16 Haziran'ı işçi sınıfı içinde sınıf işbirlikçi eğilimin mücadelenin başlıca grev kırıcısı olduğunu ortaya koydu.

15-16 Hazirandan sonra azgın bir karşı-devrimci saldırı dönemi başladı. Kısa bir süre sonra da, hepimizin bildiği gibi 12 Mart dönemi geldi. Hemen tüm grevler yasaklandı ve demokratik haklar rafa kaldırıldı. Bu şartlar altında işçi sınıfının mücadelesi, büyük bir gerileme gösterdi. Ordunun militarist-faşist liderleri her alanda faşist diktatörlüğü hakim hale getirdiler. Bu durumda, kaçınılmaz olarak, işçi sınıfının ve halkın kendiliğinden mücadelesi de büyük bir gerileme gösterdi. Bu durum, kendiliğindenci mücadelenin ve sübjektivizmin uzun vadeli olamayacağını, bunların yenilgi ile sonuçlanmasının kaçınılmaz olduğunu, mücadelede gerçek bir işçi sınıfı partisinin zorunlu olduğunu gösteren ikinci önemli olgu oldu.

Bu iki noktanın halkın mücadelesinde gerileme dönemine girdiğimiz şu günlerde de önem taşıdığı kanısındayız.

www.arsivakurdi.org

TOPLUMLARIN TARİHİNE GENEL BİR BAKIŞ (2)

Toprağın işlenmesinde gelişme;

Maden aletlerinin kullanılmaya başlanılması ve yaygınlaşması, toprağın işleminde çok büyük rol oynadı.Mısır'da,Filistin'de,İran yaylalarında,Irak'ın dağ eteklerlerinde,Orta-Asya'nın güneyinde toprak işlenmekte idi.Daha sonra Batı Asya'ya,Hindistan'a,Çin'e,Küçük Asya'ya,Balkan Yarımadasına,Avrupa'nın ormanlık bölgelerine,Kafkasya ve Afrika'ya da yayıldı.Toprağın işlenmesi,kurak ve sıcak iklimlerde değil,ancak yağmurların sık olduğu bölgelerede ve akarsuların seller gibi bol aktığı dağ eteklerinde olabiliyordu.Bu iklimlerdeki insanlar,suyu tarlalarına getirmek için,su arkları ve bendler yapmaya başladılar.Daha sonraları barajlar kurarak suların biriktirilmesini ve ayrıca bu suların özel su haznelerinden oluşan bir çeşit su sarnıçlarında saklanması öğrenildi.Kayalarda oyuklar açılarak sular depo ediliyordu.Toprak sulama yönteminin ilerlemesi,bir yandan tarımın yeni bölgelere yayılmasına,öte yandan işlenen toprak alanının artmasına neden oldu.Bu,ayrıca ürünün daha da artmasına yol açtı.Tarım alanları daha çok büyük nehirlerin geçtiği yerlerde yapılıyordu.Çünkü bu gibi yerlerde toprak daha verimli oluyordu.Çiftçiler yılda aynı tarlayı birkaç defa ekebiliyordu.Çiftçilerin tek yapacakları şey,sulama kanalları açmaktı.Daha az verimli topraklarda ise,ormanlardan tarla açılıyor ve ekime hazırlanıyordu.Bu topraklar verimliliklerini korudukları müddetçe kullanılıyor,sonra başka topraklara göç etmek zorunda kalınıyordu.

Hayvancılıkta gelişme:

Koşulların tarıma elverişli olmadığı yerlerde hayvancılık gelişme gösterdi.M.Ö.5000 ilâ 4000 yıllarında subtropikal bölgede birçok aşiretler,köpekten başka koyun,keçi,domuz,eşek,inek ve çeşitli diğer hayvan türlerini evcilleştirmişlerdi.Sürü hayvanlarının yetiştirilmesi,avcılıktan daha çok ürün elde edilmesine yol açtı.Hayvancılıkla uğraşan aşiretler yavaş yavaş çoban aşiretlerin doğmasına sebep oldu. Bazı yerlerde hayvancılık tarımdan daha elverişli olduğu için,bazı aşiretler,kendilerini hayvancılığa vererek tarımı terkettiler.Çoban aşiretler et,süt,yün ve deri gibi şeyler üretiyorlardı.Tarımcılar ise her çeşit tahıl,sebze ve meyve üretiyorlardı.

İnsanlık tarihinde hayvancılığın ve tarımın gelişmesi büyük bir ilerleme idi.Bunun sonucu olarak emeğin üretkenliği daha büyük boyutlara ulaştı.Maddi servetler daha çok fazlalaştı.Toplumun gelişmesi daha büyük boyutlara ulaşıyordu.

Toplumun gittikçe ileriye doğru gelişme göstermesi,hayvancılıkta ve tarımda uzmanlaşması neticesinde,çoban aşiretler ve tarımcı aşiret-

www.ersivakfi.org

ler arasındaki ilişkiler artıyordu.Çoban aşiretler yeni teknikleri zamanla geliştirdiler.Tarımda,toprağın işlenmesinde tecrübe kazanıyor, yeni aletlerin ve üretim araçlarının gelişmesine yardımcı oluyorlardı. Çoban aşiretler ve tarımcı aşiretler arasındaki ilişkiler geliştikçe, çoban aşiretleri tarımcıların coğrafik komşuları olmaya zorluyordu. Böylece, yeni buluş ve deneylerde birbirlerinden yararlanıyorlardı.Bu durum tarımcı aşiretlerin inek,keçi ve eşek gibi kas güçleri,insandakinden daha güçlü olan çekim hayvanlarının tarımda kullanılması sonucunu doğurdu.Bu,ilk defa M.Ö.3000 yıllarında Mezapotamya'da ve İran yaylalarında ortaya çıkan ağaç karasapanın bulunuşuna ve kullanılışına yardımcı oldu.Çekim hayvanlarının ve yeni aletlerin kullanılmasıyla toprağın verimliliği artıyordu.M.Ö.14. yüzyılda yapılan demirden aletler,tarımda daha hızlı bir ilerleme sağladı.Madenlerden yeni aletlerin yapılması,üretici güçlerin gelişmesi sonucunda ortaya çıkmıştı.Tarımda eskiden tek alet olan çapanın yerini demirli sapan aldı.El aletlerinin gelişmesi,çekim hayvanlarının tarımda kullanılmaya başlanması ve yayılması,çiftçi emeğinin verimliliğini hisedilir bir şekilde arttırdı.Dökümcülük,maden işlenmesi,çömlekçilik ve başka sanayiler özel aletleri gerektiriyordu.Demirci ocağına,çömlekçi tornası gibi aletlere ihtiyaç duyuluyordu.Gittikçe daha çapraşık aygıtların bulunuşu,madenlerin ve özellikle demirin üretimi,bunları öğrenmiş olan kişileri özel bir duruma getiriyordu.Gittikçe üretici güçlerin ilerlemesi,üretimin her alanında uzmanlaşmayı zorunlu kılıyordu.Böylece topluluğun içinden zanaatçılar tabakası belirdi.Zanaatçıların çalışması, bireysel tüketim servetlerinin üretimine değil,bütün topluluk için gerekli alet ve gereçlerin üretimine ayrılmıştı.

Değişimlerin ortaya çıkışı:

Toplum,yavaş yavaş giderek iki geniş grup haline geliyordu.Hayvan yetiştiricileri ve tarımla uğraşanlar.Hayvancılıkla uğraşanlar,ellerinde yün,deri,et ve diğer hayvansal ürünleri bulunduruyorlardı.Çiftçiler ise bunun tersine tahıl,sebze ve tarımsal ürünlere sahip bulunuyorlardı.Bu durum aşiretlerin ürünlerini birbirleriyle değiştirme zorunluluğunu doğurdu.Daha önceleri ürünler,daha çok topluluğun iç tüketimine ayrılmıştı ve rastgele fazla olan ürünler,değişime tabi tutuluyordu.Ürünler ortaklaşa elde edildiklerinden,değişimler özel kişiler arasında değil topluluklar arasında oluyordu.Değiştirilen ürünler,yine topluluk üyeleri arasında eşit şekilde paylaşılıyordu.Toplumsal iş bölümünün gelişmesiyle değişimler hızlandı.Çünkü zanaatçılar ürünlerinin bir kısmını topluluğun iç tüketimine değil,değişime ayırıyorlardı.Üretimin gelişmesiyle,değişimler ilerliyordu.Hayvanlar,madenler,süs eşyaları,madeni araçlar değişime tabii tutuluyordu.Önceleri doğrudan doğruya olan trampa,(bir eşyanın başka bir eşya ile değişmesi) şimdi daha

www.arsivakurdi.org

düzenli olarak,ticaret eşyaları yani metaların değişimi alım-satım, ortaya çıktı.Böylece genel eşdeğer bir karşılık,bütün nesneler için bir meta seçilmeye başlandı.Bu eşdeğer karşılık(meta),bölgeden bölgeye değişiklik gösteriyordu.Bazı yerlerde tuz,bazı yerlerde koyun,bazı yerlerde de kürk oluyordu.Daha sonra değişim için,her yerde,genel eşdeğer için bir tek meta kabul edildi.Para ortaya çıktı.Çeşitli madenlerden,nadir bulunan hayvan kabukları gibi metalar para işini gördüler.Değişimler üretimin daha çok gelişmesine yardımcı oldu.Üretici güçlerin ilerlemesiyle de değişimler düzenli hale geliyordu.

Ataerkil aile:

İlk toplumsal iş bölümü,üretici güçlerin ilerlemesinin yeni bir dönemi ve aynı zamanda ilkel toplumun toplumsal yapısı üzerinde önemli etkisi oldu.Hayvancılıkla uğraşan çoban aşiretlerde,erkeklerin rolü yavaş yavaş artıyordu.Çünkü çoban aşiretlerde erkeklerin çalışması, aşiret ekonomisinde maddi servetlerin kaynağı olmuştu.Bu olay çoban aşiretlerde anaerkilliğin yerini ataerkilliğin almasına yol açtı.Ama bu durum tarımla uğraşan aşiretlerde daha yavaş oldu.Fakat tarımcı aşiretlerde de,erkek çalışması ile topluluk içinde önem kazanıyordu. Aşirette tarım ekonominin temelini oluşturduğundan,topluluğun tarlalara gönderdiği üyelerin çoğunluğunu güçlü erkekler oluşturuyordu. Tarımcı aşiretlerde de yavaş yavaş işgücünü erkekler sağladı ve erkeklerin rolü toplulukta belirleyici bir durum aldı.Kadınların çalışması ise,ev ve ocağın bakımı ile sınırlanmaya ve toplumda ikinci plana düşmeye başladı.Üretimde erkeğin önem kazanması,giderek aile ve klan içinde de durumu değiştirdi.Artık genel olarak refah erkeğe bağlı olduğundan,erkek yavaş yavaş aile reisi durumuna geçiyordu.Ataerkilliğin bu ilk döneminde,her klan,tamamiyle anaerkil düzende olduğu gibi oturduğu,tarım yaptığı ve avlandığı yer klanın ortak mülkiyetinde idi.Klanın bütün üyeleri eşit haklara sahipti.Anlaşmazlıklar,klanın saygınlığını kazanan ve klan üyeleri tarafından seçilen klan genel meclisi ve klan başkanı tarafından çözümleniyordu.Başkanın elinde hiç bir baskı aracı bulunmuyordu.Başkan,yeteneklerini ve saygınlığını kabul ettirdiği ölçüde,klan,onun görüşlerini benimsiyor ve kararlarına uyuyordu.Savaş zamanında klan,yine kendisine saygınlığını kabul ettiren bir askeri şef seçiyordu.Bu şef savaştan sonra bütün yetkilerini kaybediyordu.

Artı ürün:

Emeğin üretkenliğinin gittikçe yüksek bir düzeye erişmesi neticesi,toplum üyeleri yalnız kendi gereksinmeleri için değil,ihtiyaç duymadıkları ürünleri de elde ediyorlardı.Bu ürün fazlalığına artı ürün,artı ürün için harcanan emek de,artı emek adını alır.

www.arsivakurdi.org

Ürünlerin paylaşılmasında değişiklikler:

Toplumsal üretim seviyesinin,üreticilerin ihtiyaçlarını karşılamaya ve giderek bir miktar artı ürün elde etmeye başlaması ve bunda yeterli hale gelmesi ile toplumun ilerleme yolu açılmış oldu.Şimdi artık topluluk geçim araçlarını elde etmek için büyük topluluklar halinde bir arada bulunmalarını gerektirmiyordu.Topluluğun birliğinin bozulmasını çabuklaştıran başka bir sebep ise,üretici güçlerin ilerlemesi neticesi,üretim araçlarının kişisel nesne ve kişisel mülk haline getirilmiş olmasıdır.Klan üyelerinin çeşitli işlerle uğraşmaya başlamaları,emeğin üretkenliğinin üretimin bütün kesimlerinde aynı olmaması,topluluğun her üyesinin emeği farklı olarak değerlendirilmeye başlandı.Böylece her üyenin rolü de ötekinin aynısı değildi.Bundan dolayı eskiden mal payının eşitlik ilkesi,üretici güçlerinin gelişmesine ters düşüyordu.Bunun için paylaşmada,topluluğa en yararlı olan, ötekilerden daha büyük bir pay alarak paylaşmada değişiklik yapıldı. Emek ürünlerinin paylaşmasını etkileyen sebepler,değişiklikleri ve sonucunda ilerici nitelikte sonuçlar getirdi.En yeni ekonomik kesimler,bu değişiklikle hızlandılar.Aletlerin ve tekniklerin gelişmesini kolaylaştırdılar ve toplumun ilerlemesine katkıda bulundular.

Yeni üretici güçlerle eski üretici güçler arasındaki çelişkiler:

Zamanla üretici güçler öyle bir düzeye eriştilerki,artık ortalama bir üretkenlikle çalışan topluluğun her üyesinin yaşaması için,zorunlu olan ürünü elde edebilmeye gücü yetiyordu.Özellikle toprağın işlenmesinde sabanın kullanılması ve toprağın çapa ile kabartılması,birçok kişinin çabalarının birleştirilmesini gerektirmiyordu.Birlikte ve ortaklaşa çalışma,gittikçe kayboluyordu.Yeni çalışma araçları ile bütün üyelerin birlekte çalışmaları artık gerekli değildi.Ortaklaşa çalışma, üretici güçlerin ulaştıkları seviye ile çelişki haline geldi.Çünkü ortaklaşa çalışma,yeni çalışma araçlarının kullanılmasını sınırlandırıyordu.Sonuç olarak toplumun üretici güçlerindeki ilerleme yüzünden, üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki denge bozuldu.Ortaklaşa çalışma ve üretim araçlarının ortak mülkiyeti ile nitelendirilen eski üretim ilişkileri.üretici güçlerin gelişmesine yavaş yavaş engel oluyordu.Bundan dolayı yerini kaçınılmaz olarak yeni üretim ilişkilerine bırakmalıydı.Üretimdeki bu değişiklikler yerini toplumsal yapıda da göstermeye başladı.Eskiden kapalı bir bütün olan klan ve onu sağlamlaştıran kan bağları,yerini başka bağlara bırakıyordu.Artık aileler arasındaki akrabalık bağlarından çok üretim ilişkileri ile birbirine bağlı ve sayı bakımından daha zayıf olan ve yavaş yavaş bağımsız bir ekonomik birim olarak ortaya ataerkil aile çıkıyordu.Böylece kan akrabalığına dayanan klan birliği,yerini,komşuluk ilişkilerine ve ortak ekonomik çıkarlara dayayan toprak birliğine bırakıyordu.

Özel mülkiyetin ortaya çıkışı:

Toprak ortaklığına dayanan toplulukta eski ilişkiler korunmakta idi.Tarım aşiretlerinin üretici gücü olan toprak,daima ortak mülkiyet olmakla birlikte,her aile kendisine ait olan toprak parçasını işlerdi. Çoban aşiretlerde ise sürüler,yavaş yavaş aile mülkü haline geliyordu. Ataerkil aileler,artık ortaklaşa üretime gitmiyor,kendi özel malları olarak kalan ürünleri üretmeye başlıyordu.Böylece toprak ortaklığına dayanan topluluk,gelecekteki dağılışını bizzat kendi içinde taşıyordu. Toprak ortak mülkiyet olarak kaldığı halde,ailenin konutu ailenin özel mülkiyeti haline geliyordu.Sonuçta,özel mülkiyetin gelişmesi(genişlemesi),ancak ortak servetlerin zararına olanaklı olabilirdi.Özel mülkiyetin ortaya çıkışı ile birlikte ailenin malları miras yoluyla ana-babadan çocuklara geçiyordu.Bu da topluluğun üyeleri arasında servet eşitsizliğini derinleştirdi.Ayrıca özel mülkiyetin yerleşmesi ve gelişmesi ile,yeni bir değişim(mübadele) şekli doğdu.Topluluğun kendi içinde,topluluğu meydana getiren çeşitli aileler arasındaki değişim... Demek ki ilkel topluluğun üyeleri,geçimleri için gerekli servetleri ortaklaşa ürettikleri sürece,özel mülkiyet imkansızdı.Fakat üretici güçlerin ilerlemesi ile birlikte,işbölümü,topluluğun birliğini parçaladığı ve topluluk üyeleri,pazarda,değişime konulmuş maddeleri ayrı ayrı üretmeye başladıkları zaman,yeni bir kurum olan özel mülkiyet kurumunun ortaya çıktığı görüldü.

Köleliğin ortaya çıkışı:

İlkel topluluğun ilk dönemlerinde,her bireyin açlıktan ölmemek için zorunlu olan şeyleri üretebildiği zamanlarda insanın insan tarafından sömürülmesi imkansızdı.Bunun için,ilkel toplumun ilk zamanlarında,savaşlarda tutsak edilenler hemen öldürülmüyorlardı.Yalnız,topluluk,insan sayısını arttırmaya yarar görüyorsa,tutsakları topluluğa kabul ediyor ve öteki üyelere eşit haklar veriyordu.Fakat emek üretkenliğindeki artış,buna son verdi.Çünkü tutsak,artık kendi tükettiğinden daha fazla maddi değer üretiyordu.Toplumun bir bölümü,toplumsal artı ürün payından yararlanma hakkını elinden alıp,tutsağı çalışmaya zorlayarak,tutsak tarafından yaratılan ürünleri kendine alabiliyordu. Yani tutsağın emeğini sömürebiliyordu.Bu yüzden artık savaş tutsakları öldürülmediler.Haklarından yoksun hale,artı ürün sağladıkları süre ve onun ölçüsüne göre,topluluğun kendisine hoşgörü gösterdiği emekçiler haline getirildiler.Kölenin çalışması,köle sahibine artık yarar getirmediği anda,efendisi onu öldürmekte serbestti.Böylece ilkel topluluğun temel ilkelerinden olan,topluluğun bütün üyelerinin ortaklaşa ve kardeşçesine çalışmaları,hükümsüz bir hale geliyordu.Ve özgür üyelerin yanında çalışması kendi gereksinmelerine değil,başkasının yararına artı-ürün yaratmayı amaçlıyan köle emeği ortaya çıktı.Köle emeği

www.arsivakurdi.org

önemli bir zenginlik kaynağı idi.Önceleri topluluğa ya da ataerkil aileye ait olan köleler,zamanla toplulukta ileri gelenler,hem topluluğun öteki mallarını hem de kölelerini ele geçiriyor ve köleler reislerin ve klanda ileri gelenlerin özel mülkü haline geliyordu.Köle emeği bu zümreyi zenginleştiriyor ve iktidarlarını güçlendiriyordu.Önceleri üretim araç ve aletlerinin ortak mülkiyeti üzerine kurulu üretim ilişkileri biçiminden bir başka biçim tanımayan toplum,üretim araçları ve aletleri bakımından,durumlarındaki değişikliğe göre üç guruba bölünmeye başlıyordu.En başta her çeşit mülkiyetten yoksun ve maddi servetler arasında olan köleler,üretim araç ve aletlerini ellerinde bulundurdukları halde,emeklerini ellerinden aldıkları,sömürdükleri,kölelerin sahibi olan efendiler ve üretim araçlarının özel mülkiyetine sahip bulunan,kendi küçük işletmelerinde üretim yapan topluluğun özgür üyeleri. Toplumun bu özgür üyelerinin çoğunluğunun zamanla ekonomileri yıkılıyor ve kendileri de köle oluyorlardı.Küçük bir bölümü ise zenginleşiyor ve kendileri de efendi ve köle sömürücüsü durumuna düşüyorlardı. Fakat küçük mülk sahipleri topluluk içinde her zaman bulunuyordu.Sonuç olarak üretici güçlerin ilerlemesi,en kesin ve en son noktada,üretim ilişkilerinin niteliği sorununa,üretim araç ve aletlerinin kimin elinde bulunduğu sorununa gelip dayanıyordu.Böylece insanlık tarihi ilk defa üretim araçlarına sahip olanlarla,üretim araçlarına sahip olmayanlara göre sınıflara bölündü.Öte yandan özel mülkiyet ve servet eşitsizliği,toplum üyelerinin hakları ve yükümlülükleri üzerinde değişiklikler yaptı.Tarımcı topluluklarda bütün işlerin yönetimi ileri gelenlerin eline geçiyordu.Yavaş yavaş nüfuslu kimseler ve zenginler, topluluğun silahlı güçlerini de ellerine geçirdiler.Ama silahlı kuvvetleri toplumun yararından çok kendi kişisel amaçları için,yeni zenginliklere el koymak ve en başta yeni köleler yeni maddi değer üreticilerini ele geçirmek için kullandılar.

* * *

KEMAL PAŞA YENMEK İSTİYOR DERSİM

Ne dolu durgun bir deniz
Ne de çılgın seller gibiydiniz,
Siz,
Dêrsim-Zîlan şehitleri,
Kabzasında silahın eliniz
Halkımın îhtilâl türkülerisiniz...

www.arsivakurdi.org

I-
Çıktı yola moterize birlikleri,
Havalandı Kemal Paşa'nın uçakları Dêrsim'e,
Bilmem kaçyüz bin ton bomba
Kaç bin mermi,
Mitralyöz ve tüfekleri,
Kemal Paşa,yenmek istiyor Dêrsim'i,

Vurdular uçan kuşları,
Komadılar ne bir ağaç,ne bir fidan,
Verdiler ateşe tüm köyleri,
Ant içtiler yaşatmamaya
Kemal Paşa yenmek istiyor Dêrsim'i,

2-
Gulnaz bacı dediğin bir çifte yürek,
Bir cifte çiğer,bir güçlü beyin,
Yiğit bir Kürt kadını,
Gulnaz bacı dediğin,

Çıkardılar Gulnaz bacıyı zindandan,
Girdi iki koluna "Rom" askerleri,
Çektiler meydanına şehitlerin
Bıraktılar,
Üç kanlı başın önünde.

Yürüdü Gulnaz bacı,
Durdu ilk kanlı başın önünde,
"İzzet,kardeşim,
Halkımın isimsiz neferi"
Sıkıp yumruğunu vardı ikincisine,
"Bu Sıddık,oğlumdur,
Helâl olsun verdiğim süt"
Öptü iki gözünden.
Vardı üçüncüsüne,

"Bu kocam,
Yaşayacak sonsuza dek"
Verdi Gulnaz bacı asker selamını
Kemal Paşa,sen mi yeneceksin Dêrsim'i,

3-
Yağdırdı bomba uçakları,
Ateşe verdiler bir köyü
yaşlı ve genç,

www.arsivakurdi.org

delikanlı ve hasta,
Dizildiler Munzur boylarına,
Boyandı kızıla Munzur,
Yüklendi şehitler kervanı bir daha.

Baktı "Rom" askerleri,
İki küçük çocuk,
kararsız ve telaşlı,
kaçmak istemekteler ateşten,
Koşup durdular bir süre,
Neden sonra gördüler,
Dört yanlarında "Rom" askerler,
Döndüler gerisin geriye,
Elele,kucakladılar devasa alevleri,
Kemal Paşa,sen mi yeneceksin Dêrsim'i,

4-
Kazandı fakat Kemal Paşa,
Tam iki yıl savaştan sonra,
Süngüleyip kırkbin Kürdü,
Yakıp yıktı tüm Dêrsim'i
Komadı taş üstüne taş,
Dağlara taşlara varana dek,
Kurdunu kuşunu dinlemeyerek
Teslim aldı Kemal Paşa Dêrsim'i

Ama nasıl bir zafer,
Yontuldu eli kolu Kemal Paşa'nın,
Düştü "dikensiz gül bahçesine"
Tam iki yıl savaştan sonra,
Mümkün olmadı yenmek,
yüreklerdeki öfkeyi,
Taş ve toprak,
kuşlar,kurtlar ve gazeller,
Şahinler ve kartallar,
"Delal"ler ve "Zarife"ler
Ve tüm şehir,ve tüm insanoğlu
Hazırladı diken mezarını Kemal Paşa'ya,

Yıkmadı direnmeyi,
Yenemedi Kemal Paşa,
Yenemedi Dêrsim'i.

www.tarsivakurdi.org

MEVSİMİN OLAYLARI VE YORUMLAR

1 Nisan Pazar
- Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu Genel Başkanı Hüsamettin Tiyansan,kontakt ve kepenk kapama eyleminden vazgeçildiğini açıkladı.
- Adana Belediye Başkanına silahlı saldırıda bulunan iki kişi yaralandılar.

2 Nisan Pazartesi
- Adana'da çeşitli temaslarda bulunan İçişleri Bakanı "Türkiye'de başka ülkeler adına vekaletle savaş veren terörist örgütlerin" varolduğunu açıkladı.
- Karacabey'de bir işçi öldürüldü.
- İran'da alınan iki seçim sonuçlarına göre seçmenlerin % 98'inin İslam Cumhuriyetine evet dediği açıklandı.

3 Nisan Salı
- Vergi kaçırma olaylarının,bu yıl çok büyük boyutlara vardığı ve düşük vergi beyannamesi dolduranlar için soruşturma açıldığı bildirildi.
- Sovyetler Birliği,döviz karşılığı olarak vereceği petrolün ilk 100.000 tonluk bölümünü,Irak Petrol Boru hattından İskenderun'a pompaladı.

4 Nisan Çarşamba
- IMF,para yardımının şartı olarak bir süre katlı kura uygulanmasını önerdiği belirtildi.Bu arada Suudi Arabistan'ın,Türkiye'ye 250 milyon dolar kredi vereceği açıklandı.Ellerinde döviz bulunanlar,bu dövizin kaynağı sorulmaksızın bozdurabilecekler.
- Begin'in Mısır'a yaptığı gezi olumlu olarak sonuçlandı.Ürdün ve ABD ilişkilerinin ise gerginleştiği belirtiliyor.
- ABD'nin Harrisburg kentindeki atom santrali arızasının etkileri sürüyor.Binlerce kişinin bölgeyi terk ettikleri ve 17000 bilim adamının, tüm santrallerin kapatılması için bildiri yayınladıkları bildiriliyor. Ankara'da Enerji-Der adındaki derneğin başkanı Savaş Ekin,"nükleer teknolojiye yabancı olan Türkiye'de kazaların olmaması için bir neden yoktur" dedi.
- Irak'ta Komünist Partisi üyesi ya da sempatizanları oldukları bildirilen çok sayıda subay tutuklandı.

5 Nisan Perşembe
- Eski Pakistan Başbakanı Butto,bütün insanlığın sert tepkilerine rağmen idam edildi.Ecevit,olayla ilgili üzüntülerini açıklarken,"idamı engelleyemedik" dedi.
- İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı,141.madde ile ilgili bir dava için görevsizlik kararı aldı.Tunceli'de ve Diyarbakır'da iki kişi öldürüldü.
- İran'ın Türkmenistan kısmında Türkmenler ile ordu arasındaki şiddetli çarpışmalar devam ederken,Türkmen savaşçılarının köylere çekildiği belirtildi.
- Dışişleri Bakanı,"Güney Afrika halklarının ırkçılığa karşı savaşımını" desteklediklerini açıkladı.

6 Nisan Cuma
- Ecevit ve Müezzinoğlu ile görüşen Almanya Başbakanı Schmid'in özel temsilcisi Kiep,yardım konusunun başarıya ulaşacağını umduğunu açıkladı.
- Adana'nın Osmaniye ilçesinde ülkücülerin saldırısı sonucu üç kişi can verdi.
- Mersin Soda Sanayii AŞ. işçileri yeniden greve başladılar.

7 Nisan Cumartesi
- Ekonomide kriz sürüyor.Mart ayında 100 milyon dolarlık bedelsiz dış satım alım yapıldı.Amerikan Continental Grain,Türkiye'nin kendisine olan 80 milyon doları ödemesi için ABD kongresine baş vurduğu ve Ecevit'in,"Devalüasyon,ancak dış yardımın gelmesinden sonra düşünülebilir" dediği açıklandı.
- Demirel,dünkü basın toplantısında "milletin devletsiz hale gelmesinden korktuğunu" belirtti."Evelallah pişkin arzsız bir hükümet var, bugüne kadar düşüremediler" dedi.
- Maraş'ta 16,Osmaniye'de 5 kişi cinayet iddiasiyle göz altına alındı.

www.arsivvakfi.org

Tunceli'nin Hozat ilçesinde okul bahçesini "köylüye dağıtacağız" diye işgal ettiği iddia edilen ve TİKKO üyesi oldukları belirtilen 7 kişi göz altına alındı.

8 Nisan Pazar

- TEP Genel Başkanı Mihri Belli vuruldu.Belli,hastahanede polise,kendisini Cengiz Ayhan'ın vurduğunu açıkladı.Adana,Çankırı ve Elazığ'da üç kişi öldürüldü.
- Ecevit,"Adana ve çevresinde önlemlerin arttırılacağını" açıkladı ve konuşmasında,"İran benzeri olayları Türkiye'de de başlatmak isteyenler var" dedi.Bu isteklerin "dış kökenli" olduklarını iddia eden Ecevit,aynı zamanda "bölgemiz ve bölgedeki ulusların kendi içlerinden bölünmek ve sömürülmek istendiğini,bunların karşısına Atatürkçü laik devletin çıkarılacağını" belirtti.
- 21 Martta açıklanan ekonomik önlemlerin çoğunun henüz hazır olmadığı ve uygulanmaya konmadığı açıklandı.Demirel,Tarsus'ta yaptığı konuşmada "krediyi adama verirler" demiş ve kendilerini engellemek istiyenleri çiğneyip geçeceklerini açıklamıştır.
- Afganistan Devlet Başkanı Terakki,İran'ı ülkesinde ayaklanmayı kışkırtmakla suçladı.İran'da ikisi general 6 kişi daha idam edildi ve Humeyni Amerikan uşaklarının karışıklık çıkarmak istediğini açıkladı.
- Irak Komünist Partisi yayın organı "Teriq eş-Şe'b",bir ay süreyle yasaklandı.

9 Nisan Pazartesi

- Turgutlu Emniyet Amirliği tarandı,iki bekçi öldürüldü.
- Carter'in Güvenlik Danışmanı Brzezinsky,ABD'nin "hayati çıkarları için gerekirse kuvvet kullanacağı"nı açıkladı.
- İran'da,idamlar sürerken,Humeyni'ye bağlı 6 milis öldürüldü.

10 Nisan Salı

- Amerikan ve İngiliz Güvenlik ve İstihbarat Örgütlerine casusluk yaptığı iddia olunan MİT görevlisi Savaşman 7 yıl hapis cezasına çarptırıldı.Savaşman,"hergün yüzlerce en gizli bilginin Amerikalılara ve Almanlara" verildiğini açıkladı ve "CİA'nın,MİT içinde dönen çarkın bir dişlisi olduğunu" açıkladı.
- Tunceli,Malatya,Antalya ve Diyarbakır'da 4 kişi öldürüldü.İzmit'te de bi bekçi öldürüldü.

11 Nisan Çarşamba

- Türk Lirası büyük oranda devalüe edildi.Dolar 47 TL'sına,Mark 25 liraya çıktı.9 Haziranа kadar bu oranın kademeli olarak düşürüleceği ve Doların 37 TL'sına ineceği açıklandı.
- İran'da eski rejimin 7 sorumlusu idam edildi.
- Irak hükümeti,komünistleri darbe hazırlığıyla suçladı.Bazı siyasal gözlemciler,bunun Kürt sorunuyla da ilişkisi olduğunu belirtmektedirler.
- Nikaragua'da içsavaş yeniden başladı ve gerillalar Esteli kentini ele geçirdi.Somoza,ABD'ye "tatil yapmaya" gitti.
- Mısır,Suriye-İsrail arasında bir savaşta,Suriye'yi destekliyeceğini açıkladı.

12 Nisan Perşembe

- Ecevit,yapılan para ayarlamasının "devalüasyonu önleyecek son kararlar" olduğunu açıkladı.Demirel,"karaborsa'nın resmileştiği'ni belirtti.Carter,Türkiye'ye 150 milyon dolarlık bir ek yardım için,kongreye başvurdu.
- İran'da,Şahın Dışleri Bakanı Abbas Halatbari ve 10 SAVAK görevlisi kurşuna dizildi.
- Uganda'nın Başkenti Kampala,Tanzanya kuvvetlerinin desteklediği Ugandalı savaşçıların eline geçti.İdi Amin kuvvetlerinin,kitlesel katliamlar yaparak geri çekildiği açıklanıyor.

13 Nisan Cuma

- Sovyetler Birliği,İran'ın boşluğunu doldurmak için,ABD'nin Türkiye'ye kaba bir baskı yaptığını açıkladı.
- Uganda'da profesör Yusuf Lule başkanlığında geçici bir hükümet kuruldu.

14 Nisan Cumartesi
- İstanbul'da,polisle THKP-C üyesi oldukları belirtilen kişiler arasında çıkan çatışmada 2'si polis 4 kişi öldü.Şeker Bank eski Genel Müdürü THKP-C tarafından öldürüldüğü belirtilmekte,Adana,İsparta,Denizli ve Amasya'da 5 kişi öldürüldü.İzmir'de bir Amerikan askerinin öldürülmesi,tepkilere yol açtı.
- Genel Kurmay Başkanı Orgeneral Kemal Evren Irak'a gitti.Evren'in Irak Genel Kurmay Başkanı Abdül Cebbar Sensel'in resmi davetlisi olduğu açıklandı.İstanbul Sıkıyönetim komutanlığı 1 Mayıs gösterileri konusunda uyarıda bulundu.
- İran'da eski rejimin sorumlularından 9 kişi kurşuna dizildi.

15 Nisan Pazar
- Ankara'da bir basın toplantısı düzenleyen 6 bağımsız bakan,hükümeti uyardı.Hükümeti eleştiren altı bakan,devletin aşırı akımların etkisi altına girdiğini,çeşitli oyunların belirli bölgelere kaydırılarak buraların çarpık ideolojik amaçlara alet edinmek istendiğini,komünizmin girişine karşı en etkin tedbir olan 141-142'nin korunmasının zorunlu olduğunu ve ülke çıkarları yönünde dış politikanın yeniden saptanması gerektiğini belirttiler.
- TÜRK-İŞ'in yeni başlayan kongresinde,Tunç,başkanlığa adaylığını koymadı.DİSK,1 Mayısı yalnız İstanbul'da ve Taksim Alanında kutlayacaklarını açıkladı.
- İMF ile,yeniden anlaşma yapılması için,Mayıs başında,yeni görüşmeler yapılacağı açıklandı.
- İran'da 5 kişi daha idam edildi.Senendeç'te seçimler yapıldı.Seçimlerde "bağımsız" ve "sol" grupların ağırlık kazandığı ve Ahret Müftizade adlı Kürt liderinin seçimlere hile karıştığını iddia ettiği açıklandı.

16 Nisan Pazartesi
- Hükümetin,6 bağımsız bakanın "uyarısı"nı bugün tartışacağı açıklandı.Türkeş 6 bakana bir tebrik telgrafı göndererek,onların "sorumluluk" anlayışını kutladı.
- Tunceli,Diyarbakır ve Bolu'da üç kişi öldürüldü.AP Milletvekili Ali Elverdi,"Mihri Belli'yi vurdular,ama gebermedi" dedi.
- Haziranda peynire yapılacak zamla beyaz peynirin 120,kaşarın 160 TL olacağı açıklandı.
- Hükümetin,Batı'dan bir milyar dolarlık yardım beklediği açıklandı.

17 Nisan Salı
- Ecevit,altı bakanın açıklaması üzerine yaptığı açıklamada,bu "açıklamada izaha mevcut yönler olduğu"nu,bunların"Ortadoğu'yu bölmek istediği"ni ve "bölücü akımların üzerinde durulması gereken boyutlara ulaştığı"nı belirtti.
- Merkez Bankasına,Türkiye içindeki kaçak dövizlerin getirildiği ve DGM hesabı sahiplerinin,hesaplarını dolar başına 47 liraya bozdurdukları açıklandı.
- Diyarbakır'da 14 dernek ve sendika,hükümetin sağa pirim veren siyasetini eleştirdi,ve hükümetin,"Doğu" illerinde sıkıyönetim ilanını isteyen faşist güçlerin oyununa gelmemesini açıkladı.
- İran Dışişleri Bakanı Kerim Sencabi istifa etti.Ökçin,Tahran gezisini tehir etti.
- Fehmi Işıklar,"100 bin kişi hapse girse de,1 Mayısı,onların Taksim dedikleri alanda kutlayacağız" demiştir.

18 Nisan Çarşamba
- Bakanlar Kurulu,17 saatlik uzun bir toplantıdan sonra,hükümetin birlik ve dayanışma içinde olduğunu ilan etti.Yapılan açıklamada şunlar söylenmekte:"Bakanlar Kurulu,yıllardır süren iç ve dış kışkırtmaların ve bölgemizdeki bazı yeni gelişmelerin cüretlendirdiği bölücü akımları etkisiz bırakmayı başta gelen ödevi saymaktadır....Ulusal birliğimize ve ülke bütünlüğüne yönelen bölücü ve sömürücü akımlarla bilerek veya bilmeden alet olan kişilere,derneklere ve başka kuruluşlara karşı en etkin yasal önlemler alınacaktır." Toplantıda Devlet Bakanı Akova'nın, çeşitli imalar taşıyan konuşmasını eleştiren Şerafettin Elçi,kendisi-

ne yönelen iftiraları red etmiş ve "bölücülük-kürtçülük iddialarının iki türlü ele alınabileceğini,bunlardan birinin faşist çözüm,diğerinin ise ekonomik problemleri çözümlemek" olduğunu açıklamıştır.Bu arada,Septioğlu ve Kılıç ise,sabaha karşı toplantıyı terketmişlerdir.
- Demirel,hükümetteki buhran üzerine "meseleleri çözmesi gereken hükümetin kendisi mesele haline geldi" dedi.
- TİSK Başkanı Narin,"hür teşebbüsün hayat sahasını daraltıcı devletçilik anlayışından" vazgeçilmesini istedi ve hükümeti eleştirdi.
- Tarsus'ta bir kişi öldürüldü.
- Irak,Mısır ile tüm diplomatik,ekonomik ve kültürel ilişkilerini kesti.

19 Nisan Perşembe
- CIA Başkanı Amiral Turner,"İran'da kaybettiğimiz haberalma tesislerinin yerini 1984'e kadar dolduramayız" dedi.Bu açıklamanın SALT-2 anlaşması arifesinde,kongrede,tedirginliğe yol açtığı bildiriliyor.
- Tarsus,Rize ve Ordu'da üç kişi öldürüldü.
- Çin-Vietnam barış görüşmeleri Hanoi'de başlarken,Çin ve Sovyetler Birliği arasında görüşmeler istiyen Çin önerisinin Sovyetlerce kabul edildiği bildiriliyor.
- DİSK Genel Sekreteri Işıklar,1 Mayıs ile ilgili açıklaması nedeniyle sıkıyönetim mahkemesine sevkedildi.

20 Nisan Cuma
- Hükümet,yolsuzluk iddialarını ele alıyor.Ecevit,DİSK'in 1 Mayıs konusunda sıkıyönetim yetkililerine yardımcı olmasını istedi ve bir gazetecinin,Şerafettin Elçi'nin,"ben Kürdüm,Doğu'da da Kürtler vardır" dediğini hatırlatıp görüşünü sorunca,Ecevit,"Türkiyede de değişik etnik grupların olabileceğini,fakat Türk milletinin tümüyle bir bütün olduğunu" açıkladı.Bayındırlık Bakanı Elçi ise,kendisine karşı yürütülen "iftira kampanyası" hakkında,"her türlü ispat hakkını tanıyorum, Hodri meydan" dedi.
- Adana'da bir karakol basıldı,bir polis ve bir baskıncı öldürüldü.
- Bakanlar Kurulu ayçiçeği alım fiatını 12,çayınkini ise 14.30 lira olarak saptadı.
- Sağcı milisler,Güney Lübnan'da,"Özgür Lübnan" adında,bağımsız bir devlet kurduklarını açıkladılar.Lübnan devlet radyosu,açıklamayı yapan binbaşı Hadad'ı asi ve vatan haini ilân etti.Sağcı lider Pierre Gemayel de olayı kınadı.

21 Nisan Cumartesi
- Bülent Ecevit,Cumhurbaşkanı ile görüştükten sonra yaptığı açıklamada,"bölücü memurların görevinden alınacağını,Şerafettin Elçi ise hükümetin bölücülük konusundaki kaygılarını paylaştığını" açıkladı.Ecevit, 1 Mayıs gösterilerinin,İstanbul yerine başka bir ilde yapılabileceğini de belirtti.
- Sıkıyönetim yaygınlaştırılması ve iki aylık bir süre için uzatılması konusu,Meclisin Çarşamba günkü toplantısında ele alınacak.CHP içinde birçok kişinin sıkıyönetime karşı olduğu,MSP'nin ise kırmızı oy vereceği açıklandı.Türkeş ise,bölücülüğün hızla arttığını ve bütün Türkiye'nin sıkıyönetimin kapsamına alınması gerektiğini iddia etti.
- Adana,Trabzon,Çorum,Adıyaman ve Nazilli'de beş kişi öldürüldü.
- Ökçün,Basra Körfezi ülkeleri gezisine başladı.
- S.Birliği,Orhaneli santrali finansmanında kullanılmak üzere 53 milyon dolar kredi verdi.Kredi,%3,5 faizli olacak.Bulgaristan ise,mal karşılığı 16 milyon dolarlık elektrik verecek.İslam Kalkınma Bankası da TÜMOSAN'a 12 milyon dolarlık kredi açtı.

22 Nisan Pazar
- Petrol için acil olarak 210 milyon dolara ihtiyaç var.Petrol bulunmayışının özellikle tarım alanında ekimi engellediği belirtiliyor.
- Adalet Partisi,sıkıyönetim için red oyu kullanacak.
- Manisa'da bir kişi öldürüldü.

23 Nisan Pazartesi
- Korutürk,23 Nisan nedeniyle verdiği beyanatta,sorunların çözüm yeri olarak TBMM'nin alınması gerektiğini belirtti.Ecevit,"ulusumuzu bölmek için çocuklarımız hedef alınıyor" dedi.

- TÜRK-İŞ Genel Kurulu toplantısı devam ediyor.Türk-Metal sendikası adına konuşan MHP Genel Sekreteri Çarsancaklı,Halil Tunç'u eleştirince Tunç,"ben koruyucu melek olarak komandoyu değil,işçileri gören kimseyim" dedi.
- İstanbul'da eski TÖB-DER Başkanı öldürüldü.
- İran Kürdistan'ının Neğede kentinde,ortaya çıkan çatışmalardan sonra,İKDP(İran Kürdistan Demokrat Partisi) bölgeye askeri birliklerin gönderilmemesini istedi.

24 Nisan Salı

- Diyarbakır Milletvekili Eşref Cengiz,Mardin Milletvekili Metin Musaoğlu ve Adıyaman Milletvekili Ramazan Yıldırım CHP'den istifa etti. Milletvekilleri,istifaya gerekçe olarak hükümetin başarısızlığını gösterdiler.Demirel,istifalara bir teşhis koymak için zamanın henüz erken olduğunu açıklarken,Türkeş üç milletvekilini kutladı.Türkeş, aynı zamanda "Doğu halkının" Türk olduğunu ve bunların "kendi devletine karşı kışkırtıldığını" iddia etti.
- Sıkıyönetimin altı ilde daha uygulanması kararı alındı.Ecevit,Sıkıyönetim Eşgüdüm toplantısından çıktıktan sonra,"aldığımız izahattan edindiğimiz izlenim son haftalarda bölücü akımlarda belli bir tırmanış olduğu yolundadır" dedi.
- 1 Mayıs tartışmaları sürüyor.Sıkıyönetim,1 Mayıs mitingine izin vermediği halde,DİSK Yürütme Kurulu,"1 Mayısta,1 Mayıs Alanında olacaklarını" açıkladı.
- Denizli'de bir kişi öldürüldü.
- TÜRK-İŞ Genel Başkanlığına AP yanlısı İbrahim Denizcier getirildi.

25 Nisan Çarşamba

- Milli Güvenlik Kurulu,Diyarbakır,Adıyaman,Tunceli,Mardin,Siirt,Hakkari illerinde de sıkıyönetim ilân edilmesini önerdi.Öneriler arasında,sıkıyönetim kararlarına karşı direnecek sendika ve derneklere karşı önlem alınması istendi.
- DİSK ve 27 Kuruluş,1 Mayısın Taksim'de kutlanacağını tekrarladı.
- Devrim sonrası İran'ın ilk Genel Kurmay Başkanı General Garani'nin bir suikast sonucu öldürülmesinden sonra,İran Başbakanı Bezirgan'a da suikast teşebbüsünde bulunuldu.
- Kuveyt'ten sonra S.Arabistan'da Mısır ile diplomatik ilişkilerini kesti.İsrail ve Filistin kuvvetleri arasındaki çatışmalar sürüyor.

26 Nisan Perşembe

- Sıkıyönetimin uzatılması önerisi,TBMM'de CHP,MHP,Kontenjan Grubu ve MBK grubu üyelerinin oylarıyla kabul edildi.AP ve MSP red oyu verdiler.Ecevit,CHP grubunda yaptığı konuşmada,"bölücülük" hareketinin kökenlerinin emperyalizmde yattığını iddia ederek "İsrail üzerindeki baskıyı azaltmak için bölge ülkeleri bölünmek isteniyor" demiştir. Ecevit,bu akımın aynı zamanda Arap ve islam dünyasını baskı altına almak istediğini de sözlerine ekleyerek,DİSK yönetimini sert bir şekilde eleştirmiştir.
- Sıkıyönetim tartışmaları sırasında,Feyzioğlu,"Bakan olmak için ben Türküm demek şarttır" deyinci kavga çıktı.Elçi ise,Feyzioğlu'na "Bakan olmanın ilk şartı namuslu olmaktır.Sende namus varmı ki başkalarına dil uzatıyorsun" diye cevap vermiştir.
- TİKP Başkanı Perinçek,"MGK'nun Ortadoğu ve Türkiye üzerindeki bölücülük eğilimlerini desteklediklerini,sıkıyönetimin genişletilmesini de olumlu bulduklarını" açıkladı.Perinçek,MHP dışında bir "Milli birlik Hükümeti" talep ettiklerini de belirtti.
- Gaziantep ve Kadirli'de iki kişi öldürüldü.
- Demirel,Korutürk ile yaptığı görüşmeden sonra,şimdilik yeni bir hükümet seçeneği düşünmenin erken olduğunu açıkladı.

27 Nisan Cuma

- 1 Mayıs tartışmaları sürüyor.İstanbul'da 1 Mayıs gösterisi yasaklandı.
- Yeni altı ilin sıkıyönetim komutanları saptandı.Diyarbakır-Urfa-Mardin ve Hakkari sıkıyönetim komutanlığına korgeneral Cemalettin Altıok getirildi.

- Diyarbakır ve Ceylanpınar(Urfa)'da dört kişi öldürüldü.
- FKÖ,İsrail Savunma Bakanı Weizman'ın görüşme önerisini redetti.

28 Nisan Cumartesi
- DİSK Başkanı Baştürk,"1 Mayısta,1 Mayıs alanında olacağız" dedi. Ecevit ise,"sıkıyönetim kararlarının uygulanması gerektiğini" açıkladı.Bu arada,aralarında Diyarbakır'ın da bulunduğu beş ildi de 1 Mayıs yasaklandı.Maden-İş,Bank-Sen ve Bay-Sen,1 Mayıs'ı İzmir'de kutlayacaklarını açıkladılar.
- Vehbi Koç,"rejimin devamlılığını sağlayarak güçlü bir hükümetin kurulmasını" istedi.
- Elazığ,Ankara,Antep ve Ordu'da 6 kişi öldürüldü.

29 Nisan Pazar
- DİSK yöneticileri sıkıyönetimce göz altına alındı.Ankara,Erzincan ve Sivas'ta 1 Mayıs gösterileri yasaklandı.
- Asgari ücret brüt 5400 lira olarak saptandı.
- Malazgirt'te iki köy halkı çatıştı,6 kişi öldü.Adana'da da bir kişi öldürüldü.
- Hava Kuvvetleri eski komutanı Emin Alpkaya törenle AP'ye girdi.Alpkaya,"Loockhed" adlı uçak şirketinin,Türkiye'de verdiği rüşvet olayında önemli bir rol almıştı.

30 Nisan Pazartesi
- 1 Mayıs günü İstanbul'da sokağa çıkma yasağı uygulanacak.Çeşitli yerlerde 1 Mayıs dolayısıyla olağanüstü tedbirler alındı.
- Bursa Tarsus ve İzmir'de dört kişi öldürüldü.

1 Mayıs Salı
- 1 Mayısın yasaklanan iller dışında kutlanması için çeşitli örgütler hazırlıklara giriştiler.Ankara'da 500 liseli öğrenci ve DİSK yönetim kurulundan iki kişi gözaltına alındı.
- Adana,Antep ve İstanbul'da dört kişi öldürüldü.
- Fransız "Le Monde" gazetesi,İMF'nin Türkiye'de %30 develüasyon istediğini,hükümetin ise %5.7'de direndiğini belirten bir yorum yayınladı.

2 Mayıs Çarşamba
- 1 Mayıs "olaysız" geçti.İstanbul'da yasağa rağmen sokağa çıkan ve sıkıyönetimi protesto eden TİP Genel Başkanı Behice Boran'ın da aralarında bulunduğu 1000'den fazla kişi gözaltına alındı.1 Mayıs günü tüm Türkiye'de tutuklananların sayısı ise 1700'ün üzerinde.Maden-İş, Bank-Sen ve Baysen-İş,1 Mayısı İzmir'de kutladılar.Ankara'daki törenlerde 6 kişi yaralandı.
- Gaziantep,Adana,Niksar,Samsun ve Kırşehir'de 5 kişi öldürüldü.
- ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı Christopher "Türkiye'ye önemli çapta yardımın zorunlu" bir hale geldiğini açıkladı.
- BM Genel Kurulu,Rodezya'da Smith yanlısı "siyah" iktidarı işbaşına getiren seçimleri geçersiz ilan etti.ABD,İngiltere ve Fransa çekimser kaldılar.

3 Mayıs Perşembe
- Bazı 1 Mayıs törenleri için soruşturma açıldı.TSİP ve UP Genel Başkanları da göz altına alındı.TİP,Genel Başkan Behice Boran ve arkadaşlarına işkence yapıldığını iddia etti.
- Elazığ,Derince ve İstanbul'da üç kişi öldürüldü.
- İran İslam Devrim Mahkemesi Başkanı Ayatullah Murtaza Mutaheri öldürüldü.
- Türkeş,muhalefet partilerinin ortak asgari noktalarda birleşmesini istedi.

4 Mayıs Cuma
- İMF Avrupa grubu Başkanı "siyasal boyutta değerlendirme amacıyla" Türkiye'ye gidiyor.
- Nizip'te iki,Adana ve İstanbul'da birer kişi öldürüldü.
- İngiltere'de seçimleri,M.Thatcher'in partisi,Tutucu Parti kazandı.
- İzmir'de 6 bin belediye işçisi greve başladı.

www.sivakundi.org

5 Mayıs Cumartesi
- Türkiye'de bulunan İMF heyeti başkanı,Türkiye'nin 4 yıllık kalkınma planı ve 1979 programı politikasını izlediği taktirde bir yere varamayacağını açıkladı.
- Avrupa parlementosunda bazı üyeler 1 Mayıs dolayısıyla Ecevit'i eleştirirken,1 Mayis mitingleriyle ilgili olarak 10 kişi tutuklandı.
- Malazgirt'te tutuklanan Fesih Ağa adındaki toprak ağasının 1975 yılından bu yana 49 köylüyü öldürttüğü açıklandı.
- Bakanlar Kurulu,FKÖ'nün Ankara'da şube açması için görüş birliğine vardı.

6 Mayıs Pazar
- Ecevit,"çıkarları çarpık düzene bağlı olanlar tedirgin olmakta" olduklarını belirttiği toplantısında,Bakanlar Kurulu içindeki sorunları çözeceklerini açıkladı.
- 1 Mayısta gözaltına alınanlara işkence yapıldığı açıklanırken,22 DİSK yöneticisinden 12'si Askeri Mahkemeye sevkedildi.
- İstanbul'da bir kişi öldürüldü.

7 Mayıs Pazartesi
- Behice Boran ve 330 TİP'li sıkıyönetimce tutuklandı.
- ABD Dışişleri Bakan Yardımcısı,Ekim ayında süresi dolacak olan üsler sorununu görüşmek üzere Türkiye'ye geldi.İMF Avrupa masası şefi ise yarın geliyor.
- Tüm Türkiye'de süren 41 greve 5 bin işçi katılıyor.
- Adana'da bir kişi öldürüldü.Deniz Gezmiş,Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan 8.ölüm yıldönümlerinde anıldılar.

8 Mayıs Salı
- Çeşitli yerlerde çok kişi yaralandı.Ecevit,"sıkıyönetime yönelik eylemler çoğaldı" dedi.
- CHP'de Kurultay hazırlıkları sürüyor.57 ilin yöneticileri şimdiden belli oldu.Kurultaya 1500 kişi katılacak.
- Ş.Elçi,141-142'nin,tüm engellere karşın kaldırılacağını açıkladı.

9 Mayıs Çarşamba
- Mersin ağır ceza hakimi öldürüldü.Antakya ve Eskişehir'de iki kişi öldürüldü.Ankara Sıkıyönetim Mahkemesi,Ülkü Ocakları ve ÜGD hakkında soruşturma istedi.
- Christopher'in ABD'ye geri dönmesi ertelendi.Görüşmelerde prüzlerin giderilmediği ve ABD üsleri konusunda Türkiye'nin yardım için direndiği bildiriliyor.İMF Avrupa Masası şefinin Ankara'ya gelmesi bekleniyor.
- İran'da Şah döneminin 21 sorumlusu kurşuna dizildi.

10 Mayıs Perşembe
- Bursa,Urfa ve Malazgirt'te 5 kişi öldürüldü.Diyarbakır'da 19 kişi tutuklandı.Sıkıyönetim,çok sayıda silahın ele geçirildiğini açıkladı.
- Ecevit,Strasburg'da,F.Almanya Başbakanı H.Schmid'in temsilcisi Kiep' le görüştü.
- San Salvador polisi 18 kişiyi öldürdü.

11 Mayıs Cuma
- Ecevit,Strasburg'da Avrupa Konseyi toplantısında yaptığı konuşmada, "Batılı dostlar yardım değil yarar peşinde" dedi.
- Antep,Adana ve Eskişehir'de 5 kişi öldürüldü.
- Humeyni,İran'daki yeraltı tedhiş örgütü Forghan'ı sert bir biçimde suçlayıp,Amerikan emperyalizminin İran'ın en büyük tehlikesi olduğunu açıkladı.

12 Mayıs Cumartesi
- İstanbul Bakırköy'de polis ekibine ateş açanlardan biri öldürüldü. İstanbul,Hatay,Antep ve Ankara'da 5 kişi öldürüldü.
- İMF-Türkiye görüşmeleri sürüyor.Ecevit fazla umutlu olmadığını,ama İMF temsilcisi Kiep'in canla başla çalıştığını açıkladı.
- İSO(İstanbul Sanayi Odası) hazırladığı bir raporda,ekonomik istikrar koşullarının tümüyle yitirildiğini açıkladı.

13 Mayıs Pazar
- ABD-Türkiye ve İMF-Türkiye görüşmeleri sürüyor.ABD'nin İran üslerini Türkiye'ye nakletmek için çalıştığı belirtiliyor.
- Sabancı hükümeti eleştirdi ve bu kararlarla düzlüğe çıkamayacağını

iddia etti.
- Polisin Bakırköy'de yaraladığı bir genç daha öldü.Antep,Urfa ve Mardin'de de üç kişi öldürüldü.

14 Mayıs Pazartesi
- TÜSİAD'ın(Türk Sanayi ve İşadamları Derneği)nin,hükümeti sert bir şekilde eleştiren ve gazetelere ilan olarak verdiği duyurusu üzerine Başbakan,işverenleri eleştirdi ve hükümetin onların dileği ile hareket edemeyeceğini açıkladı.
- Sanayi Odaları Meclis Üyeleri Bildirisi açıklandı.Hükümetin eleştirildiği bildiride,sorunların tehlikeli boyutlara vardığı belirtildi.
- İstanbul'da biri TÖB-DER üyesi olmak üzere iki kişi öldürüldü.
- CHP Kurultayının hazırlıkları sürüyor.Kurultaya SSCB Yüksek Sovyet Şürası Başkanı Çitkov dahil 18 parti ve ülke yetkilisi davet edildi.

15 Mayıs Salı
- TÜSİAD'ın bildirisi yankılar uyandırmaya devam ediyor.Ecevit,"Muhtıra veriyorlar akılları sıra.Hepsini bu milletin yüzüne bakamaz hale getireceğim" dedi.Demirel ise,"gazetelere ilân verilirse bunun cenaze ilanından ne farkı kalır" diyerek TÜSİAD'ı desteklediğini açıkladı. U-2 uçaklarının Türkiye'de bulunması tasarısını da eleştiren Demirel, "başka yerde açsınlar" dedi ve ülkenin topun ağzına getirilemeyeceğini açıkladı.
- Adana'da biri kız,iki kişi,İstanbul'da da iki kişi öldürüldü.
- CİA Başkanı Turner,Türkiye'deki dinleme üslerinin modernleştirilmesi durumunda bile,İran'daki kaybın telâfisi için 5 yıl geçmesi gerektiğini açıkladı.

16 Mayıs Çarşamba
- Ecevit,iş çevrelerinin kendilerini düşürme tutumu içine girdiğini açıkladı.U-2 uçakları konusunda da henüz bir karar alınmadığını belirtti.DİSK ise,hükümeti düşürmeyi amaçlayanların emperyalizmle elele olduğunu açıkladı.
- Antep,Fasta,Samsun ve Ankara'da dört kişi öldürüldü.
- SALT-e anlaşmasının hazırlıkları sürüyor.Amerikan kongresindeki fikir anlaşmazlıkları üzerine "izvestiya" ABD'li senatörleri uyardı.İngiltere'deki "Uluslararası Stratejik Etüdler Enstütüsü" ise,anlaşmaya karşın,iki ülke arasındaki ilişkiler zor bir dönemi bekliyor dedi.

17 Mayıs Perşembe
- TÜSİAD'ın hükümete karşı açtığı ilân kampanyasının tartışmaları sürüyor.TÜSİAD Konsey Başkanı Eczacıbaşı Ecevit'i eleştirirken,"bir bildiriyi beyenmeyerek tüm özel sektörü sömürücü ilan etmesi,sayın Başbakan'ın özel teşşebbüse karşı tutumun konusunda kuşku yarattı" dedi.
- U-2 uçakları için uçuş izni verilmediği Waşingtong'a bildirildi.
- Antep,Ankara ve Kayseri'de 5 kişi öldürüldü.
- İMF ile genel bir anlaşmaya varıldığı,ancak henüz somut bir sonucu olmadığı açıklandı.
- Salvador'da kanlı olaylar sürüyor.Salvador hükümeti,anayasal hakları askıya alabileceğini bildirdi.

18 Mayıs Cuma
- "İlan kampanyası" tartışmaları sürüyor.CHP Genel Kurulu,AP'nin işadamlarını kışkırtmaya devam ettiğini belirtirken,TİSTK(Türkiye İşveren Sendikası Konfederasyonu) "ilan ile görüş bildirmenin tamamen demokratik" bir nitelik taşıdığını açıkladı.
- Ankara'da üç faşist bir kahveyi basıp 7 kişiyi öldürdü.İstanbul'da dört,Manisa'da iki,Antep ve Kadirli'de birer kişi öldürüldü.
- CHP'nin kurultay hazırlıkları sürüyor.CHP'deki sol kanat,tüzük değişikliğini desteklemeyi kararlaştırdı.

19 Mayıs Cumartesi
- Ecevit,Cumhurbaşkanı Korutürk ile yaptığı görüşmeden sonra,"U-2 gibi konularda partilerarası görüş farklara aşılır" dedi.Ecevit,SALT-2'nin Türkiye'yi ilgilendiren bir konu olmadığını da belirtti.
- NATO Kuvvetleri Başkomutanı General Haig'in,Yunanistan'ın NATO'ya dönüşü için Ankara ve Atina'ya yeni öneriler sunacağı açıklandı.

- Demirel,Van'daki toplantısında "iktidarların kansız el değiştirmesi dönemini yaşatmaya" çalıştıklarını açıkladı.

20 Mayıs Pazar

- Petrol konusunda sovyetlerle kurulan ilişkiler devam ediyor.Sovyet Jeoloji Bakanı Kozlovski,Türkiye'de petrol araştırması sorununda bizzat çaba harcayacağını açıkladı.TPAO(Türk Petrolleri Anonim Ortaklığı) Genel Müdürünün ise bu çabalara karşı olduğu bildiriliyor.
- Moskova'nın,U-2'lerin Türkiye üzerinden uçuşu konusundaki ABD istemine karşı çıktığı ileri sürülüyor.
- İran'da 80 bin solcu,"yeni faşizm" olarak nitelendirdikleri Humeyni rejimine karşı gösteri yaptı.

21 Mayıs Pazartesi

- Denktaş,Kipriyanu ve Waldheim'in katıldığı Kıbrıs zirvesini,ABD'nin olumlu karşıladığı bildiriliyor.
- CHP Kurultayının hazırlıkları parti içinde sert çelişkilerle birlikte ilerliyor.Ecevit,CHP'nin birliğini korumaya özen göstereceğini ve Kurultayın "ulusal birliğin sürekliliğine karşı yoğun saldırılar olduğu bir döneme rastgeldiğini" açıkladı.
- Sirkeci'de patlayan bomba,altı kişinin yaralanmasına yol açtı.

22 Mayıs Salı

- CHP Kurultayı 24 Mayısta toplanıyor."Sol" kanat,"Ali Topuz" kanadı ve "Deniz Baykal" kanadının eski Kocaeli Belediye Başkanı Erol Köse'yi Kurultay Başkanlığına aday göstereceği açıklandı.
- Baştürk ve 7 arkadaşı serbest bırakıldı.
- Dışişleri Bakanı Gökçün,Kuveyt'e yaptığı gezide,İsrail ile ilişkiyi kesmeyi"kesinlikle" düşünmediklerini açıkladı.
- İMF temsilcisi olarak Türkiye'de bulunan Dr.Kiep'in,Türkiye'ye yardım için,"yumuşama" koşulunu içeren bir rapor hazırladığı açıklandı.
- Savcı Doğan Öz'ün katili Hüseyin Kocabaş yakalandı.Kocabaş,amaçlarının MHP'yi ihtilâl ile iktidara getirmek olduğunu belirtti.Adana'da MHP ilçe sekreteri öldürüldü.
- Sovyet Parlementeri G.Arbatov,Kongrenin SALT-2'yi red etmesi durumunda,iki ülke ilişkilerinin tehlikeli bir noktaya geleceğini açıkladı.

23 Mayıs Çarşamba

- CHP Genel Kurultayı yarın çalışmalarına başlıyor.
- İstanbul sıkıyönetim mahkemesi,"142.madde'nin incelenmesi ve Anayasaya aykırı olup olmadığının tesbiti için Anayasa Mahkemesine başvurdu.
- Vance,"Türkiye ile imzalayacağımız savunma anlaşmasından umutluyum" dedi.
- Antep ve İzmir'de iki kişi öldürüldü.
- İsrail hükümeti,Filistinlilere "özerklik" verilmesini öngören planı kabul etti.
- Odalar Birliği(Türkiye Ticaret Odaları,Sanayi Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği)nin 34.Genel Kurulu çalışmalarına başladı.Çok sayıda AP ve MHP milletvekilinin de katıldığı Genel Kurulda,mesajı okunan Ecevit yuhalandı.
- Üyelerine karşı girişilen saldırılara karşı tedbir alınmadığını açıklayan Genel-İş,bu durumun sürmesi halinde ülke çapında direnişe geçeceklerini açıkladı.
- Gaziantep'te bir kişi öldürüldü.
- Sedat ve Begin,Batı Şeria sorununa çözüm getirmek için toplandılar.
- Devlet Bakanı Enver Akova'nın MHP Kongresinin yapılacağı gün MHP'ye geçeceği ve bu yolla hükümetin düşürülmeye çalışılacağı belirtiliyor. MHP yöneticilerinden Köseoğlu,Sakarya'da MHP ilkongresinde,"kesin tarih veriyorum.Bu hükümet 10 Haziran'da düşecektir" dedi.

24 Mayıs Perşembe

- Askeri ve ekonomik alanlarda kullanmak üzere 50 milyon doları hibe, 451 milyon dolarıda kredi olmak üzere Türkiye'ye verilecek yarım milyar dolarlık yardım,Amerika Senatosunda kabul edildi.
- CHP Gençl.Kurultayı kavgalı sonuçlandı.CHP 24.Kurultayı ise başladı.

www.arsivanlar.org

-Demirel,Kütahya yöresinde yaptığı konuşmada,"Türk Dışişleri Bakanının yapacağı işleri Aşağı Saksonya Maliye Bakanı yapıyor" dedi.
- İstanbul'da bir kişi öldürüldü.Bir kahvehaneye açılan ateş,8 kişinin yaralanmasına yolaçtı.
- Kanada'daki seçimler 11 yıllık Trudeau'nun iktidarı yitirmesi ile sonuçlandı.

25 Mayıs Cuma
- CHP Kurultayında muhalefetin ve sol kanadın istediği tüzük değişikliği önerisi rededildi.Ecevit yaptığı konuşmada "Bugün iktidar değiliz,1981'de iktidar olacağız" dedi.
- İMF yetkilisi Kiep,Türkiye'ye yapılacak yardım tutarının Paris'teki toplantıda karara bağlanacağını açıkladı.
- Van ve Urfa'da iki kişi öldürüldü.
- Benzin darlığı,aralarında tarımın da bulunduğu birçok alanda önemli sıkıntılar yaratırken,petrol rafinerilerinin üretimlerini düşürdükleri açıklandı.
- İsrail Lübnan'daki Filistin kamplarını bombaladı,14 ölü var.

26 Mayıs Cumartesi
- CHP Kurultayının ikinci günü kavgalı geçti.Ecevit ve Genel Merkizen etkinliğinde geçen kurultayda,muhalefet de önemli gelişme gösterdi. Muhalefet gruplarının Genel Merkeze karşı ortak bir liste çıkarmaya çalıştıkları açıklandı.
- Gaziantep'te,bir evin gardrobundan girilen gizli bir silah deposu bulundu.İstanbul'da iki kişi öldürüldü.
- Disk Genel Başkanı Baştürk,zorlu günlere hazırlandıklarını açıkladı.
- İsrail uzun bir zamandır işgal altında tuttuğu Sina'nın büyük bir bölümünü Mısır'a geri verdi.

27 Mayıs Pazar
- Son günü de karşılıklı suçlamalarla geçen CHP kurultayı Ecevit'in listesini onayladı.Muhalefet liste çıkarmadı.
- Irak Devrim Komuta Konseyi üyesi Al-Yasin,Türkiye'nin U-2 uçakları konusundaki tavrını "dünya ve bölge barışı açısından" büyük önem taşıdığı için övdü.

28 Mayıs Pazartesi
- CHP Kurultayı sona erdi.Ecevit,CHP'nin Kurultaydan yara almadan çıktığını iddia etti.
- Konya'da bir kişi öldürüldü.Manisa Horozköy'de de bir kişi öldürüldü.
- Batı,acil yardımın kullanılması için "danışma koşulu" koyuyor.
- Nato Genel Sekreteri Luns,yeterli yardım yapılmaması durumunda,Türkiye'nin Nato'dan ayrılabileceğini açıkladı.
- El Salvador'da muhalefetin en önemli liderlerinden biri olan Guerro öldürüldü.
- İspanya'nın başkenti Madrit'te bir kahvede patlayan bomba sonucu on kişi öldü.

29 Mayıs Salı
- SSCB Yüksek Şura Başkanı Pavloviç,"Türkiye'nin U-2 uçaklarına izin vermeyişini olumlu karşılarız" dedi.
- Odalar Birliği Genel Başkanlığına seçilen Mehmet Yazar,Ecevit'e karşı yapılan gösteriyi benimsemediğini açıkladı.
- Demirel,"bu beylerin müstemlekesi değiliz" dedi.

30 Mayıs Çarşamba
- Ecevit,"CHP Genel Yönetim Kurulu hükümet üzerindeki denetimi arttıracak" dedi.
- Paris'te İMF ile görüşmeler sürüyor.İMF Başkanı görüşmelerden umutlu olduğunu açıkladı.Anlaşma sağlanırsa İMF yardımının kısa bir zamanda başlayacağı belirtiliyor.
- TÜSİAD Genel Başkanı,TÜSİAD'ın işadamları için bir alarm sistemi oluşturacağını açıkladı.

31 Mayıs Perşembe
- Batılı 17 ülke,Türkiye'nin İMF ile anlaşması durumunda 1 milyara yakın yardım yapma kararı aldı.
- U-2 tartışmaları sürüyor.Milli Güvenlik Kurulu konu ilè ilgili ola-

rak bir toplantı yaptı.Uzun bir süredir Türkiye'de bulunan Sovyet Yüksek Şura Başkanı,SSCB'nin U-2 karşısındaki tutumunun açık olduğunu açıkladı.
- Maraş davası soruşturması sürüyor.803 sanıktan 330'unun idamı isteniyor.Kayseri'de Iraklı iki öğrenci öldürüldü.
- Çok sayıda Batı Alman politikacı ve sendikacısı,halen Almanya'da bulunan Türkeş'in sınır dışı edilmesini istediler.

1 Haziran Cuma
- Uzun bir süredir MHP'ye geçeceği söylentileri varolan Devlet Bakanı Enver Akova Bakanlar Kurulundan istifa etti.
- Demirel,AP'nin "Milli Savunma ve İstişare Kurulu"nu oluşturan 21 eski general ve 10 eski subayla görüştü.
- Dışişleri Bakanlığı,U-2'lerin Türkiye üzerinde uçmaya başladığı haberini yalanladı.Aybar,SALT-2'ye dayanarak ABD ve Sovyetlerin Türkiye'den belli taleplerde bulunamayacaklarını açıkladı.
- İstanbul Kartal'da bir kişi öldürüldü.Hüseyin Cevahir 8.ölüm yıldönümünde anıldı.
- Bank-Sen,Sümerbank'ta grev kararı aldı.

2 Haziran Cumartesi
- ABD Dışişleri Bakan yardımcısı Christopher,Türk parlementosunda partizan görüşlerin hakim olduğunu ve muhalefetin CHP'ye yardımcı olmadığını belirtti.Ecevit,Batı ile ilişkilerin düzeldiği bu dönemde, "bazı tertiplerle karşı karşıya olduklarını" açıkladı.
- CHP üyesi Milletvekili Turgut Boztepe,CHP'den istifa etti.
- İran Radyosu,özerklik isteyen Arapların Irak'tan destek gördüğünü iddia etti.

3 Haziran Pazar
- Akova'dan boşalan Devlet Bakanlığına bağımsız Milletvekili Hasan Korkut atandı.ABD'yi de sert bir dille eleştiren Demirel,bu karara da saldırdı ve hükümetin yıkılacağını tekrarladı.
- Para fonu ile görüşmeler sürüyor.Anlaşma olanaklarının arttığı belirtiliyor.
- Adana'da Amerikalı bir öğretmen öldürüldü.Antep'te de bir kişi öldürüldü.
- FKÖ Lideri Arafat,ABD Başkanı Carter'in istemesi durumunda görüşmeye hazır olduklarını açıkladı.
- İtalya'da,bugün 40 milyon seçmen oy kullanacak.

4 Haziran Pazartesi
- Sabancı,hükümeti sert bir şekilde eleştirerek "sorunları çözecek hükümetler çıkaracağız" dedi.
- İstanbul ve Balıkesir'de iki kişi öldürüldü.
- Ticaret Bakanı Teoman Köprülüler,bazı işadamlarının hükümete kredi verilmemesi için çalıştıklarını açıkladı.
- AP Genel Merkezi,Cumhurbaşkanını sert bir biçimde eleştirdi ve "Bunalımın mihrakında Cumhurbaşkanı da var" dedi.
- Maraş olayı davası başladı.

5 Haziran Salı
- AP yeni bir bildiri yayınlayarak,"hükümetin başının emeline Cumbaşkanını alet etti"ğini iddia etti.
- İngiliz The Guardian gazetesi,Batının Türkiye'de askeri bir yönetimi tercih edebileceğini açıkladı.
- Bursa'da bir kişi öldürüldü.
- Papa Jean Paul 2'nin Polonya'daki gezisi sürüyor.Çok sayıda Polonyalı Pape'yı karşılama törenlerine katıldı.

6 Haziran Çarşamba
- OECD(Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü),İMF,Dünya Bankası ve Avrupa Yatırım bankasının 17 temsilcisinin bulunduğu "Türkiye'yi denetleme komisyonu"kurdu.Dr.Kiep,Batı yardımının Türkiye'de hayret ve anlayışsızlıkla karşılandığını açıkladı.
- İşgüzar için verilen gensoru önergesi gündeme alındı.
- İstanbul Emniyet Müdürlüğü 2 si ölü olmak üzere 12 MLSPB(Marksist-Leninist Silahlı Propaganda Birliği)üyesinin elegeçirildiğini açıkladı.

- Mardinin Cizre kasabasında nüfus memuru öldürülrü.
- AP içindeki yenik muhalefetin temsilcisi Kamuran İnan,siyasetten çekileceğini açıkladı.
- Irak hava kuvvetlerine ait uçaklar,İran Kürdistan'ına ait dört köyü yeniden bombaladı.

7 Haziran Perşembe
- Korutürk,AP nin eleştirilerini cevaplandırdı ve"Türkiye Büyük Millet Meclisi taraflı olduğu kanısındaysa görevden çekilirim" dedi.
- OPEC Genel Sekreteri René Ortis,petrole %37 zam yapmaya hazırlandıklarını açıkladı.
- Gaziantep Belediye Meclisi Üyesi 5 CHP'li,partilerinden istifa etti.
- Demirel,AP Eski Başkanı Gümüşpalayı anma töreninde yaptığı konuşmada:"hükümete son darbeyi vuracağız.Bu tokatın sesi Hintten,Çinden duyulacak"dedi.
- Kilis'te bir kişi öldürüldü.
- İran hava saldırısından ötürü Irak'ı resmen protesto etti.
- Kamboçyada Kızıl Kmerlerle Hükümet kuvvetleri arasında sert çatışmaların olduğu bildiriliyor.

8 Haziran Cuma
- Sosyal güvenlik bakanı İşgüzar "soruşturmanın esenlik içinde yürütülmesi"amacıyla istifa etti.Böylece gensoru önergesi de düşmüş oldu.Demirel "bakan istifa ettirilmiştir"dedi.
- Millet Meclisi başkanı Karakaş,Korutürke yazdığı mektupta,tarafsızlığı konusunda kaygı olmadığını bildirdi.
- İstanbul,Malatya ve Çay'da üç kişi öldürüldü.

9 Haziran Cumartesi
- MHP 14.Kurultayı başladı.
- Ecevit,Krotürkle yaptığı konuşmada yaptığı açıklamada,1979 yılı içinde dış ödeme açığının kapanabileceğini açıkladı.
- İstanbul valisi Orhan Erbuğ,kamne ile akar yakıt satışlarına başlanacağını açıkladı.
- Adana'da bir kişi öldürüldü.

10 Haziran Pazar
- Dışişler bakanı İran'a gitti.
- Türkeş MHP 14. Büyük kurultayında yaptığı konuşmada:"bizim toplumumuzda faşizme ve nazizme yer yok " dedi.
- Vehbi Koç,Savaş Sanayinin kurulması için özel sektör ve devlet işbirliği istedi.

11 Haziran Pazartesi
- Dışişleri bakanı Ökçün,İran'da,Humeyni ile görüştü.
- Ankara da bir kişi öldürüldü.
- SALT-2'nin hazırlıkları sürerken,anlaşmaya çeşitli tepkiler de devam ediyor.Amerika senatosonda henüz SALT-konusunda bir birlik sağlanamadı.Enver hoca,konuyla ilgili yorumunda,"SALT-2 bir aldatmacadır"dedi.

12 Haziran Salı
- TL'sı % 70 devalüe edildi.Dolar 47 TL'ye yükseldi.Bir çok temel mallara zam geleceği açıklandı.
- Uşakta bir kişi öldürüldü.

13 Haziran Çarşamba
- Benzin ve içkiye zam yapıldı.Deniz ve demir yolu taşıma ücretlerine zam yapılıyor.Liranın değerini değiştirme yetkisi,bakanlar kurulundan alınıp Maliye bakanlığına verildi.İş çevreleri develüasyonu gecikmiş karar olarak karşıladı.
- Bakırköy halk evine yapılan saldırıda üç kişi öldürüldü.
- Nikaragua iç savaşı sürüyor.Başkente bir çok semt Sandinist gerillaların elinde.Somoza kuvvetleri,başkent Managua'yı bombalamaya başladılar.
- Afganistan'da 35 000 Müslüman gerillanın ülkenin 2.büyük kenti Celalabada doğru ilelediklerı açıklandı.
- Tahranda binlerce kişi Irak'ı protesto etti.

14 Haziran Perşembe
- Demir-Çeliğe % 40,Kömüre % 59-60 zam yapıldı.Demirel,CHP'nin İMF ile anlaşma koşullarını açıklamasını istedi ve eğer koşullar kabul edilmeyecek gibi ise,iktidara geldiklerinde buna uymayacaklarını açıkladı.DİSK,CHP'nin işçi desteğini elinin tersiyle ittiğini belirtti ve son karaları eleştirdi.
- Bir süre önce Partisinden istifa eden Ankara milletvekili Pehlivanlı tekrar AP'ye döndü.

15 Haziran Cuma
- Yapılan bir yığın seri zamdan sonra,özel kesimde % 40-60 oranında zam istedi.
- Üniversite giriş sınavları yapıldı.Sınava katılan 434 bin gençten sadece 37 bini okuma olanaklarına sahip.
- Samsun'da bir kişi öldürüldü.
- SALT-2 anlaşmasını imzalamak için Viyana'da bulunan Carter ve Brejnev ilk görüşmelerini yaptılar.
- Afgan Müslüman gerilla lideri Hoca tül islam Sadıki,"İran nasıl Amerikayı dize getirdiyse,biz de Sovyetleri dize getireceğiz"dedi.

16 Haziran Cumartesi
- Cumhuriyet gazetesinin bir araştırmasına göre gerçek ücretler 1977 denra hızlı bir biçimde düşmekte.1979 yılının ilk üç ayında günlük gerçek 24 lira 62 kuruş.
- İzmir'de THKP-C üyesi olduğu belirtilen kişilerle polis arasındaki çatışmada üç kişi öldü.Polis sanıkları ele geçirmek için bir evi panzerle yıktı.
- İstanbulda 2 devrimci üç kişi öldürüldü.
- Sovyetler Birliği'ne resmi bir gezi yapan Hindistan Başbakanı Desai ile Brejnev arasında ki görüşmeler yapılan ortak açıklamada Afganistana dışarıdan herhangi bir müdahalenin yapılmaması gerektiği savunuldu.

17 Haziran Pazar
- CHP Gaziantep milletvekili A.Karahan AP'ye girdi.Demirel yeni katılmaların olacağını açıkladı.
- Ecevit,kredileri ödünle değil güven verici politikayla sağladıklarını açıkladı.
- Demirel,ABD üslerinin yeniden açılmasına karşı çıkarak,bunun savunma masraflarını bir buçuk (1,5)milyar dolar artıracağını bildirdi.
- Yarımca ve Gebze'de iki kişi öldürüldü.
- Humeyni,Bağdet hükümetince tutuklanan Irak'lı şii lider A.Muhammed Bekr Sadr'a bir dayanışma masajı gönderdi.
- Suriye devlet başkanı Hafız El Asad,Irak Devlet Başkanı Hasan el-Bekr'le iki ülkenin birleşme konusunu görüşmek üzere Bağdat'a gitti.

18 Haziran Pazartesi
- Ticaret Bakanı Köprülüler,geçen yıla oranla beş ayda dış satım gelirinim 210 milyon dolar arttığını belirtti.
- Irak ve Suriyenin birleşmesine ilişkin Bağdat zirvesi başladı.

19 Haziran Salı
- Bağımsız Bakan Septioğlu istifa etti ve AP'ye katıldı.Bağımsız C. İnkaya'da AP'ye girdi.
- Balat'daki kıraathane'ye ateş açıldı.Bir kişi öldürüldü.
- SALT-2 anlaşması,Viyana'da Carter ve Brejnev tarafından imzalandı.
- Ecevit,"U-2 sorunun Sovyetler ve ABD arasında çözümlenmesi gerektiği"ni açıkladı.
- İran,Irak sınırındaki ordularının savaşa hazır olduklarını açıkladı,ve Irak'ı İran'ı düşmanı ilan etti.
- Sandinist gerillalar Nikaragua'nın 2.büyük kenti Leo'nu ele geçirdi.
- Çin ulusal halk kongresi toplantısı başladı.

20 Haziran Çarşamba
- CHP katılmayınca,Gümrük ve Tekel Bakanı Mataracı hakkında verilen gensoro önergesi Mecliste görüşülemedi.

- Ecevit,CHP ortak gurubunda yaptığı konuşmada,"dış yardım gelince taksim hesapları başladı"dedi.Demirel ise "hükümet gitmezse,tasını tarağını eline vereceklerini"açıkladı.
-Bakanlar kurulu,MGK (milli güvenlik kurulu)nun sıkıyönetimin uzatılmasına ilişkin önerisini kabul etti.
- Eskişehirde devrimci bir öğrenci öldürülüdü.
- Tüm-Der memurlara 3500-4500Lacil yardım önerdi
- Başkan Carter kongreden SALT-é yi onaylamasını istedi.
- ABD,Sandinist Gerillaları yasal muhalefet olarak tanıdığını açıkladı.

21 Haziran Perşembe
- CHP'den ayrılan üç milletvekili,hükümetin yıkılması çalışmalarına katılmayacaklarını açıkladı.Üç CHP Karadeniz milletvekili,Makaracının istifasını istedi.
- Demirel,AP ortak gurubunda,"tünelin ucunun göründüğünü ve bunun hükümetin sonu olduğunu"açıkladı.

22 Haziran Cuma
- "Niyet mektubu"imzalandı ve İMF'ye gönderildi.
- İstanbulda MSP üyesi iki kişi öldürüldü.
- İsrail,işgal altındaki bölgelerde yerleşim yerleri kurmasını kınayan AET,yi sert bir notayla cevaplandırdı.

23 Haziran Cumartesi
- Ecevit,Korutürkle yaptığı görüşmeden sonra,"şu anda hükümet bunalımı yaratmak hiç bir partiye yarar sağlamaz"dedi.
- Amerika Temsilciler Meclisi,Türkiye'ye hibe olarak yardımda bulunmayı red etti.
- ABD,Somoza'nın iktidardan çekilmsini istedi.

24 Haziran Pazar
- MSP'li Battal,"AP'nin kuracağı bir azınlık hükümetini destekleyeceklerini"açıkladı.
- 63 askeri öğrencinin ölümüne yolaçan katliamdan sonra,Suriye'de büyük bir insan avının başladığı bildiriliyor.

25 Haziran Pazartesi
- CHP'li Adıbelli ve Sorgucu,AP'nin kendilerine transfer karşılığı ağırlığınca altın ve bakanlık önerdiğini açıkladı.
- Genel Kurmay Başkanı Kenan Evren, U-2 uçaklarına bugünki şartlarda izin verilemiyeceğini açıkları.Evren ABD senatosunun 50 milyon dolarlık hibeyi red etmesinin de bu sorunla ilgili olduğunu açıkladı ve 150 milyon da verseler ödün vermiyeceklerini açıkladı.
- İstanbul Sanayi Odası toplantısında sanayiciler,"hükümetin kurulduğu günlerde 8 saatte tamalanan işler günümüzde bir ayda sonuçlanıyor"dediler.
- Adana'da bir kişi öldürüldü.
- Bulgar Dışişler Bakanı,10 temuzda yapılacak Ecevit-Jivkov görüşmesinin hazırlıkları için Ankara ya geliyor.
- 1978 'de meydana gelen 195 bin iş kazasın da 1223 işçi öldü.
- Bu ay sonunda görevinden ayrılacak olan General Haig ,SALT-2' nin Sovyetlerin ABD ve Avrupa 'yı tehtidini engelleyemeyeceğini açıkladı.

26 Haziran Salı
- Manisa MHP İl Başkanı öldürüldü.Ülkücüler de,misilleme olarak CHP'li bir berberi öldurdu.
- İzmir'de bir gece bekçisi öldürüldü.
- Dış kredilerin nasıl kullanılacağı yolunda hükümet ile sanayiciler arasında bugün bir toplantı yapılıyor.
- NATO Başkomutanı Orgeneral Haig'a suikast yapıldı.Otomobilinin altında patlayan bomba,Haig'ın refakatındaki üç görevlinin yaralanmasına neden oldu.

27 Haziran Çarşamba
- AP,MHP ve MSP liderleri hükümeti sert bir dille eleştirdiler.
- Altı Bakan,Sanayi Odaları temsilcileriyle dış yardımların kullanılması konusunda bir toplantı yaptı.
- Gaziantep ve Ankara'da iki kişi öldürüldü.
- Brezilya hükümeti,Nikaragua hükümetiyle olan diplomatik ilişkileri-

ni askıya aldı.
- Comecon ülkeleri toplantısı Moskova'da başladı.

28 Haziran Perşembe
- Millet Meclisi dün toplanamadı.
- Bakanlar Kurulu,KİT'lerin % 49 özel sektörün ise % 51 oranında sermaye yatıracağı bir holdingin kurulmasını kararlaştırdı.
- Manisa'da biri CHP Kadın Kolu Başkanı olan iki eczacı öldürüldü. Adana'da ise bir öğrenci öldürüldü.
- İsrail ve Suriye kuvvetlerinin Lübnan üzerindeki hava çarpışmasında,Suriye'nin açıklamasına göre,2 İsrail ve 2 Suriye uşağı düşürüldü.İsrail ise,5 Suriye uçağının düşürüldüğünü açıkladı.
- Batılı 7 sanayi ülkesinin katıldığı Tokyo zirve toplantısı başladı.
- Çin'de,"Halkın Günlüğü" adlı gazete, Sovyetlerin SALT-2 antlaşmasının onayını sağlamak için Yahudi göçüne izin verdiğini iddia etti.

29 Haziran Cuma
- OPEC,petrole 9 35 oranında zam yaptı.Çeşitli yetkililer,Türkiye'nin tüm döviz gelirinin yapılan zamı karşılamaya yetmediğini açıkladı.
- Millet Meclisi Kasım ayına kadar tatile girdi.
- Manisa'da Cumhuriyet muhabiri Murat Çorlu ve Ortaköy'de bir öğrenci öldürüldü.
- ABD'nin yeni Nikaragua Büyükelçisi,Başkan Somoza'ya güven mektubunu sunmayacağını bellirtti.
- Suriye'de "çeşitli sabotaj hareketlerine karıştıklarından" ötürü, biri asker olmak üzere 15 kişi idam edildi.
- Türkiye'nin beş aylık ticaret açığının 905 milyon doları bulduğu ve fiat artışlarının % 30 olduğu,Ticaret Bakanlığınca açıklandı.
- Uluslararası Ödemeler Bankası,Türkiye'ya avans olarak 300 milyon dolar ödemeyi kabul etti.
- Avrupa Konseyi Stockholm'de toplandı.

30 Haziran Cumartesi
- Salça,peynir,zeytin,sabun ve deterjana büyük bir oranda zam yapıldı.
- MHP Zeytinburnu İlçe Başkanı öldürüldü.
- Gaziantep,Ordu,Varto,Samsun ve Adana'daki olaylarda 5 kişi öldü.
- DİSK Genel Sekreteri Fehmi Işıklar ve 4 arkadaşı hakkında,Diyarbakır Halk Kültür Derneğinde yaptığı konuşmadan ötürü,tutuklanma kararı alındı.
- Maliye Bakanı Müezzinoğlu,yılda yüz ton kaçak altın için 700 milyon dolar döviz ödendiğini açıkladı
- Tokyo'daki Batılı 7 ülkenin zirve toplantısında,1985'e kadar petrol dış satınalınımında sınırlama yapılması taahüd edildi.
- ABD'nin,Sandinist gerillaların kurduğu "Geçici Nikaragua Hükümeti" ile temasa geçtiği açıklandı.
- Arap Birliği Genel Sekreterliğine Tunuslu Şedli Klibi seçildi.

* * *

KURDÎ BIXWÎNE Û BIDE XWENDIN!

Y O R U M L A R

TÜRKİYE

Geçtiğimiz üç ay içinde,Türkiye de bir çok önemli olaylar yaşandı.Bir bütün olarak ele alınması zorunlu olan bu olayların başlıcaları şunlardır:

1- Sıkıyönetimin genişletilmesi ve açılan bölücülük kampanyası
2- 1 Mayıs gösterilerinin yasaklanması
3- İMF'nin yardım taahütü,yapılan devalüasyon ve zamlar
4- Başta TÜSİAD olmak üzere iş adamlarının CHP hakkında başlattıkları kampanya
5- 4 CHP üyesinin istifası,6 bağımsız bakanın ültümatonu ve Enver Akovanın istifası
6- Artan terör hareketleri
7- CHP kurultayı
8- U-2 uçakları sorunu
9- Türk-iş genel kurulu.

Bu 9 olayda özellikle Pale'nin birinci sayısında yaptığımız Türkiye yorumundaki tahlillerin doğru bir temele oturduğunu göstermektedir.Pale'nin birinci sayısında Türkiye de bir buhranın hüküm sürdüğünü,hakim sınıflar için de reformist ve faşist kanatlar arasındaki mücadelenin kızıştığını ve faşist hakim sınıfların,bu mücadelede geliştiğin,reformist CHP nin hakim sınıflar ile halk içinde etkinliğini yetirmeye başladığını,CHP'nin yıpranıp parçalandığını, buna karşılık faşizmin saflarını sıklaştırdığını belirtmiştik.

Son üç ay içinde,faşizm verefirmizm arasındaki mücadele hızlı bir gelişme gösterdi.Bu mücadele içerisinde CHP gerilemeye devam etti.Nisan ayları başlarında,özellikle Tercüman,Hürriyet gibi boyalı burjuva basının kışkırtmalarıyla hızlı bir anti-bölücülük kampanyası başlatıldı.Bu kampanya hakim sınıfların ulusal sorunda tuttuğu tavrı göstermekle yetinmedi ve kısa zamanda hedefini genişleterek bu sorunu CHP iktidarının yıkılması için tahtarevalli gibi kullanmaya çalıştı.Hükümetin bölücülerle birleştiğini belirten Demirel-Türkeş kliği,özellikle bakanlar kurulundaki Şerafettin Elçi'yi hedef aldı ve hükümet içindeki 6 bağımsız bakanı da saflarına almayı başardı.6 bağımsız bakan hükümeti eleştiren bir bildiri yayınladı ve diğer iki bakan da bunu onayladıklarını belirledi.Bu olay hükümetin kendi içinde tutarlı olmadığını ve yıkılmaya başladığını,koflaşan yapısının dağılmak zorunda olduğun ortaya koydu.Bu olaydan çok kısa bir süre sonrada CHP içerisinde ki 3 milletvekili hükümetin bölücülükle yeterince mücadele etmediğini belirterek istifa etti.

"Bölücülük kampanyaları"sıkıyönetimin Kürdistan'ın 6 yeni ilinde de sıkıyönetim ilan edilmesiyle sunuçlandı.Özü itibariyle sömür-

www.arsivakurdi.org

geci bir nitelik taşıyan CHP yönetimi bu noktada MHP'ye büyük tavizler verdi ve sıkıyönetimin"bölücülük" gerekçesiyle yaygınlaştırılıp uzatılması MHP ve CHP'nin oylarıyla kabul edildi.

"Bölücülük kampanyalarının" ardında yatan birinci olgu CHP iktidarının yıpratılmaya çalışılmasıydı.Ancak bunun dışında da kuşkusuz önemli sebepler vardı.Bunların başında Kürdistan'da provakasyonların tezgahlanması,milli bilinçlenmenin ve Kürt halkının mücadelesinin bastırılması;faşizmin burada hakim hale getirilmesi ve halkın gözünün artan ekonomik ve siyasal buhrandan kaydırılarak başka yerlere çevrilmesi gelmekteydi.Bunun dışında da özellikle bölgede meydana gelen değişiklikler ve Kürt ulusal sorunun,son İran olaylarıyla birlikte daha çok bir Orta-Doğu ve dünya sorunu olarak ortaya çıkması da önemli bir rol oynamaktaydı.Bu dönemde,Genel Kurmay Başkanı'nın ve MİT'ten bir heyetin Irak'ı ziyareti bunun bir sonucuydu.

"Bölcülük kampanyalarında" ortaya çıkan en ilginç olgulardan biri de,tüm kampanya boyunca,başta ABD ve İngiltere olmak üzere Batı ülkelerinin esas hedef alınmasıydı.Diğer yandan İsrail ve FKÖ (Filistin Kurtuluş Örgütü)de suçlanmaktaydı.Özellikle Yankı Dergi'si bunun en önemli belgelerini verdi.Yankı MİT ve Genel Kurmayın da Amerikan ve İngilizlerin "Kürt ulusal hareketini destekleyip kışkırttıklarını"iddia ediyordu.

"Bölücülük kampanyaları" henüz bütün gücüyle devam ederken, ortaya 1 Mayıs sorunu çıktı.Sıkıyönetim,DİSK'in İstanbul da yapacağı 1 Mayıs mitingini yasakladı.Ancak DİSK yönetimi,1 Mayısı kutlamakta ısrarlı olduğunu belirtince DİSK yönetim kurulu tutuklandı ve 1 mayıs günü sokağa çıkma yasağı ilan edildi.CHP bu konuda da faşizme tavız vermekten çekinmedi ve 1 mayıs'ın yasaklanmasını onayladı.1 Mayıs günü sadece İstanbul da sokağa çıkma yasağına karşın sokağa çıkan ve aralarında TİP Genel Başkan'ı Behice Boran'ın da bulunduğu 1000 e yakın kişi tutuklandı.Tutuklular Türkiye de ilk kez görülen bir uygulamayla stadyumlara dolduruldu.Tutuklular bir süre sonra serbest bırakıldı.

1 Mayıs olayları,DİSK içinde ki çelişkileri yeni boyutlara çıkardı.1 Mayıs olayları,faşizmin,bağımsız ve demokratik sendikal kuruluşları yoketmek,onları faşistleştirmek ve işçi sınıfını öndersiz ve dağınık bırakmak yolundaki amacını ortaya koydu.Bu durumda,DİSK'in bir çok yanlışlarına,kısmi reformist ve sınıf işbirlikçisi karekterine,ulusal sorunda şövenist tavrına karşı varlığını birliğinin ve sürükliliğinin büyük bir önem taşıdığı,devrimcilerin şu anda bu amaca yönelik bir çaba göstermesinin zorunluluğunu kendiliğinden ortaya koyar.Ancak bu dönemde,başını özellikle DİSK'ten geçici bir süre için ihraç edilen üç sendikanın çektiği bazı sendikacılar,DİSK yönetimine karşı büyük bir kampanya açtı ve yönetimin istifasını is-

www.arsivakurdi.org

tedi.Bu üç sendika İzmir de ayrı bir miting de düzenlediler.Bu dönemde,"DİSK Yöneticileri İstifa" kampanyası açtılar.Böyle bir çizginin objektif olarak faşizmin DİSK'i parçalama emellerine hizmet eden bir nitelik taşıdığını düşünmekteyiz.

1 Mayıs olaylarından kısa bir süre sonra,Türk-İş kongresi yapıldı ve kongrede eski genel başkan Halil Tunç,başkanlık için adaylığını koymadı.Oldukça çekişmeli geçen kongrede AP ve MHP'ye yapılan delegelerin adayı İbrahim Denizcier ve CHP'ye yakın aday Kemal Özer yarıştılar.Ancak kongre,adaylığına kesin gözüyle bakılan CHP'li aday Kemal Özerin ezici bir yenilgiye uğraması ile sonuçlandı.MHP yanlısı Sadık Şile'nin genel sekreter olduğu kongreyi İbrahim Denizcier kazandı.

Türk-İş kongresinin basit ve sıradan bir olay olarak ele alınamıyacağı kanısındayız.Türk-İş kongresi,reformist ve faşist hakim sınıfların sendikal alandaki çarpışmasının sahnelendiği bir olay oldu. Ve kongre,faşist hakim sınıfların güçlenmesi sonucunu,şimdiye kadar sınıf işbirlikçisi sarı sendikacı bir nitelik taşıyan Türk-İşi'in faşistleştirilmeye başlanılması ve reformizmin sendikalardan uzaklaştırılmak istenmesi sonucunu ortaya çıkardı.Kongre,faşizmin kitle örgütlerine verdiği olağanüstü önemi,bunları kendisinin iktidar mücadelesinin bir aracı olarak kullanmak istenmesinin ne anlama geldiğini ortaya çıkardı.Şu anda,faşist hakim sınıfların,sendikal plandaki istekleri,eğer deyim yerindeyse Türk-İşi'in MİSK'leştirilmesi ve DİSK'in parçalanması,bağımsızlık ve birliğinin yok edilmesidir. Bu faşist plana karşı,bağımsız ve demokratik sendikal hareketin desteklenmesi gerektiği ortadadır.

Mayıs ayı içerisinde büyük burjuvazinin önemli bir kanadını temsil eden TÜSİAD,odalar birliği vs.gibi kuruluşların,hükümete karşı yeni bir kampanyası başladı ve bu kampanya uzun bir süre CHP'yi desteklemiş bulunan Sakıp Sabancı'dan Feyyaz Berker'e Halit Narin'den Vehbi Koç'a kadar bir çok kişi katıldı.Türkiye de ilk kez,gazetelere ilan verilmesi yoluna gidildi ve TÜSİAD adına beş gazeteye verilen ilanlarda,hükümet eleştirildi.Ecevit ilanları büyük bir hoşnutsuzlukla karşıladı ve sömürücülere karşı mücadelenin gerekliliğini vurguladı.Ancak,bu soyut sözler onun hakim sınıflar içinde kaybettiği desteği geri getiremedi.On hafta sürecek olan ilan kampanyasının başlatılmasından sonra yapılan odalar birliği kongresinde Ecevit'in mesajı okununca,kongreden yuhalanan sesleri yükselmekteydi.Ancak AP ve MHP delegeleri kongrede büyük ilgi gördüler.

Mayıs ayının önemli diğer bir olayı ise CHP Genel Kurultayı oldu.Zaman zaman kavgalı geçen kurultayda,Ecevit tekrar Genel Başkanlığa seçildi ve Ecevit'in yönetim kurulu listesi kazandı.Ancak ku-

www.arsivokulu.org

rultay,Ecevit'in "CHP,kurultaydan yara almadan kurtuldu"yollu beyanatına rağmen ,CHP'nin kendi içinde bin parça olduğunu ve reformizmin parçalanma sürecine girdiğini ortaya koydu.Aralarında"sol kanad" "Topuz'cular" ve "Baykalcılar"ında bulunduğu bir çok gurup ortaya çıktı ve bunların tüzük değişikliğini isteyen muhalefetin,merkezin 700 kişilik delege kuvvetine karşı 500 kişilik bir delegeye sahip olduğunu ispatladı.Gençlik kurultayında ise kazanan yeni yeni yönetim"sol"adını taşıyan kanada yakın.CHP kurultayının,CHP'nin gerilemesi sorunu ile birlikte ele alınması kanısındayız.

CHP genel kurultayının hemen ardından,6 bağımsız bakanın bildirisine imza koyan Devlet Bakanı Enver Akova bakanlar kurulundan istifa etti.Akova'nın,AP ve MHP ile ilişkileri olduğu uzun zamandan beri bilinmekteydi.Akova'nın MHP'ye geçeceyine ait çeşitli söylentiler de bulunmaktaydı.

Akova'nın istifasının bir başlangıç olocağı,daha ilk günlerde belli olmuştur.Nitekim kısa bir süre sonra,CHP üyesi A. Kahraman partisinden istifa etti.Bağımsız Pehlivanlı,eski partisi AP'ye katıldı.Bir buçuk yıl önce AP'den istifa eden C.İnkaya partisine yeniden döndü ve son olarak ta,bağımsız devlet bakanı Ali Rıza Septioğlu bakanlıktan istifa ederek AP'ye katıldı.Demirel,istifaların devam edeceğini ısrarla açıklamaktaydı.Gözlemciler AP ve MHP'nin,Meclisin tatile giriş günü olan 3 temuza kadar hükümeti devirmek istediklerini açıklıyordu.Bu olmadığında da ekimde yapılacak kısmi Senato seçimlerinde,yeni bir girişme gireceği tahmin ediliyor.

Tüm bunlar reformizmin yıkılmay yüz tuttuğunu ve gerçekte,daha çok uzun bir zaman dayanamıyacağını ortaya koyan gerçekler olarak değerlendirilmeli.

Türkiye ile İMF ve OECD arasında uzun süredir süegelen görüşmeler,geçtiğinim ayda"başarıyla" sonuçlandı.17 Batılı ülke ve bazı batılı bankalar,İMF ile anlaşması koşuluyla Ecevit hükümetine 1,750 milyon dolarlık kredi ve 2 milyar dolara yakın borcun ertelenmesi konusunda görüş birliğine varımdı.Görüşmelerin bu olumlu noktaya gelmesinden önce bakanlar kurulu(Ekonomiyi güçlendirme peketi)adı altında bir tedbirler paketini açtı.Bir çok temel maddelere önemli zamların yapıldığı bu pakette,"katlı kur ayarlaması"adı altında Türk parasının değeri büyük öyçüde düşürüldü.Ancak OECD ile yapılan anlaşmadan sonra "Katlı kur ayarlaması"kaldırıldı paranın değeri % 70 i aşkın bir oranda yeniden düşürüldü ve bazı temel maddelere zam yapıldı.Develüasyon ve zamlar büyük tepki gördü.Muhalefet liderleri de zamları sert bir biçimde eleştirdi.Şu anda Türkiye de tartışılan en önemli sorun,zamlar ve develüasyon pahasına alınacak İMF kredisinin neye yarayacağı,ekonomik krizin atlatılması konusunda ne gibi faydalar sağlıyacağı ve nasıl kullanılacağı sorunu.TÜSİAD'ın gazete ilan-

www.arsivakurdi.org

ları ile belirttiğine göre,Türkiye'nin çok acil olarak 7 milyar dolarlık bir paraya ihtiyacı bulunmakta.Çünkü gerek özel sektör ve gerek devlet sektörü neredeyse işleyemez durumda.Petrol sorunu giderek büyümekte ve Irak,Sovyetler ve İran'dan alınacak petrole rağmen ayda 200 milyon doları aşkın petrol giderleri bulunmakta.Kışa hazırlık ve yakıt sorunu da göz önüne alınırsa bunun daha da büyüyeceği açık.Hammadde yomluğu acil bir çözüm bekleyen diğer bir sorun.Bu durumda verilecek rakamlarla 1,750 milyon dolarlık kredinin,ekonomik kris i atlatmada başarı sağlayamayacağı,olsa olsa,üç-dört aylık bir ferahlamayı sağlayacağı ve bir kaç ay sonra özellikle de kış aylarında, buhranın kaldığı noktadan ve kuşkusuz ki daha da şiddetli başlıyacağı açık.Bu önlemler,Ecevit'e de geçici bir prestij sağlıyabilir.Ancak uzun vadede Ecevit ve reformist hakim sınıflar,kendi çöküşlarini daha da yakinlaştıracak bir adım attı.

Çünkü,ilke olarak,bu önlemlerin ekonmiyi kurtarması gerçekten bir hayaldi.Ekonomik kris sürmektedir ve geçici bir soluk almaya rağmen şiddetlener sürecektir.Süreç devam edecektir.Bu durum ise özellikle birinci sayımızda incelediğimiz gibi,buhran dönemini ve dolayısıyla faşizmin gelişmesini ve reformizmin gerilemesini sağlar.Ecevit ve CHP de geçici ferahlamalara rağmen,parçalanma ve dağılma süreçlerine girmişlerdir.Bu süreç devam edecektir.İkinci olarakta,CHP'nin aldığı bu tedbirlerde,halkın hayatını daha da zorlaştırmakta,alım gücünü düşürmekte ve faşizmin lehine olarak etkin bir demokratik nitelik taşıyan ara sınıfları iflasa,açlığa sürükliyerekte buna karşılık faşizmin,özünde kendi çıkarlarına olan bu tedbirleri lanetliyerek ve halkın durumunu istismar ederek,kitle örgütlenmesini sağlamlaştırmasına ve geliştirmesine imkan vermemektedir.CHP,halkın içindeki desteğini kaybetmektedir.CHP'nin aldığı ekonomik tedbirlerin"Başarısı" bu kadardır.

Sonuç olarak toparlarsak:

İMF'nin ekonomik yardımı,ekonomik krisden,reformizmi de yıkılmaktan kurtaramıyacaktır.Çünkü,ekonomi dışa bağımlıdır ve emepryalizmin kendisi bir buhran içindedir.Emperyalizm,muslukları sonuna kadar açmamakta,açamamaktadır çünkü Türkiye ekonomisi 1974 ten bu yana 5 yıllık buhran sonucu felç olmuştur.

Bugün,ABD'nin dolar imparatorluğu çökmüştür.Dünyanın çeşitli yerlerinde ABD'ye bağlı faşist diktatörlükler yıkılmıştır.Bugün ABD emperyalizminin Türkiye'deki politikası CHP'nin reformist iktidarının yaşamaya devam etmesi yönündedir.ABD,bugün artık Türkiye de,faşist bir diktatörlüğü ayakta tutacak durumda değildir.Muhalefetin çeşitli açıklama ve tavırlarında da görülüceği gibi,Türkiye'deki faşist klikler,ABD ve Batı arasında belli çelişkilerde bulunmaktadır.ABD ve Batı,tüm bunlardan dolayı ve özellikle İran'daki mevzilerini kaybetme-

www.arsivakurdi.org

leri sonucu reformist CHP'nin yaşamasını istemektedir.Ancak kapitalist ülkelerdeki buhran,işsizlik ve enflasyon,diğer yandan,onlar için korkulu bir ihtimal olarak gelişen petrol buhranı onların Türkiye'ye dilediğince yardımını engellemektedir.Diğer yandan Türkiye sosyalist blok ve Arap ülkeleriyle ilişkilerini geliştirmiştir ve Türkiye ekonomisi yeni yatırımları kurtaramıyacak kadar harap olmuştur. Bu durumda alınan ekonomik tedbirler ve İMF kredisi sadece bir nefes alma rolünü görecektir.

Diğer bir sorun(ki faşist hakim sınıfların ve çeşitli büyük burjuva kurumlarının Ecevit'e karşı açtığı kampanyada bu sorun da etkili bir rol oynamaktadır)veriler kredinin nasıl kulanılacağı soronudur. Bugün,hem devlet sektörü hemde özel sektör bir bunalım içindedir.Devlet sektörüne bağlı KİT (Kamu İktisadi Teşekülleri)nin açığı 1978 de 50 milyar lirayı bulmuştur.Ecevit hükümeti,alınan krediyi,özellikle devlet sanayinde kullanmak istemektedir.Ancak özel sektör,bu paranın önemil bir bölümünün özel sektör yatırımlarına,kısa zamanda büyük paralar sağlıyacak alandaki yatırımlara yatırılmasını istemektedir. Özel sektörün.ve onun temsilcisi Hürriyet gibi gazetelerin"devletçilik"ve sözümona CHP'nin uyguladığı "sosyalist ekonomiye" karşı açtığı kampanyada da bu yatmaktadır.Sorun bu kadarla da bitmiyor.Hükümet içinde bağımsız bakanlar borunu var.Özellikle sanayi bakanı Orhan Alp,kuyu bir özel sektör taraftarı.Bu durumda,alınacak kredinin kullanılış biçimi dc özel bir sorun yaratacak gibi görünüyor.Öyle sanıyorum ki gelecek sayımızda bu sorun üzerinde durabiliriz.Bu konoyu bitirmeden şunuda bilirtelim ki,eğer İMF avans vermezse alınacak kredi çeşitli bölümler halinde ağustus başından itibaren alınmaya başlanacamtır.

Ele alacağımız bir diğer sorun da,sıkıyönetime rağmen ve bazı yerlerde de onun sayesinde devam eden ve zaman zaman büyük boyutlara varan anarşi sorunu.Geçtiğimiz üç ay içinde,zaman zaman Ankara da 7 kişinin katli gibi toplu bir nitelik kazanan anarşik olaylar hız kazandı.Her zaman ki gibi bu olayların sanıkları da,ellerini kollarını sallayarak uzaklaştılar.Yine bu aylarda polisin işlediği cinayetlerde büyük boyutlara vardı.Özellikle,yasa dışı örgütlerle mücadele adı altındä işlenen bu cinayetler,polisteki faşist örgütlenmenin halen de sürdüğünü ve Ecevitin bu katillerin yakasına yapışmıyarak bunlarla uzlaşma yoluna gittiğin gösteriyor.Faşist örgütler ise, bir çok yerde çalışmalırını rahatça sürdürebiliyor.Sıkıyönetim bi r çok yerde tüm demokratik kuruluşlara baskı uygulamakta ancak bu faşist örgütlerin üzerine gitmemekte.Kontr-gerilla çalışmasını sürdürmektedir ve anti-kontr-gerilla kampanyaları hiç bir sonuç vermemiştir.Yani kısacası,ülkede tüm cinayet ocakları faliyetini sürdürmekte devam etmektedir.Bu da ülkedeki siyasi durumun,faşizmin gelişmesine

www.arsivakurd.org

parelel bir olgudur.Bu durumda CHP iktidarının bu siyasi tavriyle anarşinin önlenebilmesi mümkün olmamaktadır.

U-2 uçakları sorunu da geçtiğimiz aylarda önemli bir konuyu teşkil etmekteydi.ABD,SALT-2 anlaşmasını denetleyebilmek için U-2 casus uçaklarının Türkiye uçmasını istemekteydi.U-2 uçakları ile birlikte gündeme gelen bir sorun da,Ekim ayında süresi dolacak olan üsler meselesi.Ecevit hükümeti U-2 uçaklarının uçması için,iki koşul öne sürmekteydi.Bu koşullardan birincisi,acil ekonomik yardımın yapılması ikinci koşulda Sovyetlerin onayının sağlanmasıydı.Ancak Sovyet diplomatik çevreleri ve Sovyet Şüra Başkanı Pavloviç,Sovyetlerin böyle bir şeyin kabul etmeyeceklerini açıkladılar.Ankara'daki diplomatik çevreler,U-2 uçaklarına uçuş izni verilmediğini ve bunun Waşinton'a bildirildiğini belirtilersede,bu konuda hükümetin resm i bir açıklaması yapılmadı.

U-2 uçakları"bölücülük"meselesinde olduğu gibi,muhalefet partilerinin ve iktidar partisini ortak bir tavır almasını sağladı.Demrel ve Türkeş U-2 uçaklarına uçuş izni verilmemesini ve bağımsızlığın savunulmasını,U-2 uçaklarının başka ülkelerde uçmasını istediler.Demirel,U-2 uçaklarından sonrada ABD dışişleri bakan yardımcısı Christoper'i sert bir dille eleştirdi.Ecevit ise,olayla ilgili olarak, "U-2 gibi sorunlarda tüm partilerin birleşmesi mümkündür"dedi.Demirel bir süre sonra,üsler meselesine de değinirken,"Amerikan tesislerinin açılmasının,Türkiye'nin savunma masraflarına 1,5 milyar dolar ek gider getireceğini açıkladı ve bu konuda Amerikaya red cevabı verilmesini istedi.

CHP kurultayının çeşitli ülkelerin parti ve devlet heyetleri çağrılı olarak geldiler.Bunlardan devlet heyeti olarak çağrılı bulunanlar Sovyet Yüksek Şüra Başkanı Pavloviç ve Bulgaristan Vatan Cephesi Başkan Yardımcısıydı.Pavloviç ayni zamanda Beneto başkanının da çağrılısı olarak,Türkiye de uzun bir süre kaldı ve çeşitli inceleme ve görüşlerde bulundu.U-2 uçakları,Sovyetler ve Türkiye arasındaki ekonomik ve siyasi ilişkiler,Türkiye ye petrol ihracı gibi sorunların görüşüldüğü çeşitli toplantılarda,Sovyetlerin yaptığı ekonomik yardımların artırılması 100 bin tonluk ek petrol ihracatı kararlaştırıldı.Pavloviç,Türkiye de petrol buluduğunu ve bu petrolün çıkarılması için Sovyetlerin yardıma hazır olduğunu açıkladı.Toplantılarda Türkiye de ikinci atom sanayinin (birincisi İsveç ASEA şirketince kurulacak)Sovyetlerce kurulması karara bağlandı.Pavloviç,Haziran ayı içinde Türkiye'den ayrıldı.

Ayın diğer bir önemli olayı ise,sosyal güvenlik Bakanı Hilmi İşgüzar hakkında verilen gensoru önergesi ve Bakanın istifası oldu.CGP (Cumhuriyetçi Güven Partisi)Başkanı Feyzioğlu ve 13 AP milletvekili,

bağımsız Bakan İşgüzar'ın Sosyal Sigortalar Kurumunda büyük yolsuzluklar yaptığını iddia eden bir gensoru önergesi verdiler.Gensoru önergesi CHP'nin de oylarıyla kabul edildi.Ancak,İşgüzar,soruşturma komisyonunun işini kolaylaştırmak gerekçesiyle görevinden istifa etti.Feyzioğlu,istifayı olumlu bulurken,AP.hükümetin hesap vermekten kaçtığını iddia etti.

KÜRDİSTAN:Kürdistan'daki gelişmeler,dergimizin bu sayısında yayınlanan diğer Kürtçe ve Türkçe makalelerde uzun uzadıya işlendiğinden,burada ayrıca tekrar etmekte yarar bulmadık.

IRAK-SURİYE: Irak ile Suriye devletlerinin bir tek devlet aygıtı altında birleştirilmeleri için çalışmalar sürüyor.İki ülke liderleri bu konuda kısa zamanda bir sonuca gidileceğini açıkladılar. Her iki ülke arasında,bu aylarda özellikle Mısır-İsrail konusunda büyük bir yaklaşma gerçekleşmesine rağmen,devlet olarak birliğin kısa bir zaman içinde gerçekleşmesinin zor olduğu çeşitli gözlemciler tarafından açıklanmakta.

İster kısa bir zamanda gerçekleşsin istersede bir fiasko ile sonuçlanarak gerçekleşmesin,iki devletin birlik istekleri,içinde bulunduğumuz aşamada büyük bir önem taşımaktadır.Bunun başlıca nedeni her iki ülkenin de içinde bulunduğu derin sorunlar ve Orta-Doğu'daki konumlarıdır.Irak'ı ele alırsak,uzun zamandır uygulanan faşist politika,Arap halkının ve Kürt ulusunun mücadelesini bastıramamıştır.Özellikle Kürt ulusal kurtuluş mücadelesi gelişmekte ve etkinleşmektedir.Diğer yandan,büyük bir baskı altında olan şii halkın mücadelesi söz konusudur.Bu mücadele'yi bastırmak için Baas Necef de ve Kerbelada sıkıyönetim ilan etmiş,şii lideri Ayetullah Sadr tutuklamıştır.Baas'ın uzun zamandır,başlıca ortak olarak koalisyonda bulunduğu Komünist Partisiyle arası açılmıştır.İran ile Irak'ın arası açıktır.Bunlar Irak'ı zor bir durumda bırakan ordular.

Bu arada,Irak ile Sovyetler arasında bir süredir varolduğu belirtilen çelişkiler geçtiğimiz dönemde de devam etti.Baas partisi, Sovyetlerin Suudi Arabistan'a karşı girişeceği bir saldırı durumunda,S.Arabistan'ın yanında yeralacaklarını açıkladı.Aynı dönem içinde Baas ile Irak Komünist Partisi arasındaki çelişkilerde geçtiğimiz dönemde önemli boyutlara vardı. "IKP"sekreteri Moskova'da sürgünda yaşarken,bir çok "IKP"üyesi yurt dışına çıktı."IKP"'nin kendisi de Irak'ta,Baas ile birlikte kurmuş bulundukları "Ulusal Cephe"den resmen ayrıldı.

Suriye'de de iki mezhep arası çatışmalar görünümünü alan politik mücadele hızlanmaktadır.Son günlerde Halep'te meydana gelen

olayda 63 kişinin öldürülmesi ve artan terör,bunun bir sonucudur. Gözlemciler,Suriye Komünist Parti'si lideri Halit Bektaş'ın Haziran ayının son haftasında Moskova'yi ziyaretinde,İran olayları,Irak-Suriye ilişkileri,Kürt sorunu,Irak-İran çelişkileri,Irak ve S.Arabistanın gelişen ilişkileri ve İsrail-Mısır ilişkilerinin yanı sıra,özellikle bu konu üzerinde durduğu.. belirtilmekte.

Irak-Suriye ilişkileri ele alınınca,bu sorunlarında,doğru bir biçimde konulması gerektiği düşüncesindeğiz.Gelecek sayımızda,bu konular üzerinde yeniden duracağız.

İRAN:İran'da,son ayların en önemli olayların birisi,şahlık rejiminin çeşitli sorumlularının serii bir halde idam edilmeleri oldu.Bunlar arasında,çeşitli bakanlar,polis şefleri ve eski başbakan Hüveyda da bulunmaktaydı.İdamlar,Batı ülkelerinde büyük bir tepki yarattı.Humeyni,yaptığı bir açıklamada,bu sanıklar için "mahkemeleri meşgul etmenin bile insan haklarıyla bağdaşamayacağını"açıkladı.O dönemde Bohama'da ve fakat şimdi Meksika'da bulunan Şah, ailesi ve halen nerede olduğu bilinmeyen eski Başbakan Bahtiyar hakkında da gıyablarında ölüm kararı verildi.

İran'da geçtiğimiz aylarda,çeşitli ulusal mücadeleler de devam etti.Kürtlerden başka Huzistan,Belucistan gibi bölgelerde de ulusal talepler ileri süren çeşitli azınlıklar,gösterilerde bulundular.Huzistan'da ise,Arap halkla İran ordusu arasında çatışma çıktı. Irak hükümetinin bölgede karışıklık yaratması ve İran'da bir iç savaş yaratması için bu bölgedeki halkı kışkırttığı iddia edilmekte. Ancak,diğer yandan da,Huzistan'daki arap ulusunun da diğer tüm ulusal azınlıklar gibi ulusal hakları olduğu açık.

İran hükümeti,Irak'ın bölgede bir karşı-devrim düzenlemek istediğini belirtirken,Irak basını da,İran'da yeni bir faşizmin doğduğunu açıklıyordu.Bu arada aralarında,Küveyt'te ve S.Arabistan'a yakın AL HAWADESS dergisinin de bulunduğu çeşitli kaynakların belirttiğine göre,Irak,düzenli olarak İran içinde silah yığınakları yapmakta.Çeşitli gözlemciler,Irak ve İran arasındaki çelişkilerin ilerde yükselme olanağına sahip olduğunu belirtiyor.

Geçtiğimiz üç ayın diğer önemli bir olayı ise İran'ın Devrim sonrası ilk Genel Kurmay Başkanı olan Karani ve Devrim Mahkemesi Başkanı Ayetullah Murtaza'nın öldürülmesi ve Bezirgan'a karşı suikast girişiminde bulunulması oldu.İran hükümeti,SAVAK'ın gizli örgütlenmeyi sürdürdüğünü ve eski rejimi geri getirmek için çalıştığını,bunların arkasında da ABD'nin bulunduğu nu açıkladı.Her iki şahsın cenaze törenine 100 binlerce kişi katıldı.

İran'da son yılların en önemli olaylardan biri de 1 Mayısın kitlesel ve legal olarak ilk kez kutlanması oldu.Gösterilere çeşit-

www.arsivakurdi.org

li dini önderler de katıldılar.Bu arada çeşitli sol gurublar da iki ayrı 1 Mayıs gösterileri düzenlediler.Halkın referandumla islam Cumhuriyetinin kurulmasını onayladığı İran hakkında söyleyeceğimiz son şey ise şimdilik siyasi bir istikrarın sağlanmadığıdır.Özellikle dini liderler arasında ki çelişkiler sürmekte.Aynı zamanda Bezirga ve Humeyni arasında da çelişkiler sürüyor.Bu arada bazı dini liderlerin demokratik bazı hakları kısıtlamaya çalıştıkları çeşitli basın organlarına karşı girişilen saldırılarda bunun sonucudur.

MISIR-İSRAİL: Mısır ve İsrail arasında imzalanan anlaşma,geçtiğimiz dönemde uygulamaya konuldu.İsrail orduları,Sina'nın bir bölümünden çekildiler ve 30 yılı aşkın süredir kapalı olan Mısır-İsrail sınırı açıldı.Süveyş kanalı da ilk kez tüm İsrail gemilerine açıldı.Arap dünyası'nın sert protestolarla karşıladığı bu uygulamalar,FKÖ'nün bir çok İsrail kentinde çeşitli sabotajlar düzenlemesine ve İsrail Filistinlilerin kaldığı kuzey Lübnanı bombalamasına neden oldu.Mısır-İsrail anlaşması yürürlüğe girerken,özellikle iki noktada Mısır ve İsrail anlaşmasının sağlanamadığı,bu noktaların bir Filistin devletinin kurulması ve İsrail'in işgal altında bulundurduğu tüm arap topraklarını terketmesi sorunları olduğu bildirilmekte.Diğer yandan da Kudüs şehrinin iki kısma bölünmesi konusundaki Mısır tezi üzerinde de henüz bir birlik yok.

Anlaşmanın yürürlüğe girmesi dönemi içinde,Mısır,Arap ülkeleri arasında büyük ölçüde tecrit edilmeye çalışıldı.Aralarında Kuveyt,S.Arabistan ve Lübnan dahil tüm Arap ülkeleri ve İran,Mısır ile diplomatik ilişkilerini kesti.En sert tepki ise,İran ve Irak'tan geldi.Irakta,1 Mayıs'ta,Baas'ın düzenlediği kalabalık bir mitingte Mısır protesto edildi.Diğer yandan da,şimdiye kadar,en zor dönemlerinde dahi Mısır'a askeri ve ekonomik alanlarda büyük yardımlarda bulunan S.Arabistan,Kuveyt ve Emirlikler gibi ülkeler de, Mısır ile diplomatik ilişkileri kestiler ve ekonomik yardımlarını durdurdular.

Anlaşmanın yürülüğe girmesiyle dolaylı bir bağlantısı olan diğer bir sorun da petrol sorunudur.Arap ülkeleri,OPEC'in geçen yıl belirlediği zam oranını çok çok aşarak,petrol fiyatını ard arda yükseltti.Aralarında S.Arabistan'ın da bulunduğu bazı petrol ülkeleri petrol üretimini önemli oranda düşürdü.Arap ülkeleri petrolü yeniden bir silah olarak ABD ve Avrupa'ya karşı kulanılması sorunnu tartışıyorlar.Batı ülkeleri ise buna büyük tepki göstermekte. Carter,yaptığı bir konuşmada,Arap ülkelerini petrol fiatını sabit bir noktada tutmaları için uyarmaktaydı.Bu arada,Batı'da yeni eneji kaynakları ve enerji tasaruffu sorunları da yeniden gündeme gel di.

www.arsivakur.org

Bütün bu gelişmeler olup biterken Lübnan ordusunda general olan Haddadi, Lübnan-İsrail sınırında "Özgür Lübnan" devletinin kuruluşunu ilan etti. İsrail'den büyük destek gören Haddadi, Filistin'in büyük bir düşmanı olarak bilinmekte. Haddadi ülkesini parça parça kurtaracağını ve özgür bir Lübnan kuracağını açıkladı. Lübnan hükümeti ise Haddadi hakkında idam kararı aldı. Ancak Haddadi, İsrail kuvvetlerinin fiili işgali altında bulunduğu "Özgür Lübnan"da olduğundan bu karar henüz gerçekleştirilemedi.

Kısacası, Orta-Doğu sorunu henüz çözümden alabildiğine uzak bir durumda.

KIBRIS: Kıbrıs sorununda da geçtiğimiz ay, bazı önemli adımlar atıldı. İki toplumun liderleri, BM Genel Sekreteri K.Waldheim'in da katıldığı bir toplantıda bir araya geldiler. Kaybolan Kıbrıslılar, iki bölge arasındaki ekonomik ilişkiler, Maraş sorunu vb. gibi sorunların konuşulduğu toplantıda bazı önemli adımların atıldığı belirtiliyor. Ancak, buna rağmen, Türkiye ve Yunanistan'ın da olumlu bulduğu bu toplantının adada gerçek barışı sağlamaktan uzak olduğu da belirtiliyor.

ASYA

UZAK-DOĞU: Uzakdoğu'da varolan tüm problemler, geçtiğimiz üç ay içinde de devam etti. Çin ile Vietnam arasındaki görüşmeler geçtiğimiz dönemde Hanoi'de başladı. Ancak hiç bir sonuca varılmadı. Vietnamın önerilerini kesinlikle reddeden Çin Halk Cumhuriyeti, Vietnam kuvvetlerinin Kamboçya'dan çıkmasını şart koştu. Fakat bu Vietnamca kabul edilmedi. Görüşmelirin ikinci bölümünün, Pekin'de başlaması bekleniyor.

Kamboçya'da ise, Kamboçya hükümeti ve Vietnama bağlı kuvvetlerle POL-POT'u destekleyen asker ve sivil halk arasındaki çatışmalar devam etti. Bu askerlerin önemli bir bölümünün Tayland'a gidişi ise, Kamboçya ve Tayland arasındaki ilişkileri gerginleştirdi. Kamboçya ve Vietnam hükümetleri, Pol-Pot'un halkı kendisi ile birlikte savaşmaya zorladığını belirtiyorlar. Bu arada, Küba'da yapılacak Bloksuzlar toplantısına Pol-Pot hükümetinin de çağrılması, yeni Kamboçya hükümetinin tepkilerine yolaçtı.

PAKİSTAN: Pakistan'ın eski başbakanı Ali Butto idam edildi. Bir muhalifinin babasını öldürttüğü iddia edilerek idam cezasına çarptırılan Butto'nun affı için tüm ülkelerin liderleri, Butto'nun affı için Ziya Ul Hak'a ricada bulundular. Ancak, Butto'nun affı için yapılan girişimler hiç bir sonuç vermedi.

Butto'nun idamı Pakistan da büyük tepkilere yolaçtı. Yapılan gösterilerde bir kaç kişi öldürüldü ve çok sayıda yer harap edildi.

www.arsivakurdi.org

AFRİKA

ZİMBABVE(RODEZYA):Afrika kıtasında ırkçı beyaz rejimlerin son kalıntılarından birisi olan Rodezya,geçtiğimiz aylarda önemli olaylara sahne oldu.Başbakan İan Smith,yapılan bir "seçim" sonucu görevinden istifa etti ve "zenci çoğunluğun adayı" Mugabe yönetime geldi.

Çeşitli gözlemciler,Zimbabve'deki seçim (ki bu,siyahların da katıldığı ilk seçimdi) konusunda iki önemli noktayı vurgulamaktadır.Bunlardan birincisi,seçimin sadece göstermelik bir seçim olduğu ve "siyah yönetimin" ise,beyaz ırkçı azınlığın elinde bir "kukla yönetimi"olduğu sorunu.Beyaz azınlık rejimi,özellikle son aylarda ki kanlı baskılarıyla tüm dünyada tecrit olmuştu.Diğer yandan da, halkın yönetime karşı mücadelesi örgütlü ve silahlı bir biçimde gelişmekteydi.Bu durumda beyaz azınlık yöneticileri,böyle bir kukla yönetimle kendilerini gizlemeye,demokrası perdesi arkasına sığınmaya ve çeşitli ülkelerin desteğini sağlamaya çalıştı.Özellikle, İngiltere'de yeni kurulan iktidarın Rodezya'daki "siyah azınlık iktidarini" tanımaya hazırlanması,buna bağlı bir sorun olarak ele alınıyor.Gözlemciler ikinci olarak ta,seçimlerin halkın büyük çoğunluğu tarafından pek destek ve rağbet görmediğini ve silahlı kurtuluş hareketinin hızla yükseldiğini belirtiyorlar.ZANU veZAPU adındaki iki büyük kurtuluş örgütünün birleşmesi de buna örnek olarak gösteriliyor. ZİMBABVE-(RODEZYA) konusunda varolan kuşkulardan birisi de,ırkçı beyaz azınlığın elinde bir kukla halinde bulunan yeni iktidarin,bölgedeki çeşitli ülke ve halklara karşı giriştiği kanlı saldırı hareketlerini ve soykırımı sürdürmekte devam edeceği yönünde.Ama her halükarda, "yeni rejim"in de günlerinin sayılı olduğu ve halkın yükselen mücadelesinin iktidara adım adım yaklaştığı da,bir çok kişi tarafından kabul edilen ortak bir kanı.

UGANDA:Uganda'da son aylarda iyice sarsılan İdi Amin Dada'nın diktatörlüğü,nihayet geçtiğimiz Nisan ayı içerisinde yıkıldı.Tanzanye kuvvetleri,Libya'nın gönderdiği askerlerin ve İdi Amin kuvvetlerinin direnişini kırarak,Başkent Kampala'yı ele geçirdiler ve aynı günlerde,Kampala Üniversitesi Eski Rektörü Yusuf Lule göreve başladı.Libya,Irak vs. gibi bazı arap ülkelerinde silah ve asker peşinde koşan İdi Amin'in son çabaları ise fayda vermedi.

Ancak,iktidarın Yusuf Lule'ce ele geçirilmesi,sorunların bittiğini göstermemekteydi.Ekonomik olarak,ülke,büyük bir yıkıntıya uğramıştı.Temel maddelerde büyük sıkıntı çekilmekteydi ve Kampala'nın düşüşünün daha ilk saatlerinde hemen tüm devlet daireleri halkça yağma edildi.Diğer yandan,İdi Amin'in katlettiği binlerce kişinin

www.arsivakurdi.org

yakınları,onların cesetlerini aramaya koyuldular.Bu arada Amin askerlerinin geri çekilirken büyük katliamlar yaptıkları da belirtiliyor.

Yusuf Lule,kısa bir süre sonra,halkı işbaşına dönmeye çağırdı. Bu arada,dünyanın çeşitli ülkeleri,özellikle yoksul Afrika ülkeleri yeni iktidara belirli yardımlarda bulundular.Uganda'daki bazı sıkıntıları kısa bir sürede yenmenin zorluğu ve kısa bir dönem için bir bütün halinde olan İdi Amin'e karşı cephenin kendi içinde parçalanması da yeni hükümetin önündeki önemli engellerdir.Nitekim İdi Amin'in yıkılması,Uganda'da siyasi istikrarın sağlanması için yeterli olmadı.Kısa bir süre sonra Yusuf Lule yönetimden uzaklaştırılarak yerine Godfrey Binaisa cumhurbaşkanlığına getirildi.Ardından da,aralarında Kampala'nın da bulunduğu birçok ilde,çeşitli huzursuzluk ve protestolar başladı.Yusuf Lule'nin taraftarları,dükkanları ve işyerlerini kapatarak barikatlar kurdular.Yusuf Lule'nin ise,yeni yönetimi tanıdığını açıklayan bir belgeyi imzalaması için Tanzanya'ya götürüldüğü ve orada gözaltına alındığı açıklandı.Yorum hazırlanırken durum buydu.Bu konuda da gelecek sayımızda yeni gelişmeler üzerinde duracağız.

AVRUPA

İNGİLTERE:İngiltere'de İşçi Partisi hükümetinin düşmesi üzerine Mayıs ayında erken seçimlere gidildi.Seçimler,muhafazakar parti lideri Teacher'in başbakanlığa gelmesiyle sonuçlandı.İktidara gelen Muhafazakar partinin programında sendikalara ve ücret artışına karşı mücadele istekleri de bulunmakta.Diğer yandan bu parti, "Avrupa Birliği"nin gerçekleşmesini desteklemekte.Yeni yönetimin diğer bir isteği ise,Rodezya'daki yeni yönetimin tanınması.Gözlemciler,almak istediği tüm tedbirlere rağmen,yeni yönetimin de ekonomik krizler karşısında başarılı olamayacağını belirtmekte.

İTALYA:İtalya'da Komünist Partisinin Hıristiyan Demokrat Partiye verdiği desteği geri çekmesi üzerine erken seçime gidildi.Ancak seçimler iktidar sorununa bir çözüm getiremedi ve her iki partinin de gerilemesine yolaçtı.Sosyal-Demokratlar ve diğer küçük partiler seçimde büyük ilerlemeler kaydettiler.İtalya'da ekonomik ve siyasi bir buhran içinde.Terör hareketleri ise sürüyor.Bu durumda kurulacak olan yeni bir hükümet,güçlü bir desteye dayanamayacağı ve sağlam bir yapıya sahip olamayacağından,bu sorunların çözümü epeyce güç gözükmekte.

AET:Avrupa Ekonomik Topluluğu içinde geçtiğimiz dönemde iki önemli olay meydana geldi.Bunlardan birincisi,Yunanistan'ın AET'ye giriş için aday üyelik dönemine geçmesi oldu.Yunanistan'da Pan-Helenik Sosyalist Partisi ve Komünist Partisinin büyük tepkilerine

www.arsivakurumu.org

yolaçan Yunan hükümeti ve AET arasındaki anlaşma,Yunanistan'ı ancak 5 yıl sonra AET'nin üyesi edebilecek.

AET için varolan ikinci önemli olay ise,AET'ye bağlı ülkelerde,Avrupa parlementosu için seçimlere gidilmesi oldu.Bu seçim AET kurulduktan bu yana ilk kez bu ülkelerde,halkın doğrudan seçtiği bir seçim oldu.Seçimde sosyal-demokrat partilerin önemli oranda oy aldıkları açıklandı.

ORTA-AMERİKA

NİKARAGUA:Nikaragua'da geçen aylarda başlayan halk ayaklanması, özellikle Haziran ayında büyük boyutlara vardı ve gerillalar,ülkenin büyük bir bölümünü ele geçirdiler.Çatışmalar başkent Managua'da şiddetlenirken,Somoza,Managua'nın gecekondu semtlerinin bombalanmasını emretti.Bombalama birçok kişinin ölümüne yolaçarken,şehrin de önemli ölçüde harap olmasına neden oldu.Somoza askerleri,savaş sırasında,Amerikan televizyonundan bir muhabiri de,televizyon kamerasının önünde,katletmekten çekinmediler.

Olayların hızlı bir biçimde gelişmesi,Somoza ve ABD arasındaki ilişkileri de gerginleştirdi.ABD,Somoza'nın istifasını ve bir ulusal hükümetin kurulmasını istedi ve Sandinist gerillaları meşru muhalefet olarak kabul ettiklerini açıkladı.Amerika'da toplanan Amerikan Ülkeleri Konferansı da,Somoza'nın istifasını istedi.Bu arada,aralarında Bolivya,Brezilya,Meksika gibi ülkelerin de bulunduğu bazı Latin Amerika ülkeleri Somoza ile diplomatik ilişkilerini kestiler ve Sandinist gerillaları desteklemeye başladılar.Ancak,Somoza,tüm bunlara karşı iktidarı terk etmeye kesinlikle yanaşmayacağını açıkladı.

Yorum hazırlanırken,çatışmalar devam etmekteydi.Ancak,faşist Somoza yönetiminin artık uzun bir süre iktidarda kalmayacağı kesindir.

ABD-SOVYET: ABD ve Sovyetler birliği arasında bir kaç yıldır hazırlıkları süren SALT-2 anlaşması,Haziran ayının 18 inde Viyana'da Brejnev ve Carter tarafından imzalandı.SALT anlaşması,özellikle,iki ülkeninde sahip olduğu nükler başlıklı füzeler konusunda bir sınırlandırma getirmekte.Bunun dışında,her iki devlette Avrupa da bulunan askerlerinin bir bölümünü geri çekmeyi kabul ettiler.Fakat,iki liderin anlaşmayı imzalaması anlaşmanın yürürlüğe girmesi için yeterli değil.Anlaşmanın Sovyetler Birliği Halk Sovyetinde ve Amerikan kongresinde onaylanması zorunlu.Sorun ise Amerikan kongresind e anlaşmaya karşı olan çok sayıda parlementerin bulunması.Anlaşmanın yürülüğe girmesi için,kongrenin 2/3 ünün anlaşmayı imzalaması gerekiyor.Carter,bu konuda umutlu olduğunu belirtmeşine rağmen,kesin bir şey söylenmesi şu anda mümkün değil.Sovyet yetkilileri ve Dışiş-

www.arsivakurdi.org

leri Bakanı Andrei Gromiko,anlaşmanın imzalanmaması yada değiştirilerek onaylanması durumunda,Sovyetlerin yeni anlaşmalara girmiyeceğini açıkladı.Sovyet yetkilileri SALT-3 anlaşması için de SALT-2' nin anlaşılmasını zorunlu kılmakta.Bu durumda,carter'i anlaşmayı kongreye onaylatması,gelecek yıl yapılacak seçimlerden önce büyük bir önem taşımakta.

★ ★ ★

PIRSNASIYA KOVARA PALE

NAVÊN MEHAN - AYLARIN İSİMLERİ

Çeleya paşîn	: Ocak
Sibat	: Şubat
Avdar	: Mart
Nîsan	: Nisan
Gulan	: Mayıs
Hizêran	: Haziran
Tîrmeh	: Temmuz
Tebax	: Ağustos
Îlon	: Eylül
Çiriya pêşîn	: Ekim
Çiriya paşîn	: Kasım
Çeleya pêşîn	: Aralık

NAVÊN ROJAN - GÜNLERİN İSİMLERİ

Yekşemb	: Pazar
Duşemb	: Pazartesi
Sêşemb	: Salı
Çarşemb	: Çarşamba
Pêncşemb	: Perşenbe
În	: Cuma
Şembî(Paşîn)	: Cumartesi

ÇEND PEYVÊN ERDNÎGARIYÊ - BAZI COĞRAFİK TERİMLER

Alî	: Taraf,yön,yan,istikamet
Ber	: Ön,yön,meyve
Rojhelat (H)	: Doğu
Bakura rojhelat (KH)	: Kuzey-doğu
Bakur (K)	: Kuzey
Bakura rojava (KA)	: Kuzey-batı
Rojava (A)	: Batı
Başûra rojava (ŞA)	: Güney-batı
Başûr (Ş)	: Güney
Başûra rojhelat (ŞH)	: Güney-doğu
Rojhelata Dûr	: Uzak-Doğu
Rojhelata Nêzîk	: Yakın-Doğu
Rojhelata Navîn	: Orta-Doğu
Asyaya Dûr	: Uzak-Asya
Asyaya Nêzîk	: Ön-Asya
Girav	: Ada
Nîvgirav	: Yarımada
Tengav	: Boğaz
Bender	: Liman
Lêman	: Liman
Rûbar	: Irmak
Çem	: Nehir
Şîp	: Şelale
Delav	: Körfez

www.arsivakurdi.org

Perav	: Sahil,plaj
Pire	: Köprü
Rê	: Yol
Şiverê	: Patika yol,daracık ve uzun bir yol
Xaçerê	: Dörtyol
Şeqam	: Cadde
Kolan	: Sokak
Kuçe	: Daracık sokak,çıkmaz sokak
Ba	: Rüzgar,hava
Bager	: Fırtına

NÎŞANÊN NIVÎSÎNÊ - NOKTALAMA İŞARETLERİ

.	: Xal	: Nokta
,	: Dabir	: Virgül
;	: Xaldabir	: Noktalı virgül
:	: Cotxal	: İki nokta üstüste
?	: Pirsnîşan	: Soru işareti
!	: Bangnîşan	: Ünlem işareti
(	: Kevane	: Parantez
()	: Dukevane	: Parantez
" "	: Navbang,Neynik	: Tırnak işareti
...	: Sêxal	: Üç nokta yanyana
-	: Xêzik,Xîçik	: Tire
'	: Serdabir	: Apostrof,Kesme işareti

ÇEND PEYVÊN MATEMATÎKIYÊ - BAZI MATEMATİKSEL TERİMLER

Komkirin	: Toplama
Jêderxistin	: Çıkarma
Parvekirin	: Bölme
Lihevxistin	: Çarpma
Wekhevbûn	: Eşit olmak
Wekhevkirin	: Eşitlemek
+ : Nîşana komkirinê	: Toplama işareti
− : Nîşana jêderxistinê	: Çıkarma işareti
÷ : Nîşana parvekirinê	: Bölme işareti
• : Nîşana lihevxistinê	: Çarpma işareti
= : Nîşana wekheviyê	: Eşit işareti
m^2 : Mêtre çarçiqil	: Metre kare
km^2 : Kîlomêtre çarçiqil	: Kilometre kare
Firehî	: Alan
% : Sedî	: Yüzde

Ageh	: Bilgi,haber,malumat
Agehî	: Malumat,bilgi,enformasyon
Aj	: Filiz
Ajîn	: Filizlenmek
Ajdan	: Filiz vermek
Binecîh	: Yerli halk,otokton,yerleşik
Balyoz	: Konsolos,Büyükelçi
Balyozxane	: Konsolosluk,Büyükelçilik
Binemal	: Aile,aile kökeni,köken,menşe
Bêjeya bi devkî	: Sözlü edebiyat
Bêjeya zargotinî	: Sözlü edebiyat,halk edebiyatı
Cotkar	: Çiftçi
Çobar	: Çiftlik
Çîrok	: Hikaye
Çîrçîrok	: Destan
Çîrokbêj	: Hikaye anlatmayı sanat edinen kişi
Domîn	: Sürmek,devam etmek
Domandin	: Sürdürmek,devam ettirmek
Dilgir	: Gönül alıcı,gönül çekici,cazip
Dilgirî	: Gönül çekicilik,gönül alıcılık,cazibe
Dîrok	: Tarih
Dadmendî	: Adliyecilik (Bu terimin anlamı bir önceki sayıda yanlış yazılmıştır.)

www.arsivkurdi.org

Destnivîs : El yazması,elyazısı
Dem : Zaman,vakit
Demsal : Mevsim
Dilovan : Muhterem,hatırı sayılır
Dor : Sıra,kuyruk sırası,etraf,çevre
Dilxwaz : Gönüllü,istekli
Ezperest : Bencil,egoist,sadece kendini düşünen
Ezperestî : Bencillik,egoizm
Ferman : Emir,komuta,direktif
Fermanber : Komutan,emir sahibi
Fermandar : Komutan,emir veren,komuta eden
Fermanberî : Komutanlık
Fermandarî : Komutanlık
Ferîşte : Melek
Ger : Devir,tur,dönüş, şayet
Gerok : Seyyah,gezgin, gezegen, su dönemeci
Gengaz : Mümkün,kolay,basit,olanak dahilinde olan
Guhartin : Değişmek,mübadele etmek
Guhaztin : Nakletmek,taşınmak,yer değiştirmek
Gor : Mezar
Gorbehişt : Mezarı cennet olan,cennetmekân
Guman : İnanç,kanaat
Hunermendî : Sanatkarlık,sanatsal
Heyf : Yazık
Jêkdûrî : Çelişki,tenakkuz
Jînenîgarî : Hayat öyküsü,hayat hikayesi
Kurtebir : Özet,hülasa
Kad kirin : Bahsetmek,söz etmek
Koçî : Hicri tarih
Kundnas : Kürdolog,Kürtler üzerinde her türlü bilgiye sahip bilim adamı
Kurdnasî : Kürdoloji
Kurdîzan : Kürtçe diline vakıf
Lawje : Türkü,şarkı
Li gor : Göre
Li dij : Karşı,aleyhinde
Mamoste : Erkek öğretmen,hoca
Mamosta : Bayan öğretmen,hocahanım
Mîrze : Bay,sayın
Mîrza : Bayan
Mixa : Yazık
Mixabin ku : Ne yazık ki
Mamik : Bilmece
Nemaze : Özellikle
Navdar : Meşhur,ünlü,tanınmış
Nav û deng : Şöhret,ün
Nav û bang : Şöhret,ün
Name : Mektup
Ol : Din
Oldar : Dindar
Olperestî : Dindarlık
Pêrabûn : Yüküm,görev,vazife
Rûpel : Sayfa
Rawestîn : Durmak
Serpêhatî : Öykü,görüp geçirilmiş bir olay
Serxwegirtî : Görev,yüküm,vazife
Salix : Tarif
Salixdan : Tarif etmek,herhangi bir şey hakkında bilgi vermek
Texlit : Çeşit,tür,nevii
Wergerandin : Tercüme etmek,çevirmek
Werger : Tercüman,çevirmen
Zayînî : Miladi tarih
Zarava : Lehçe,diyalekt
Ziman : Lisan,dil
Zimanas : Dil bilimcisi
Zimanasî : Dil bilimi
Zimanzan : Dil bilen,dil bilimcisi,dil uzmanı
Zanyarî : Bilim

www.desvakurdi.org

WEŞANÊN PALE

Dîwana CEGERXWÎN

Dîwana helbestvanê bi nav û deng Cegerxwîn ya didwan ŞEWRA AZADÎ hat weşandin. 224 rûpel, biha 10.- DM

Dêmenên KURDISTANÊ

8 lîb dêmenên Kurdistanê, bi reş û spî û cûrbecûr hatin weşandin. Liba wan bi 1.- DM e.

STRANÊN REWANÊ

Stran û meqamên govendê yên Kurdên Sovyetistanê. 3 cûre, liba kasêtan bi 7,5 DM an e.

XWEŞXWAN Û STRANÊN ŞOREŞÎN

Stran û xweşxwanên kurdî yên şoreşîn ji hevalê hunermend DILGEŞ, kasêt, biha 7,5 DM

PALE YAYINLARI

CEGERXWÎN'IN ŞİİRLERİ

Ünlü Kürt şairi Cegerxwîn'ın şiirlerini içeren ŞEWRA AZADÎ (Özgürlük Devrimi) adlı divanı yayınlandı. 224 sayfa, fiatı 10.- DM

KÜRDİSTAN'DAN MANZARALAR

Siyah-beyaz olarak basılan 8 çeşit kartpostal, tanesi 1.- DM

KÜRTÇE TÜRKÜLER

Sovyetler Birliği'ndè yaşayan Kürtlerin müziği, 3 kaset, tanesi 7,5 DM

DEVRİMCİ MARŞLAR VE KÜRT HALK TÜRKÜLERİ

Kürt ozanı DİLGEŞ'ten devrimci marşlar ve Kürt halk türküleri, kaset, fiatı 7,5 DM

PALE, li bendа alîkariyа tê yа bi her rengî ye. Pişta xebat û têkoşîna wê bigre û xwe jê dûr mexe!

postgirokonto - 431 60 94-4

PALE'nin mücadelesini destekle ve çalışmalarına yardımcı ol. PALE'ye her türlü yardımını esirgeme!

www.pskurdi.org

www.arsivakurdi.org